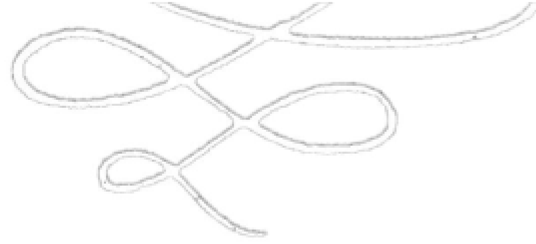
AMARIN
Dhamma

ชีวิตซ้อนมิติ

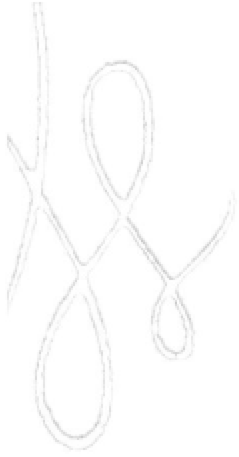
เรื่องราวของหลายชีวิต
ในอีกมิติที่ซ้อนอยู่ไม่ใกล้ไม่ไกล
ซึ่งพิสูจน์ได้ด้วยฟิสิกส์สมัยใหม่
ยืนยันความจริงของกฎแห่งกรรม
ชีวิตหลังความตาย และสังสารวัฏ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรกานต์ ศรีตองอ่อน เขียน

พิมพ์ครั้งที่ 1



สารบัญ



คำนำสำนักพิมพ์

เราจะพิสูจน์ความจริงเรื่องสิ่งมีชีวิตลึกลับที่อยู่ซ้อนมิติกับมนุษย์เราได้อย่างไร

1. ด้วยความเชื่อ
2. ด้วยการพัฒนาจิตให้มีคุณวิเศษ เช่น ตาทิพย์ หูทิพย์

ข้อสองนั้นอาจยากเกินไปสำหรับผู้ต้องการพิสูจน์บางท่าน ดังนั้นจึงมาถึงข้อสุดท้าย นั่นคือ พิสูจน์ด้วยทฤษฎีทางฟิสิกส์สมัยใหม่

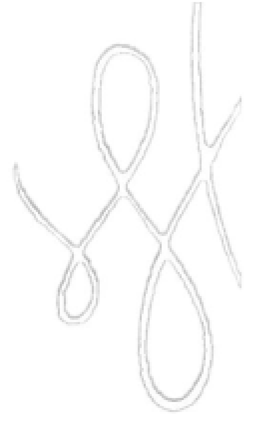
ยักษ์ คนธรรพ์ กุมภัณฑ์ นาค ครุฑ วิทยาธร ชาวลับแล และ **พระบังบด** คือสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่อาจจะแตกต่างจากมนุษย์ทั่วไป แต่เชื่อกันว่ามีอยู่จริง มีตำนานเล่าขานมากมาย มีการกล่าวถึงในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาชั้นรองอื่นๆ ชีวิตซ้อนมิติทั้งหมดนี้ยืนยันความรู้และความจริงที่เหนือประสาทสัมผัสปกติของมนุษย์ การเวียนว่ายตายเกิด โลกนี้ โลกหน้า การพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์พิเศษเพื่อความหลุดพ้นในสังสารวัฏ ซึ่งทั้งหมดนี้พิสูจน์ได้ด้วยฟิสิกส์สมัยใหม่

สำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรมะหวังเป็นอย่างยิ่งว่า *ชีวิตซ้อนมิติ* ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรกานต์ ศรีตองอ่อน เล่มนี้ จะช่วยไขข้อข้องใจและเป็นประโยชน์ต่อทุกท่านไม่มากก็น้อย

สำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรมะ

มีนาคม 2561

คำนำผู้เขียน



สมมติว่า มีกลุ่มคนที่อยู่ในเมืองใหญ่เมืองหนึ่ง โดยสารเครื่องบินไปยังสถานที่แห่งหนึ่งซึ่งห่างไกลความเจริญ เพื่อจะนำความเจริญด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ไปถ่ายทอดให้ เพราะผู้คนในสถานที่นั้นยังคงเดินทางไปไหนมาไหนด้วยวัวเทียมเกวียน

แต่หากมีบางคนในสถานที่นั้นถามกลุ่มคนที่ไปเยือนนี้ว่าเดินทางมาอย่างไร เมื่อตอบว่ามาโดยเครื่องบินทางอากาศ แล้วคนที่ถามนั้นหัวเราะเยาะและกล่าวว่า พวกท่านโกหกแน่แล้ว วัวจะเทียมเกวียนแล้วเหาะไปบนอากาศได้อย่างไร พูดจบแล้วก็เดินจากไป ผู้ที่ไปเยือนคงรู้สึกขำและสงสารคนเหล่านี้ว่าช่างไม่ฉลาดเอาเสียเลย ทำไมจึงคิดกันว่ายานพาหนะจะมีเพียงวัวเทียมเกวียนนั้นเล่า

จะดีกว่าหรือไม่ที่รับฟังก่อน แล้วทางที่ดีก็ไปพิสูจน์ให้เห็นด้วยตาว่าเครื่องบินนั้นเป็นอย่างไร และดียิ่งขึ้นไปกว่านั้นคือทดลองโดยสารเครื่องบินนั้นเพื่อให้มีประสบการณ์ตรงก็คงจะเข้าใจมากขึ้น และเปิดใจรับเทคโนโลยีจากผู้ที่ไปเยือนนี้นำไปให้ เพื่อประโยชน์ต่อหมู่บ้านของตน

หนังสือเล่มนี้อาจเรียกว่าเป็นภาคต่อของหนังสือเล่มก่อนของผู้เขียนคือ *ผีมีจริง?* เพราะกล่าวถึงสิ่งมีชีวิตประเภทต่าง ๆ ที่มนุษย์ผู้พบเห็นอาจเข้าใจว่าเป็นผีแล้วเกิดความกลัวขึ้น เพราะผู้เขียนได้กล่าวไว้ใน *ผีมีจริง?* ว่า คำว่าผีน่าจะมาจากคำภาษาบาลีว่า “*ภีตะ*” ซึ่งแปลว่า *ภัย* หรือน่ากลัว การที่เราบอกว่าเห็นผี ก็หมายถึงเรากลัวในสิ่งที่เห็น แต่สิ่งที่เห็นนั้นอาจมาดีก็ได้ นั่นคือ ผี ในคำอธิบายของเล่มนั้นเน้นไปที่สิ่งมีชีวิตที่มักจะมา

หลอกหลอนมนุษย์ ไม่ว่าจะด้วยความสนุก ความโกรธ หรือจากความไม่ได้ตั้งใจก็ตาม แต่เล่มนี้จะเน้นไปที่สิ่งมีชีวิตที่มาทางฝ่ายดีมากกว่า จึงไม่ควรกลัว หรือเรียกเขาเหล่านั้นว่าผี

ยักษ์ คนธรรพ์ กุมภัณฑ์ นาค ครุฑ วิทยาธร ชาวลับแล และ *พระบังบด* คือสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่อาจแตกต่างจากมนุษย์ทั่วไป แต่เชื่อกันว่ามีอยู่จริง มีตำนานเล่าขานมากมาย มีการกล่าวถึงในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาชั้นรองอื่นๆ กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเราชาวพุทธมาก โดยเชื่อกันว่าเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทภพซ้อนภพ หรือมิติซ้อนมิติบนพื้นมนุษย์นี้เอง บางคนก็กล่าวว่าเคยพบเห็น พระอาจารย์หลายรูปที่เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวพุทธต่างก็ยืนยันว่ามีจริง เคยพบเห็นมาแล้ว

แต่ก็มีหลายคนไม่เชื่อ แม้แต่ชาวพุทธด้วยกันเอง เช่น มีความเห็นว่าสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ไม่มีจริง เป็นเพียงคำอุปมาอุปไมยในคัมภีร์ บ้างก็ตัดบทว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่สาระสำคัญในพระพุทธศาสนา

แล้วความจริงควรเป็นเช่นไรแน่

หนังสือเล่มนี้จะตอบปัญหาดังกล่าวในท่าทีสบายๆ แต่หนักแน่นด้วยหลักฐานอ้างอิง โดยผู้เขียนจะนำผู้อ่านย้อนถอยหลังลงคลองธรรมไปก่อน ว่าชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้ ในพระไตรปิฎกมีกล่าวถึงหรือไม่ และถ้ามี ได้กล่าวถึงไว้ว่าอย่างไรบ้าง หลังจากนั้นจึงค่อยๆเดินหน้าต่อว่าแล้วจากข้อมูลในปัจจุบันที่กล่าวถึงเรื่องนี้กล่าวไว้ว่าอย่างไร สอดคล้องแตกต่าง หรือสามารถเติมเต็มกับข้อมูลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้หรือไม่อย่างไร

ในการตอบคำถาม จำเป็นอยู่บ้างที่ผู้เขียนจะต้องอ้างถึงงานเขียนของตนเองทั้งสามเล่มที่ผ่านมา คือ *พุทธจักรวาล อิทธิฤทธิ์มีจริง* และ *ผีมีจริง?* โดย *พุทธจักรวาล* ผู้เขียนได้ประมวลข้อมูลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาแล้วตีความตั้งทฤษฎีขึ้นมา เพื่อใช้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวที่นอกเหนือจากประสาทสัมผัสของมนุษย์ปกติตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จึงจำเป็นอยู่โดยปริยายที่จะนำทฤษฎีนั้นมาใช้ตอบปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ ของหนังสือเล่มต่อมา ส่วน *อิทธิฤทธิ์มีจริง* และ *ผีมีจริง?* ที่ยกมาในเล่มนี้ ส่วนใหญ่เพื่ออธิบายเหตุผลในเชิงฟิสิกส์ของชีวิตซ้อนมิติในเล่มนี้ โดยตัดรายละเอียดที่เคยอธิบายแล้วในเล่มดังกล่าวออกไป กล่าวคือหากผู้อ่านสนใจเพิ่มเติม สามารถอ่านได้จากหนังสือ 3 เล่มดังกล่าวนี้

สำหรับรูปแบบการอ้างอิงพระไตรปิฎกในเล่ม ผู้เขียนทำให้ง่ายขึ้นกว่างานวิชาการทั่วไปเพื่อต้องการให้ผู้อ่านสามารถย้อนกลับไปดูข้อมูลเดิมในพระไตรปิฎกได้ โดยเฉพาะการสืบค้นทางเว็บไซต์ ส่วนการอ้างอิงหนังสืออื่นก็ทำรูปแบบให้ง่ายขึ้นเช่นกัน แต่บรรณานุกรมยังคงการเขียนตามมาตรฐานไว้ เนื่องจากผู้เขียนทราบมาว่ามีการนำหนังสือ 3 เล่มก่อนไปใช้อ้างอิงในการศึกษาทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้อ่านจึงสามารถใช้หนังสือเล่มนี้อ้างอิงในงานทางวิชาการ หรือย้อนกลับไปอ้างอิงหนังสือต้นฉบับที่ผู้เขียนนำมาอ้างอิงไว้ได้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป ผู้ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขอขอบพระคุณ ดร.บรรจบ บรรณรุจิ อาจารย์สอนภาษาบาลีของผู้เขียน ที่ให้ความกรุณาตอบคำถามเกี่ยวกับข้อมูลในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ซึ่งแต่ละคำถามนั้นต้องใช้ความเชี่ยวชาญในการตอบเป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณบรรณาธิการ ณิชมน ศัลยวุฒิ ที่ทำงานหนังสือร่วมกับผู้เขียนมาเข้าเล่มที่สี่นี้แล้ว จนกระทั่งเข้าใจทิศทางการเขียนของผู้เขียนเป็นอย่างดี สามารถช่วยปรับสำนวนให้สละสลวยขึ้นโดยยังคงสาระที่ต้องการนำเสนอ อุปมาได้กับการซ้อนมิติเข้ามาร่วมเขียนอีกคนหนึ่ง ทำให้เนื้อหามีความพอดีมากขึ้น

ขอขอบคุณผู้อ่านทุกคนที่สนใจและช่วยสนับสนุนผลงานของผู้เขียนและเช่นเดียวกับเล่มที่ผ่านมา หากผู้อ่านมีความสุขในการอ่านหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนก็ถือว่าประสบผลสำเร็จแล้ว

สรกานต์ ศรีตองอ่อน

มีนาคม 2561

บทนำ

"...ดูกรพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย...

"ก็โลกหน้ามีอยู่จริง ความเห็นของผู้นั้นว่า โลกหน้ามีอยู่ ความเห็นของเขานั้นเป็นความเห็นชอบ

"ก็โลกหน้ามีจริง เขาดำริว่า โลกหน้ามีจริง ความดำริของเขานั้นเป็นความดำริชอบ

"ก็โลกหน้ามีจริง เขากล่าวว่าโลกหน้ามีจริง วาจาของเขานั้นเป็นวาจาชอบ

"ก็โลกหน้ามีจริง เขากล่าวว่าโลกหน้ามีจริง ชื่อว่าไม่ทำตนเป็นข้าศึกต่อพระอรหันต์ ผู้รู้แจ้งโลกหน้า

"ก็โลกหน้ามีจริง เขาให้ผู้อื่นเข้าใจว่า โลกหน้ามีจริง การให้ผู้อื่นเข้าใจของเขานั้น เป็นการให้ผู้อื่นเข้าใจโดยสัทธรรม และเขาย่อมไม่ยกตนไม่ข่มผู้อื่นด้วยการที่ให้ผู้อื่นเข้าใจโดยสัทธรรมนั้นด้วย

"เขาละโทษ คือ ความเป็นคนทุศีล ตั้งไว้เฉพาะแต่คุณ คือ ความเป็นคนมีศีลไว้ก่อนเทียว ด้วยประการฉะนี้..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ อปัณณกสูตร

*"...**ท้าวธตรัฏฐ** อยู่ด้านทิศบูรพา ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวก**คนธรรพ์** เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ*

*"**ท้าววิรุฬหก** อยู่ด้านทิศทักษิณ ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวก**กุมภัณฑ์** เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ*

*"**ท้าววิรูปักษ์** อยู่ด้านทิศปัศจิม ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวก**นาค** เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ*

*"**ท้าวกุเวร** อยู่ด้านทิศอุดร ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวก**ยักษ์** เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ*

"ท้าวธตรัฏฐเป็นใหญ่ทิศบูรพา ท้าววิรุฬหกเป็นใหญ่ทิศทักษิณ ท้าววิรูปักษ์เป็นใหญ่ทิศปัศจิม ท้าวกุเวรเป็นใหญ่ทิศอุดร ท้าวมหาราชทั้ง 4 นั้น ยังทิศทั้ง 4 โดยรอบให้รุ่งเรือง ได้ยืนอยู่แล้วในป่าเขตพระนครกบิลพัสดุ์ฯ..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาสมัยสูตร

สรุปย่อ

- ชีวิตซ้อนมิติหมายถึงสิ่งมีชีวิตที่อยู่ปะปนกับมนุษย์ แต่อยู่ซ้อนมิติกัน จึงทำให้มนุษย์มองไม่เห็นหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ***ภพซ้อนภพ***
- ชีวิตซ้อนมิติเกือบทุกประเภทที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ คือ สิ่งมีชีวิตประเภทเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา ยกเว้นพระบังบด ซึ่งเป็นมนุษย์ แต่บังมิติไว้ไม่ให้มนุษย์เห็น
- เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกามีหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่คล้ายมนุษย์และกึ่งมนุษย์กึ่งสัตว์ มีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับมนุษย์มาก แต่มีความสบายกว่า ประณีตกว่า
- การพิสูจน์ว่ามีชีวิตซ้อนมิติหรือไม่ ทำได้โดยใช้วิชาในพระพุทธศาสนา คือ ทิพยจักษุ
- อาจใช้ทฤษฎีทางฟิสิกส์สมัยใหม่เข้ามาอธิบายชีวิตซ้อนมิติด้วยการเทียบเคียงโดยอ้อมได้
- ชีวิตซ้อนมิติเป็นเครื่องยืนยันกฎแห่งกรรมได้เป็นอย่างดี ชีวิตหลังความตายจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับกรรมที่ทำไว้ตอนเป็นมนุษย์

ความหมายของชีวิตซ้อนมิติ

"ชีวิตซ้อนมิติ" เป็นวลีที่ผู้เขียนใช้เพื่อแทนวลี "ชีวิตซ้อนภพ" ซึ่งเป็นศัพท์ทางศาสนา เพื่อให้ดูร่วมสมัยขึ้นและให้ชัดเจนขึ้นว่าชีวิตซ้อนภพนี้มีความเป็นไปได้ และเพื่อเทียบเคียงกับทฤษฎีทางฟิสิกส์สมัยใหม่ว่า ชีวิตซ้อนมิติก็หมายถึงชีวิตซ้อนภพนั่นเอง

ทางพระพุทธศาสนากล่าวว่า หากยังไม่หมดกิเลส เมื่อคนเราตายแล้วก็ยังต้องเกิด โดยสถานที่เกิดนั้นแบ่งออกเป็น 3 โซนใหญ่ ๆ ที่เรียกว่า ภพ ได้แก่ กามภพ รูปภพ และอรูปภพ หรือภพสาม หรือไตรภพ

อรูปภพ คือที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า อรูปพรหม รูปภพ คือที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า รูปพรหม ส่วนกามภพ เป็นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตหลากหลาย ได้แก่ ชาวสวรรค์คือเทวดา มนุษย์ สัตว์ เปรต อสุรกาย และชาวนรก

จากข้อมูลในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาและจากการวิเคราะห์ของผู้เขียน ซึ่งกล่าวไว้อย่างละเอียดในหนังสือ *พุทธจักรวาล* สามารถสรุปได้ว่าภพทั้งสามนี้มีลักษณะซ้อนเป็นชั้น ๆ จากล่างขึ้นบน ได้แก่

กามภพ จะมีสิ่งมีชีวิตทั้งที่อยู่สูงจากที่อยู่ของมนุษย์ขึ้นไปเป็นชาวสวรรค์หรือเทวดา ซึ่งเป็นสุคติภูมิ และทั้งที่อยู่ใต้ที่อยู่ของมนุษย์ลงไปเป็นที่อยู่ของชาวนรก คือทุคติภูมิ

สำหรับที่อยู่ของมนุษย์นั้น นอกจากสัตว์ที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าแล้ว ยังมีสิ่งมีชีวิตที่อยู่คนละมิติร่วมอยู่ด้วยได้แก่ เปรต อสุรกาย ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตประเภททุคติ รวมถึงเทวดาชั้นต้นคือ จาตุมหาราชิกา ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทสุคติรวมปะปนอยู่ด้วย

ส่วน ***รูปภพ*** และ ***อรูปภพ*** เป็นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตประเภทมีความสุขมากกว่าทุกข์ คือสุคติภูมิ

จากข้อมูลนี้กล่าวได้ว่า สิ่งมีชีวิตในระบบของพระพุทธศาสนานั้นมิได้มีเฉพาะมนุษย์และสัตว์ที่ตามนุษย์มองเห็นเท่านั้น แต่ยังมีสิ่งมีชีวิตที่มนุษย์มองไม่เห็นทั้งฝ่ายมีความสุขมากและมีความทุกข์มากร่วมอยู่ด้วย ซึ่งจะว่าไปแล้วก็มีมากกว่ามนุษย์ด้วยซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในปัจจุบันที่ว่าความรู้ทางฟิสิกส์สมัยใหม่ยอมรับกันว่า สิ่งที่ตามนุษย์มองเห็น อันได้แก่สสารปกตินั้นมิได้เป็นทั้งหมดของเอกภพ สสารปกติเป็นเพียงส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับสิ่งที่มองไม่เห็น ที่เรียกว่า สสารมืด (Dark Matter) และพลังงานประหลาด[1] ที่เรียกกันว่า พลังงานมืด (Dark Energy)

น่าสนใจมากว่าเมื่อเทียบเป็นอัตราส่วนแล้ว ในเอกภพมีสสารปกติ 5 เปอร์เซ็นต์ สสารมืด 27 เปอร์เซ็นต์ และพลังงานมืด 68 เปอร์เซ็นต์[2] คล้ายคลึงกับความรู้ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ สิ่งที่ตามนุษย์มองเห็นมีน้อยกว่าสิ่งที่ตามนุษย์มองไม่เห็น (ในที่นี้เน้นเฉพาะสิ่งมีชีวิตรูปแบบต่างๆ โดยไม่รวมถึงสสารที่ไม่มีชีวิต เช่น ต้นไม้ ภูเขา)

ในหนังสือเรื่อง *ผีมีจริง?* ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวของสิ่งมีชีวิตซ้อนมิติไปบ้างแล้ว แต่เน้นไปที่สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าผี ที่ชอบหลอกหลอนมนุษย์ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ซึ่งผีในที่นี้ก็เป็นไปได้ทั้งเทวดาชั้นล่างที่มาหลอกหลอนเพื่อขับไล่มนุษย์จากแดนของตน หรือแม้แต่เพื่อหลอกมนุษย์เล่นสนุกๆ รวมทั้งอาจจะเป็นเปรต อสุรกาย และสัมภเวสี (มนุษย์ที่ตายใหม่ๆ ยังเร่ร่อนรอไปเกิดในภพต่างๆ) มาปรากฏกาย หรือปรากฏด้วยอายตนะอื่นๆ ให้มนุษย์เห็นหรือสัมผัสได้ ด้วยต้องการหลอกหลอน

---

[1] อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ อธิบายว่า สสารกับพลังงานมีความเทียบเท่ากันในแง่ที่ว่าสสารสามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานได้ และพลังงานก็สามารถรวมเป็นสสารได้ ที่เรียกกันว่า พลังงานมืด (Dark Energy)

[2] ข้อมูลล่าสุดปี ค.ศ. 2017 จากหนังสือ *We Have No Idea: A guide to the Unknown Universe* โดย Jorge Cham และ Daniel Whiteson

หรือเพราะต้องการขอความช่วยเหลือก็ตาม ทั้งหมดนี้อาจสรุปในภาพรวมว่าเป็นชีวิตซ้อนมิติฝ่ายไม่ดี

แต่หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอ "ชีวิตซ้อนมิติ" ในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งจะดูดีมีระดับกว่าผี เพราะในความเข้าใจของคนทั่วไป มักจะยกให้สิ่งมีชีวิตเหล่านี้มีฐานะที่สูงกว่ามนุษย์ อาจจะเรียกว่า ชีวิตซ้อนมิติฝ่ายดี ซึ่งชาวพุทธเมืองไทยน่าจะรู้จัก หรือเคยได้ยินได้ฟังมา เช่น พญานาค ครุฑ เป็นต้น เรื่องนี้ก็มีรายละเอียดที่น่าสนใจมากมาย เช่น พญานาคมีจริงหรือไม่ ถ้ามีมีสภาพอย่างไร แล้วมีฐานะที่สูงกว่ามนุษย์จริงหรือไม่ เป็นต้น นับเป็นโอกาสอันดีที่ผู้เขียนจะได้นำเสนออย่างละเอียดในหนังสือเล่มนี้

ในภาพรวมแล้ว ชีวิตซ้อนมิติเกือบทั้งหมดที่นำเสนอในเล่มนี้จะเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิการะดับล่าง ดังนั้น จึงขอเริ่มด้วยการกล่าวถึงสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาก่อน

สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา

คำว่า จาตุ ก็คือ สี่ และมหาราชิกา ก็คือ มหาราช ดังนั้น สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ก็คือสวรรค์ของมหาราชทั้งสี่ ซึ่งเป็นผู้ปกครอง ได้แก่ ท้าวกุเวร (กุ-เวน) ท้าวธตรฐ[3] (ทะ-ตะ-รด) ท้าววิรุฬหก (วิ-รุน-หก) และท้าววิรูปักษ์

มหาราชทั้งสี่นี้แบ่งการปกครองออกไปเป็นสี่ทิศ โดยมีเขาสิเนรุเป็นศูนย์กลาง มหาราชแต่ละท่านจะปกครองสิ่งมีชีวิตซ้อนมิติ (ที่หมายถึงมิติที่ตามนุษย์โดยทั่วไปมองไม่เห็น) ประเภทต่าง ๆ ที่แตกต่างกันทั้ง 4 ทิศ ได้แก่

---

[3] ภาษาบาลีคือ ธตรฏฺฐ จึงควรเรียกว่า ธตรัฏฐ แต่โดยทั่วไปคนไทยเรียกว่า ธตรฐ

ท้าวกุเวรปกครอง **"ยักษ์"** ทางด้านทิศเหนือ

ท้าวธตรฐปกครอง **"คนธรรพ์"** ทางด้านทิศตะวันออก

ท้าววิรุฬหกปกครอง **"กุมภัณฑ์"** ทางด้านทิศใต้

ท้าววิรูปักษ์ปกครอง **"นาค"** ทางด้านทิศตะวันตก

สำหรับลักษณะการปกครองนั้น บนยอดเขาสิเนรุจะเป็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีท้าวสักกะหรือพระอินทร์เป็นผู้ปกครอง และพระอินทร์ก็ปกครองมหาราชทั้งสี่แห่งสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา และเนื่องจากสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกานี้ตั้งอยู่ที่เขาสิเนรุ ตั้งแต่เกือบยอดเขาลงมาจนถึงเลยเขาสิเนรุออกไป ส่วนหนึ่งก็ปะปนกับมนุษย์ ดังนั้นจึงน่าจะมีลักษณะการปกครองที่ใกล้เคียงกับมนุษย์ เพราะชาวสวรรค์ก็คืออดีตมนุษย์ หรือเมื่อหมดบุญจากสวรรค์แล้วก็อาจย้อนกลับมาเป็นมนุษย์อีก หมายความว่าแม้ว่ามหาราชแต่ละท่านจะปกครองชีวิตซ้อนมิติในแต่ละทิศของตน แต่ชีวิตซ้อนมิติเหล่านั้นก็น่าจะอยู่ปะปนกันไปทั่วทุกทิศ ไม่จำเป็นต้องอยู่ประจำทิศนั้น เพียงแต่มีศูนย์รวมคืออยู่แต่ละทิศเท่านั้น

อาจอุปมาเหมือนกับคนไทยที่แบ่งเป็นภาค เช่น ภาคกลาง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนภาคกลางจะไปอยู่อาศัยหรือไปเที่ยวในภาคอื่นไม่ได้ เพียงแต่ภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง เวลาจะทำเอกสารอะไรทางราชการก็จะต้องขึ้นอยู่กับจังหวัดในภาคกลาง เป็นต้น ดังนั้น ยักษ์ คนธรรพ์ กุมภัณฑ์ นาค ซึ่งคือชาวสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ก็น่าจะสามารถไปไหนมาไหนในโลกมนุษย์นี้ได้ หรือแม้แต่บางตนอาจจะอยู่ปะปนกับมนุษย์ก็เป็นไปได้ ผู้เขียนจะได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตทั้ง 4 นี้ในบทต่อๆ ไป

ขอย้อนกลับมาที่ภาพรวมของสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ซึ่งมีศูนย์กลางคือ เขาสิเนรุ จึงน่าสนใจที่จะระบุว่า เขาสิเนรุเป็นเช่นไร แล้วชาวมนุษย์อยู่ตรงไหนของเขาสิเนรุ

เขาสิเนรุ

ในสุริยสูตรมีความปรากฏว่า

"...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขุนเขาสิเนรุ โดยยาว 84,000 โยชน์ โดยกว้าง 84,000 โยชน์ หยั่งลงในมหาสมุทร 84,000 โยชน์ สูงจากมหาสมุทรขึ้นไป 84,000 โยชน์[4]..."

ในพระไตรปิฎก เขาสิเนรุมีระยะที่ชัดเจน เป็นขุนเขาที่มีลักษณะโดดเด่นกว่าขุนเขาอื่น คือ มีทั้งยอดเขาที่ทั้งสูงขึ้นไปจากแนวระนาบและต่ำลงมาจากแนวระนาบในระยะที่เท่ากัน ถ้าพิจารณาขุนเขาทั้งหลายในโลกนี้จะเห็นว่าไม่มีเขาใดเลยที่มีลักษณะเช่นนี้ เพราะมีแต่เขาที่มียอดเขาสูงขึ้นไปจากแนวระนาบคือพื้นดินเท่านั้น แม้แต่ภาพวาดในจินตนาการของจิตรกรต่างๆ ผู้เขียนก็ยังไม่เคยพบภาพใดเลยที่เขียนภาพเขาสิเนรุได้ใกล้เคียงกับข้อมูลที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

แล้วเราจะอธิบายข้อมูลนี้อย่างไรดี

อันที่จริงถ้าพิจารณาเขาสิเนรุตามข้อมูลที่มีจะพบว่า เขาสิเนรุจะมีความสมมาตรในแนวระนาบ บน-ล่าง เพราะคำว่าหยั่งลงและสูงจาก "มหาสมุทร" ในพระไตรปิฎก น่าจะสื่อความหมายเช่นนั้น คือ คล้ายกับภาพสะท้อนของวัตถุในน้ำ หรือเป็นภูเขาที่เสมือน "ลอยอยู่ในน้ำ" จะเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น

---

[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฏฐก-นวกนิบาต สุริยสูตร

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า ขุนเขาสิเนรุนี้น่าจะได้แก่ ศูนย์กลางของกาแล็กซีทางช้างเผือกนั่นเอง โดยคำว่า "จกฺกวาฬ" หมายรวมถึงทั้งกาแล็กซี (ภาษาไทยใช้คำว่า ดาราจักร ซึ่งคล้ายคลึงกับคำว่า จกฺกวาฬ ที่มีความหมายว่าสิ่งที่ผันไปประดุจจักร) ที่ตามนุษย์มองเห็น และสสารมืดที่อยู่ล้อมรอบกาแล็กซีเป็นทรงกลดที่ตามนุษย์มองไม่เห็น[5]

เมื่อพิจารณาจากภาพตัดขวางของกาแล็กซีทางช้างเผือก จะปรากฏภาพดังนี้[6]



ภาพนี้ใช้ช่วงคลื่นอินฟราเรด (Infrared) ซึ่งเป็นคลื่นแสงในช่วงคลื่นที่ตามนุษย์มองไม่เห็น บันทึกไว้แล้วนำมาปรับให้เป็นภาพที่ตามนุษย์มองเห็นได้ จะเห็นว่าในช่วงศูนย์กลางกาแล็กซีนั้นมีสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์เรียกว่าส่วนโป่ง (Bulge) ที่มีระยะความสูง - ต่ำ - ยาว เป็นระยะที่ใกล้เคียงกัน

---

[5] รายละเอียดของการตีความของผู้เขียนนี้ปรากฏในหนังสือ *พุทธจักรวาล* และมีคำอธิบายเพิ่มเติมในหนังสือ *อิทธิฤทธิ์มีจริง* และ *ผีมีจริง?* ดังนั้น ในเล่มนี้ผู้เขียนจะไม่ลงในรายละเอียดถึงเหตุผลสนับสนุนที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่จะขยายความเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตซ้อนมิติเล่มนี้เท่านั้น

[6] ภาพจาก http://www.sdss.org/surveys/apogee-2/apogee-2-background/

เมื่อพิจารณาข้อความที่กล่าวว่า

"...ขุนเขาสิเนรุ โดยยาว 84,000 โยชน์ โดยกว้าง 84,000 โยชน์ หยั่งลงในมหาสมุทร 84,000 โยชน์ สูงจากมหาสมุทรขึ้นไป 84,000 โยชน์..."

จะพบว่าสามารถเทียบเคียงกับส่วนโป่งนี้ได้ใกล้เคียงมาก นอกจากนี้ยังมีคำอธิบายเพิ่มเติมในคัมภีร์ว่า ***ความยาวและความกว้างที่เท่ากันนี้หมายถึงเส้นผ่านศูนย์กลางของเขาสิเนรุ คือเขาสิเนรุมีลักษณะกลม***

เรียกได้ว่า เขาสิเนรุปรากฏอยู่ตรงหน้าของเรานี่เอง

หากเป็นภาพที่ตามนุษย์มองเห็น จะเป็นดังนี้[7]

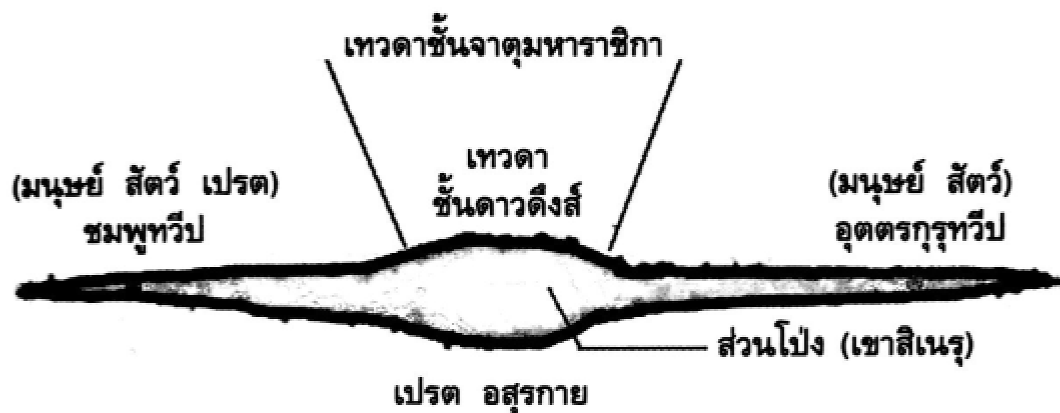


มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า จะเห็นว่าตรง ***ส่วนโป่ง*** ที่อยู่บริเวณศูนย์กลางกาแล็กซีทางช้างเผือกที่มองด้วยตาเปล่านี้ จะเห็นไม่ชัดว่ามีลักษณะที่สูงขึ้นไปและต่ำลงมาจากแนวระนาบเหมือนกับที่เห็นในช่วงคลื่นอินฟราเรด ซึ่งสมเหตุสมผลมากถ้าเราจะอธิบายว่า โดยปกติเราจะมองไม่เห็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ซ้อนมิติกับเรา (โดยเน้นไปที่ชาวสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา) เพราะช่วง

[7] ภาพจาก https://en.wikipedia.org/wiki/Milky_Way

คลื่นการมองเห็นของมนุษย์นั้นมีขอบเขตจำกัด เช่น *อินฟราเรด* ซึ่งเป็นช่วงคลื่นแสงที่โดยปกติมนุษย์จะมองไม่เห็น แต่อาจมองเห็นได้ในช่วงคลื่นอื่นๆ

ดังนั้น ภาพตัดขวางของกาแล็กซีทางช้างเผือกนี้เมื่อใส่ข้อมูลทางพระพุทธศาสนาเข้าไป จะปรากฏดังภาพ



นอกจากนี้เมื่อเราระบุว่า เขาสิเนรุคือส่วนโป่งของกาแล็กซีทางช้างเผือกแล้ว ดังนั้น การระบุทิศของมหาราชทั้งสี่ รวมถึงสิ่งมีชีวิตประเภทมนุษย์ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ทิศใน 4 ทวีปเช่นกัน คือ ชาวชมพูทวีป (ระบบสุริยะของเรา) อปรโคยานทวีป อุตตรกุรุทวีป และปุพพวิเทหทวีป ก็สามารถแสดงภาพในมุมมองตานก หรือมองจากบนลงไปได้ดังภาพในหน้าถัดไป[8]

---

[8] ในภาพเป็นกาแล็กซี ชื่อว่า UGC 12158 ซึ่งนักดาราศาสตร์มีความเห็นว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับกาแล็กซีทางช้างเผือกของเรา เนื่องจากโลกอยู่ในกาแล็กซีทางช้างเผือก จึงไม่สามารถมองในมุมมองแบบตานกนี้ได้ ภาพกาแล็กซีอ้างอิงจาก https://en.wikipedia.org/wiki/Milky_Way



ดังนั้น ชีวิตซ้อนมิติในความหมายของผู้เขียนคือ สิ่งมีชีวิตที่มิใช่มนุษย์ที่ซ้อนปะปนอยู่บนโลกมนุษย์ซึ่งก็คือในชมพูทวีป และเกือบทั้งหมดจะเป็นชาวสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิการะดับล่างที่อยู่เลยจากเขาสิเนรุมา ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าจะมีเฉพาะ **"กุมภัณฑ์"** เท่านั้น เพราะชาวสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาน่าจะไปไหนมาไหนได้ในขอบเขตแนวระนาบของกาแล็กซี ดังที่ผู้เขียนได้อธิบายไปแล้วในหัวข้อ **สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา**

กลุ่มของสิ่งมีชีวิตซ้อนมิติ

คำถามต่อมาคือ สิ่งมีชีวิตซ้อนมิติมี 4 ประเภท ได้แก่ ยักษ์ คนธรรพ์ กุมภัณฑ์ นาค เท่านั้นหรือไม่

คำตอบคือ มีมากกว่านี้

ในพระไตรปิฎกมีคำอธิบายว่า ชาวสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกานั้นมี

ลักษณะคล้ายๆกับมนุษย์ คือมีความหลากหลายในทางพันธุกรรม (น่าจะใช้คำนี้ได้ เพราะกรรมเป็นเครื่องจำแนกเผ่าพันธุ์) มีความชอบที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้เขียนจะไม่นำมาอธิบายไว้ในเล่มนี้ทั้งหมด โดยจะขอนำมาอธิบาย 8 ประเภท หรือ 8 กลุ่ม ดังนี้

1. ยักษ์
2. คนธรรพ์
3. กุมภัณฑ์
4. นาค
5. ครุฑ
6. วิทยาธร
7. ชาวลับแล
8. พระบังบด

4 กลุ่มแรกคือ ***ยักษ์ คนธรรพ์ กุมภัณฑ์*** และ ***นาค*** น่าจะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนพอสมควร จึงต้องมีมหาราชปกครอง และเป็นกลุ่มที่คนไทยน่าจะได้ยินได้ฟังเรื่องราวบ่อย

กลุ่มที่ 5 ***ครุฑ*** ตามคัมภีร์อธิบายว่า มักจะเป็นปรปักษ์ คือไม่ถูกกันกับนาค และมีข้อสังเกตว่า ราชการไทยใช้สัญลักษณ์คือครุฑนี่เอง

กลุ่มที่ 6 ***วิทยาธร*** เป็นกลุ่มที่มีใจฝักใฝ่ในเรื่องความรู้ต่างๆ เช่น พวกที่เรียกว่า ไสยเวท เป็นต้น

กลุ่มที่ 7 ***ชาวลับแล*** จะมีลักษณะคล้ายๆกับมนุษย์ประเภทที่ชอบอยู่เงียบๆ มีสังคมเล็กๆ ไม่ชอบพบปะสังคมใหญ่

กลุ่มที่ 8 ***พระบังบด*** จะแตกต่างจากทุกกลุ่ม กล่าวคือทั้ง 7 กลุ่มแรกในภาพรวมเป็นชาวสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา แต่พระบังบดเป็นมนุษย์ผู้อยู่ในเพศนักบวช ซึ่งโดยปกติจะใช้ฤทธิ์ของท่าน"บัง"หรือซ้อนมิติ ที่อยู่

ของกลุ่มของท่านมิให้ชาวมนุษย์เห็น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจ และท่านเหล่านี้ก็มีความเป็นอยู่กึ่งชาวสวรรค์ จึงนำมารวมไว้ในหนังสือเล่มนี้ด้วย

การพิสูจน์ชีวิตซ้อนมิติ

ก่อนที่จะลงไปถึงรายละเอียดของชีวิตซ้อนมิติแต่ละกลุ่มนั้น ผู้เขียนจะนำเสนอเรื่องมิติซ้อนมิติในบทที่ 1 เพื่อนำคำอธิบายเกี่ยวกับมิติในทางฟิสิกส์สมัยใหม่ซึ่งทฤษฎีล่าสุดมีถึง 11 มิติ มาอธิบายว่านักฟิสิกส์เขาตีความว่าอย่างไร แล้วเทียบเคียงกับภพซ้อนภพในทางพระพุทธศาสนาว่าใกล้เคียงกันอย่างไร เพื่อนำไปสู่คำถามสำคัญคือ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้มีอยู่จริง และจะพิสูจน์ได้อย่างไร

จากนั้นในบทที่ 2 ผู้เขียนจะนำเสนอ *การพิสูจน์โดยตรง* ที่จะทำให้สามารถมองเห็นสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ได้ ด้วยการปฏิบัติธรรมตามวิธีในพระพุทธศาสนา จนกระทั่งได้คุณวิเศษที่เรียกว่า "ทิพยจักษุ"

แต่มีเหมือนกันที่ในบางกรณี ชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้ก็อาจจะทำกายให้หยาบขึ้นจนกระทั่งมนุษย์บางคนสามารถมองเห็นได้ หรือในบางกรณีมนุษย์บางคนอาจจะมีสัมผัสพิเศษมองเห็นชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้ได้ หรือมีบางเหตุการณ์ที่อาจเกิดการซ้อนเหลื่อมทางมิติให้มนุษย์และชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้เห็นกันได้ ซึ่งผู้เขียนจะแทรกเรื่องราวเหล่านี้ไว้ในบทอื่นๆ บ้าง

อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่รู้ได้เฉพาะตน เป็นเรื่องยากที่จะอธิบายหรือรู้เห็นได้อย่างกว้างขวาง เพราะเราคงไม่สามารถเชิญท่านเหล่านี้ให้มาปรากฏให้เห็นได้เหมือนเชิญมนุษย์ท่านใดท่านหนึ่งมาอบรมสัมมนา แต่ครั้นจะกล่าวว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มีเพราะเรามองไม่เห็นก็คงไม่สามารถกล่าวได้เช่นกัน เพราะมนุษย์เรามีขีดจำกัดทั้งการมองเห็นและการได้ยิน สิ่งที่เรามองไม่เห็นหลายอย่างก็ได้รับการพิสูจน์ว่ามีอยู่ เช่น อะตอม คลื่นความโน้มถ่วง เป็นต้น

ในปัจจุบัน นักฟิสิกส์ก็เริ่มพบปัญหาในการพิสูจน์บางอย่างเหมือนกัน เช่น อะตอม คลื่นความโน้มถ่วง ซึ่งจะต้องใช้เทคโนโลยีในระดับสูงมาก และหลายๆเรื่องเทคโนโลยีก็ยังก้าวไปไม่ถึง เช่น อนุภาคที่เล็กกว่าอะตอมลงไป หรือก็คือทฤษฎีควอนตัม จึงต้องใช้การพิสูจน์โดยอ้อม ซึ่งการศึกษาเรื่องราวของอนุภาคที่เล็กมากๆนี้ โดยส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้การพิสูจน์โดยอ้อม

ผู้เขียนพบว่า คำอธิบายหลายเรื่องในฟิสิกส์สมัยใหม่นี้ พอที่จะเทียบเคียงหรือพิสูจน์โดยอ้อมถึงชีวิตซ้อนมิติได้ ซึ่งผู้เขียนจะแทรกรายละเอียดเหล่านี้ไว้ในบทอื่นบ้างเช่นกัน

กล่าวได้ว่า เรื่องราวของชีวิตซ้อนมิตินี้ สอดคล้องกันเป็นอย่างดีกับหลักธรรมเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด โลกนี้ โลกหน้า ซึ่งพระผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบหลายท่านก็ได้ไปรู้ไปเห็นเรื่องราวต่างๆเหล่านี้ แล้วนำมาเล่าให้เราชาวบ้านทั่วไปฟัง เพื่อให้มีความศรัทธามั่นคงในเรื่องบุญบาป ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่เราได้ยินได้ฟังได้อ่านกันอยู่เป็นประจำ

ผู้เขียนเขียนหนังสือเล่มนี้ เหตุผลหนึ่งก็เพื่อสนับสนุนพระผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบเหล่านั้น ซึ่งก็คือสนับสนุนคำสอนในพระพุทธศาสนา อันนำมาสู่ความมั่นใจในการปฏิบัติของชาวพุทธ รวมถึงการเชื้อเชิญบุคคลต่างศาสนาให้มาศึกษาคำสอนในพระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ต่อสังคมสืบไป

ขอเชิญผู้อ่านเข้าสู่เรื่องราวของชีวิตในอีกมิติหนึ่งที่ซ้อนกับเราอยู่ไม่ใกล้ไม่ไกล ณ บัดนี้

บทที่ 1
มิติซ้อนมิติ

"...ดูกรอานนท์ เธอพึงทราบข้อความนี้ โดยปริยายแม้นี้ เหมือนที่เราได้กล่าวไว้ว่า เพราะภพเป็นปัจจัยจึงเกิดชาติ ดูกรอานนท์ ก็ถ้าภพมิได้มีแก่ใครๆ ในภพไหนๆ ทั่วไปทุกแห่งหน คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ เมื่อภพไม่มีโดยประการทั้งปวง เพราะภพดับไป ชาติจะพึงปรากฏได้บ้างไหมฯ 'ไม่ได้เลย พระเจ้าข้าฯ'

"เพราะเหตุนั้นแหละ อานนท์ เหตุ นิทาน สมุทัย ปัจจัยแห่งชาติ ก็คือภพนั่นเองฯ..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
ทีฆนิกาย มหาวรรค มหานิทานสูตร

"...ถ้าสิ่งมีชีวิตในมิติอื่นมีจริง พวกเขาประกอบขึ้นจากอะไร แน่นอนว่าไม่ใช่สสารที่ประกอบขึ้นจากอะตอมเหมือนคนเรา เพราะอะตอมมีในมิติของเราเท่านั้น..."

ส่วนหนึ่งจากหนังสือ *The Science of Interstellar*
ชื่อบท Bulk Beings เขียนโดย Kip Thorne

สรุปย่อ

- พระพุทธศาสนากล่าวถึงภพสาม ได้แก่ กามภพ รูปภพ และอรูปภพ ซึ่งเป็นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตที่มีความละเอียดของจิตต่างกัน สามภพนี้มีลักษณะซ้อนกันเป็นชั้นๆ สูงขึ้นไป
- โลกมนุษย์ซึ่งอยู่ในกามภพ ก็มีสิ่งมีชีวิตนอกเหนือจากมนุษย์และสัตว์ที่คนทั่วไปเห็นกัน เรียกว่าภพซ้อนภพ
- ทางฟิสิกส์อธิบายได้แล้วว่า สิ่งที่มนุษย์มองเห็นนั้นเป็นเพียงช่วงคลื่นแสงสั้นๆ ของช่วงคลื่นแสงทั้งหมดที่มีช่วงคลื่นยาวกว่านั้น แม้แต่คลื่นเสียงเองก็คล้ายกันคือ มีช่วงคลื่นเสียงที่ได้ยินน้อยกว่าช่วงคลื่นเสียงทั้งหมด
- ตามหลักฟิสิกส์ปัจจุบัน มิติในทางกายภาพมี 4 มิติ คือ กว้าง - ยาว - สูง และเวลา แต่ทฤษฎีฟิสิกส์สมัยใหม่กล่าวถึงมิติที่มากขึ้น
- ปัญหาสำคัญข้อหนึ่งในฟิสิกส์สมัยใหม่คือ พบว่ามีสสารที่มองไม่เห็นมากกว่าสสารทั่วไปที่มองเห็นได้ในอัตราส่วนถึง 9 ต่อ 1 เมื่อเทียบปริมาณในกาแล็กซี แต่ยังไม่ทราบว่าคืออะไร
- มีความเป็นไปได้ว่า สสารที่มองไม่เห็นคือชีวิตในหลายรูปแบบนอกเหนือจากมนุษย์และสัตว์ในลักษณะมิติซ้อนมิติเทียบเท่าภพซ้อนภพนั่นเอง

ภพสาม

พระพุทธศาสนากล่าวถึง "ภพสาม" ได้แก่ กามภพ รูปภพ และอรูปภพ ซึ่งเป็นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตที่มีความละเอียดของจิตต่างกัน สามภพนี้มีลักษณะซ้อนกันเป็นชั้นๆ สูงขึ้นไป

กามภพ เป็นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตทั้งประเภทสุคติ คือ เทวดา มนุษย์ และทุคติ คือ สัตว์ เปรต อสุรกาย และชาวนรก

รูปภพ เป็นที่อยู่ของรูปพรหม คือสิ่งมีชีวิตที่มีความเจริญของจิตใจที่ฝึกสมาธิจนได้รูปฌาน

อรูปภพ เป็นที่อยู่ของอรูปพรหม คือสิ่งมีชีวิตที่มีความเจริญของจิตใจที่ฝึกสมาธิจนได้อรูปฌาน

บนโลกมนุษย์ซึ่งอยู่ในกามภพก็มีสิ่งมีชีวิตที่นอกเหนือจากมนุษย์และสัตว์ที่คนทั่วไปเห็นกัน คือ มีทั้งเทวดาบางประเภท เปรต และสัมภเวสี มีที่อยู่แบบที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "ภพซ้อนภพ"

คำถามคือ ข้อมูลเหล่านี้สามารถอธิบายในภาษาวิทยาศาสตร์ทางฟิสิกส์ได้หรือไม่ ทั้งนี้ผู้เขียนจะไม่ใช้คำว่าอธิบายตามหลักเหตุผลในทางวิทยาศาสตร์ เพราะศาสตร์อื่นก็ต้องใช้เหตุและผลเช่นกัน เช่น แต่งกลอนก็ต้องมีสัมผัสเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่มีเหตุและผลที่ตั้งไว้ หรือภาษาก็มีกฎเกณฑ์ทางภาษา เป็นต้น เพียงแต่ภาษาฟิสิกส์เป็นภาษาที่รัดกุมและมีความก้าวหน้าอย่างมาก และเป็นศาสตร์ที่ทรงอิทธิพลในปัจจุบัน อีกทั้งในฟิสิกส์สมัยใหม่ก็มีผู้รู้หลายท่าน ทั้งนักฟิสิกส์และนักการศาสนากล่าวว่าเริ่มมีความสอดคล้องกันอย่างน่าแปลกใจ

ที่สำคัญ หลักเหตุและผลที่รัดกุมเริ่มใช้ไม่ได้กับบางทฤษฎีใหม่ๆ เช่น ทฤษฎีควอนตัม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ให้ค่ากับ *ความน่าจะเป็น*ซึ่งดูเหมือนไร้เหตุผลในหลายกรณี และมีระบบปรัชญาที่คลุมเครือไม่ชัดเจน และผลการทดลองหลายอย่างก็อธิบายไม่ได้ตามหลักเหตุและผลเดิม ถึงขนาดที่

ไอน์สไตน์ นักฟิสิกส์ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นอันดับหนึ่งของโลก ยังหันหลังให้กับทฤษฎีนี้

ดังนั้น นอกจากจะถามว่า *ชีวิตซ้อนมิติสามารถอธิบายได้ในทางฟิสิกส์หรือไม่* ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะมีอีกคำถามหนึ่งคือ *ข้อมูลทางพระพุทธ-ศาสนาสามารถแนะแนวการตอบคำถามเชิงปรัชญาทางฟิสิกส์สมัยใหม่ได้หรือไม่* คำถามนี้น่าจะเป็นประโยชน์ เพราะมีนักฟิสิกส์หลายท่านมาศึกษาพระพุทธศาสนาหรือปรัชญาตะวันออกอื่นเพื่อหาวิธีการตอบปัญหาเชิงปรัชญาของทฤษฎีควอนตัมเช่นกัน เช่น เดวิด โบห์ม[1] เป็นต้น

สำหรับบทนี้จะนำเสนอคำอธิบายที่ใช้เทียบเคียงกับชีวิตซ้อนมิติทั้งหมดที่จะกล่าวต่อไปในเล่มนี้ เพื่อสื่อว่ามิติซ้อนมิติและชีวิตซ้อนมิตินั้นพอจะอธิบายเทียบเคียงได้หรือไม่ อย่างไร ในภาพรวม

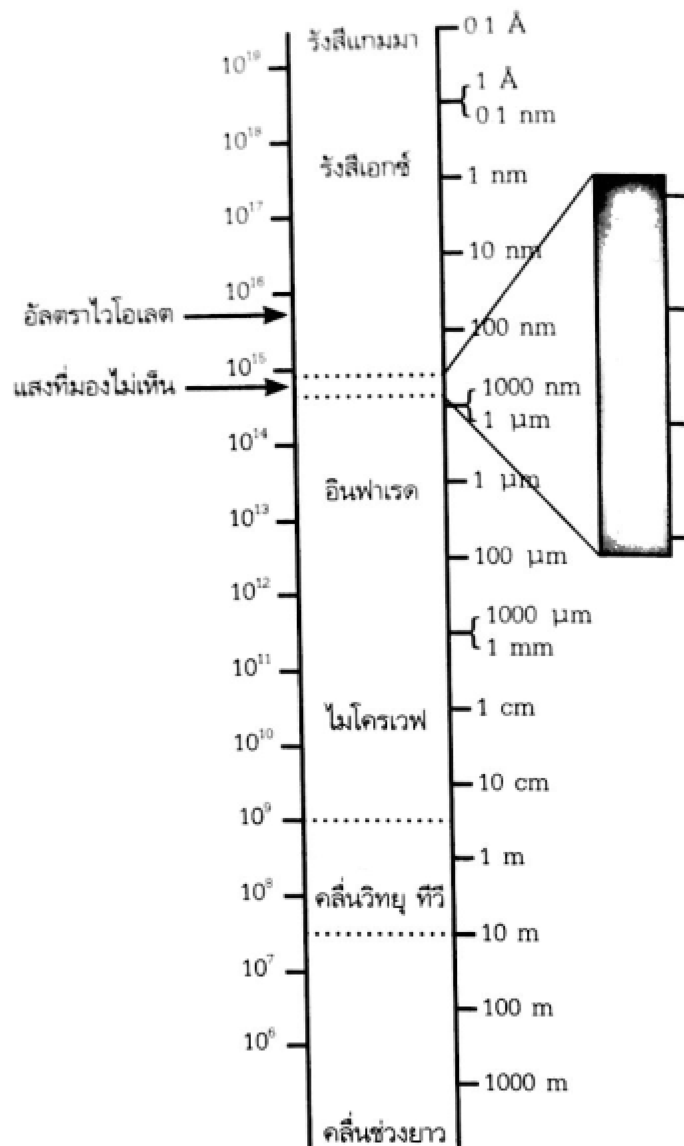
ความรู้ทางฟิสิกส์เพื่อความเข้าใจเบื้องต้น

ทางฟิสิกส์อธิบายได้แล้วว่า สิ่งที่มนุษย์มองเห็นนั้นเป็นเพียงช่วงคลื่นแสงสั้นๆ ของช่วงคลื่นแสงทั้งหมดที่มีช่วงยาวกว่านั้น แม้แต่คลื่นเสียงเองก็คล้ายกันคือ มีช่วงคลื่นเสียงที่ได้ยินน้อยกว่าช่วงคลื่นเสียงทั้งหมด

ก) *แสง* ที่ทำให้เรามองเห็นสิ่งต่างๆ ได้นั้น ในทางฟิสิกส์ใหม่พบว่าแสงคือคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (และเป็นอนุภาคด้วย) และแสงที่เรามองเห็นนี้เป็นเพียงแค่ช่วงคลื่นสั้นๆ ช่วงหนึ่งในช่วงความยาวคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าทั้งหมด ดังภาพในหน้าถัดไป

---

[1] David Bohm (ค.ศ. 1917 - 1992) นักฟิสิกส์ทฤษฎี



จากภาพ ด้านล่างสุดคือช่วงคลื่นที่ยาวที่สุด ลดหลั่นลงไปจนช่วงคลื่นที่สั้นที่สุดซึ่งอยู่ด้านบน จะเห็นว่าช่วงคลื่นแสงที่ตาคนเราสามารถมองเห็นได้มีเพียงช่วงสั้นๆ นิดเดียว แล้วมีช่วงคลื่นแสงที่ยาวขึ้นไปอีกที่เราไม่สามารถมองเห็นได้ ได้แก่ ช่วงคลื่นอินฟราเรด คลื่นไมโครเวฟ คลื่นวิทยุ ทีวี และคลื่นช่วงยาว ตามลำดับ ส่วนช่วงคลื่นที่สั้นกว่าที่สายตามองเห็นก็คือ ช่วงคลื่นอัลตราไวโอเลต คลื่นเอกซเรย์ (รังสีเอกซ์) และคลื่นแกมมา (รังสีแกมมา) ตามลำดับ

มีเกร็ดที่น่าสนใจคือ ช่วงแสงที่มองเห็นได้นี้ กินพื้นที่ระหว่างช่วง

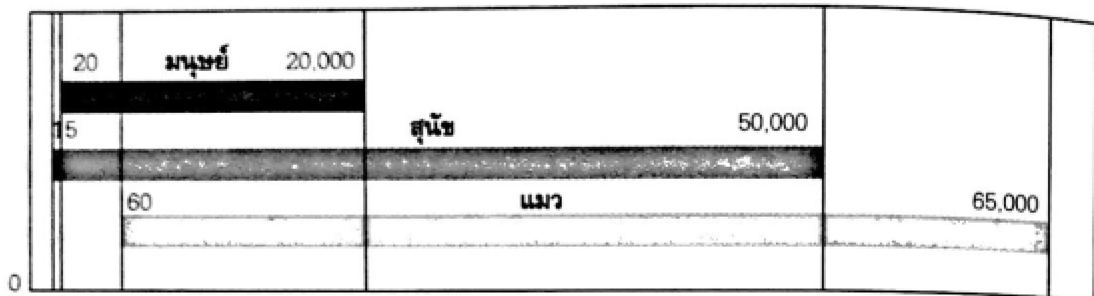
คลื่นต่ำสุดคือสีแดง ช่วงสูงสุดคือสีม่วง ดังนั้น คำว่า อัลตราไวโอเลต (Ultraviolet, UV) คือ Ultra + Violet แปลตรงตัวคือ เหนือม่วง ซึ่งหมายถึง อัลตราไวโอเลตเป็นช่วงคลื่นที่สั้นกว่า และอยู่เหนือสีม่วงขึ้นไป หมายความว่าแสง UV จริงต้องมองไม่เห็น คือไม่เห็นแม้กระทั่งสีม่วง เพราะเลยไปแล้ว เช่นเดียวกันกับอินฟราเรด (Infrared) คือ infra + red หมายถึง ใต้แดง คือ ช่วงคลื่นใต้สีแดงไปแล้วที่ยาวกว่าที่เราจะมองเห็นนั่นเอง

ข) *คลื่นเสียง* เป็นคลื่นชนิดหนึ่งที่อาศัยตัวกลางคืออากาศ โดยแหล่งกำเนิดเสียงเกิดจากการสั่นของสสารใดๆ เช่น เสียงมนุษย์เกิดจากการสั่นสะเทือนของเส้นเสียงที่อยู่ภายในกล่องเสียงบริเวณลูกกระเดือก (การส่งเสียงของสัตว์ก็ในทำนองเดียวกัน) ส่วนเสียงอื่นๆ เช่น เสียงเคาะประตูก็เกิดจากการสัมผัสกับประตูที่แรงพอ ทำให้วัตถุคือประตูเกิดการสั่นแล้วสะท้อนคลื่นเสียงนั้นออกมา อธิบายได้อีกอย่างหนึ่งว่า เมื่อมีการสั่นสะเทือนของวัตถุก็จะมีพลังงานเกิดขึ้น แล้วถ่ายโอนพลังงานนั้นผ่านอากาศออกไปยังหูผู้ฟัง กล่าวคือ ถ้าไม่มีอากาศเราก็จะไม่ได้ยินเสียง เช่น โดยหลักการแล้วในอวกาศที่มีสภาพเป็นสุญญากาศ เราจะไม่ได้ยินเสียง

คลื่นเสียงยังสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ

1. คลื่นเสียงที่มนุษย์ได้ยิน (Audible Wave)
2. คลื่นใต้เสียง (Infrasonic Wave) เป็นคลื่นที่มนุษย์ไม่ได้ยิน จะอยู่ใต้คลื่นที่มนุษย์ได้ยิน เช่น คลื่นแผ่นดินไหว หรือถ้าในกรณีของสัตว์ก็เช่น ช้างจะส่งเสียงในช่วงคลื่นนี้เพื่อสื่อสารกับช้างตัวอื่น เป็นต้น
3. คลื่นเหนือเสียง (Ultrasonic Wave) เป็นคลื่นที่มนุษย์ไม่ได้ยินเช่นกัน จะอยู่เหนือคลื่นที่มนุษย์ได้ยิน คลื่นเหนือเสียงนี้ใช้ในการตรวจอวัยวะภายในของมนุษย์ ด้วยการแปลงคลื่นเสียงให้เป็นภาพ หรือใช้ในการวัดระดับความลึกของท้องทะเล หรือใช้ในการเรียกสุนัขหรือแมวในกรณีที่ไม่ต้องการให้มนุษย์ได้ยิน โดยมีอุปกรณ์ที่เรียกว่า นกหวีดไร้เสียง เป็นต้น

มนุษย์และสัตว์มีขอบเขตในการรับรู้คลื่นเสียงที่ต่างกัน สัตว์ที่เราคุ้นเคย เช่น สุนัขและแมวนั้นต่างก็มีการรับรู้ช่วงคลื่นเสียงที่กว้างกว่ามนุษย์ กล่าวคือ สุนัขมีช่วงคลื่นที่กว้างกว่าทั้งใต้เสียงและเหนือเสียง ส่วนแมวมีช่วงคลื่นเสียงที่กว้างกว่าไปในทางเหนือเสียง แสดงได้ดังภาพ[2]

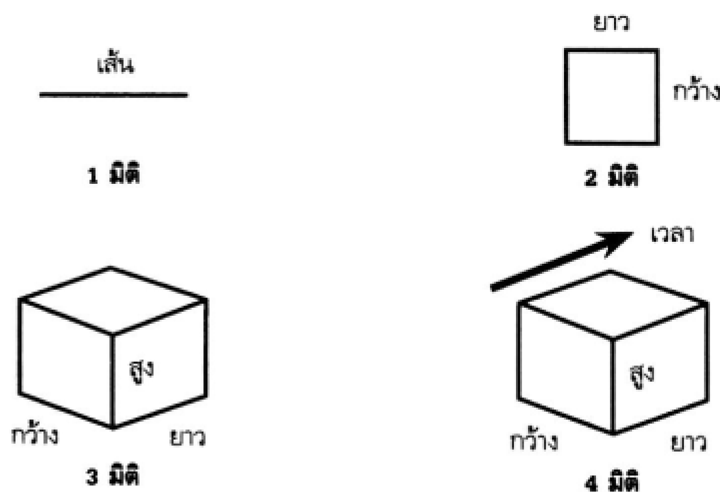


หน่วยวัด : เฮิรตซ์ (จำนวนความถี่ของคลื่นใน 1 วินาที)

มิติทั้ง 4

ตามหลักฟิสิกส์ปัจจุบัน มิติในทางกายภาพมี 4 มิติ คือ กว้าง-ยาว-สูง และเวลา

คำว่า มิติ อธิบายได้ดังภาพ



---

[2]ภาพจากสรกานต์ ศรีตองอ่อน, **ผีมีจริง?,** (กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560), หน้า 100.

1 มิติ คือ ระยะด้านเดียว ที่เรียกกันว่า เส้น (Line)

2 มิติ คือ มีระยะ 2 ด้าน ด้านกว้าง ด้านยาว เรียกว่า ระนาบ (Plane)

3 มิติ คือ มีระยะ 3 ด้าน ด้านกว้าง ด้านยาว ด้านสูง เรียกว่า ลูกบาศก์ (Cube) โดยเราอยู่ในโลกของสามมิติ หมายถึงรับรู้ได้ในความกว้าง ความยาว และความสูง

แต่เมื่อทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์ปรากฏขึ้น ก็พบอีกว่ามีอีกมิติหนึ่งที่เราพอจะรับรู้ได้ แต่ไม่ทราบมาก่อนว่ามีความเกี่ยวข้องกับเราอย่างแยกกันไม่ออกคือ มิติ***เวลา*** หมายความว่า เวลาสามารถยืดหดได้ คนเรามีเวลาที่ไม่เท่ากันแล้วแต่ว่าอยู่ภายใต้อิทธิพลของความโน้มถ่วงมากหรือน้อย เช่น อยู่บนโลก หรืออยู่ในอากาศที่สูงกว่าโลก หรืออยู่บนดวงจันทร์เป็นต้น รวมไปถึงคนคนนั้นอยู่ภายใต้ความเร็วมากหรือน้อยอีกด้วย[3]

ดังนั้น ในปัจจุบันจึงยอมรับกันโดยทั่วไปว่า คนเราอยู่ภายใต้ 4 มิติ ได้แก่ กว้าง ยาว สูง และเวลา หรือที่เรียกกันว่ากาลอวกาศ (Spacetime)

มิติที่มากขึ้น

ทั้งนี้ในปัจจุบัน ทฤษฎีฟิสิกส์สมัยใหม่บางทฤษฎีได้กล่าวถึงมิติที่มากกว่า 4 มิติ ที่เรียกว่า ไฮเปอร์สเปซ (Hyperspace) หรือมิติที่ซ่อนเร้น (Hidden Dimension) หรือมิติที่สูงขึ้น (Higher Dimension) คือ สมการทางฟิสิกส์ที่กำหนดได้นั้นถูกบังคับให้มีมิติที่มากกว่า 4 ซึ่งอาจจะมีถึง 10 หรือ 11 มิติ

นิยายวิทยาศาสตร์เรื่อง *Flatland: A Romance of Many Dimensions* เขียนโดย Edwin A. Abbott น่าจะทำให้อุปมาเห็นภาพถึงมิติที่

---

[3] ผู้เขียนนำเสนอในหนังสือ **ผีมีจริง?** ว่า นี่เป็นความสมเหตุสมผลที่เทวดาจะมีอายุต่างกัน เพราะอยู่ในสภาพที่ความโน้มถ่วงต่างกัน

มากขึ้นนี้ นิยายเรื่องนี้กล่าวถึงชนเผ่าลึกลับหนึ่งที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่แบนราบ 2 มิติ เขาเหล่านั้นไม่รู้เลยว่าโลกมี 3 มิติ พูดง่ายๆ คือชนเผ่านี้ไม่รู้จักมิติด้านความสูง

ทีนี้มีนักวิทยาศาสตร์ชาวแฟลตแลนด์คนหนึ่งสามารถทำการทดลองที่ทำให้เขาลอยตัวขึ้นเหนือแผ่นราบคือดินแดน 2 มิตินั้นขึ้นมาได้ ทำให้เขาสามารถเหมือนกับจะหายตัวไป เพราะแสงได้ผ่านลอดตัวเขาไปราวกับว่าเขาไม่มีตัวตนอยู่ และการลอยตัวอยู่เหนือแฟลตแลนด์นี้ เขาก็จะสามารถเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในตัวเขาในแผ่นราบนั้น แล้วยังสามารถข้ามผ่านวัตถุต่างๆ ได้ด้วยการกระโดดลอยตัวขึ้นไปสู่มิติที่ 3 คือความสูง แล้วก็ไปยังตำแหน่งที่ต้องการ จากนั้นก็กระโดดกลับลงไป ซึ่งในมุมมองของคนอื่นจะเห็นว่าเขาสามารถหายตัวไป แล้วไปปรากฏยังอีกสถานที่หนึ่งๆ ได้

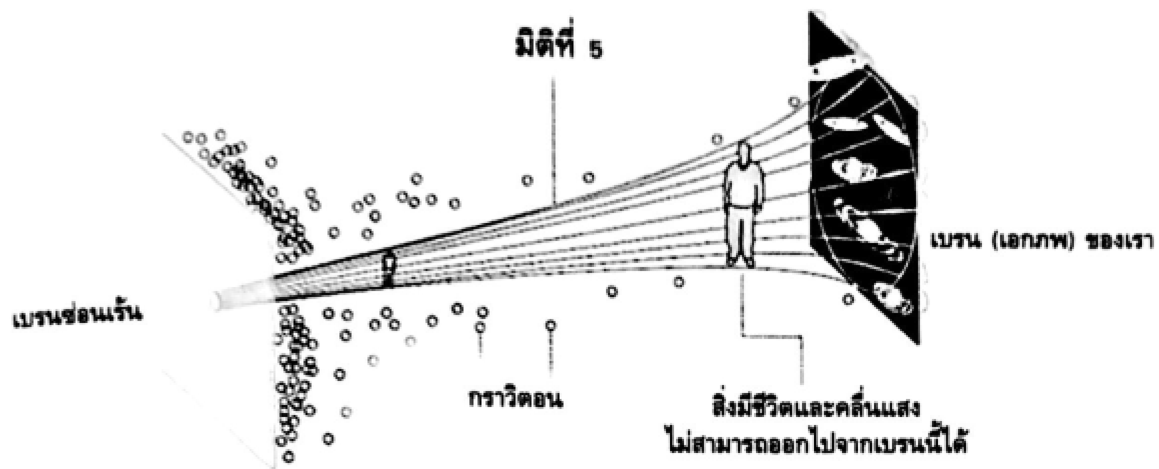
นิยายเรื่องนี้อุปมาให้เห็นภาพได้ดี คือคนอยู่ในโลกแบบ 2 มิติ จะไม่รู้จักว่าความสูงเป็นอย่างไร แต่ในโลกจริงนั้นมี 3 มิติ ซึ่งถ้าใครรู้กฎเกณฑ์นี้ก็จะทำในสิ่งที่ดูเหมือนปาฏิหาริย์นี้ได้ ดังนั้น เมื่อเราอยู่ในโลก 3 มิติ (และเวลาอีก 1 มิติ) การที่จะมีมิติที่เพิ่มขึ้นโดยเราไม่เคยรู้มาก่อนก็มีความเป็นไปได้เช่นกัน

ทฤษฎีของศาสตราจารย์ลิซ่า แรนดัลล์[4] นักฟิสิกส์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดให้คำอธิบายว่า เราอาศัยอยู่ในมิติทางกายภาพ 3 มิติ รวม 1 มิติเวลา นี้ก็จริง แต่ในภาพรวมแล้วเอกภพนี้มีลักษณะแบน เรียกว่า เบรน (Brane) คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ใช้ในการ "มอง" ภาพต่างๆ ทั้งคลื่นแสงที่ตามนุษย์มองเห็นและคลื่นอื่นๆ ที่ตามนุษย์มองไม่เห็น เช่น คลื่นอินฟราเรดอยู่ภายในขอบเขตของเบรนนี้เท่านั้น เราจึงไม่สามารถ "เห็น" มิติที่มากขึ้นนี้ซึ่งเรียกรวมๆ ว่า มิติที่ 5 ได้ (เพราะมิติที่ 4 หมายถึงเวลา และมิติที่มากขึ้นนี้อาจมีมากกว่า 5 มิติ) ดังภาพในหน้าถัดไป[5]

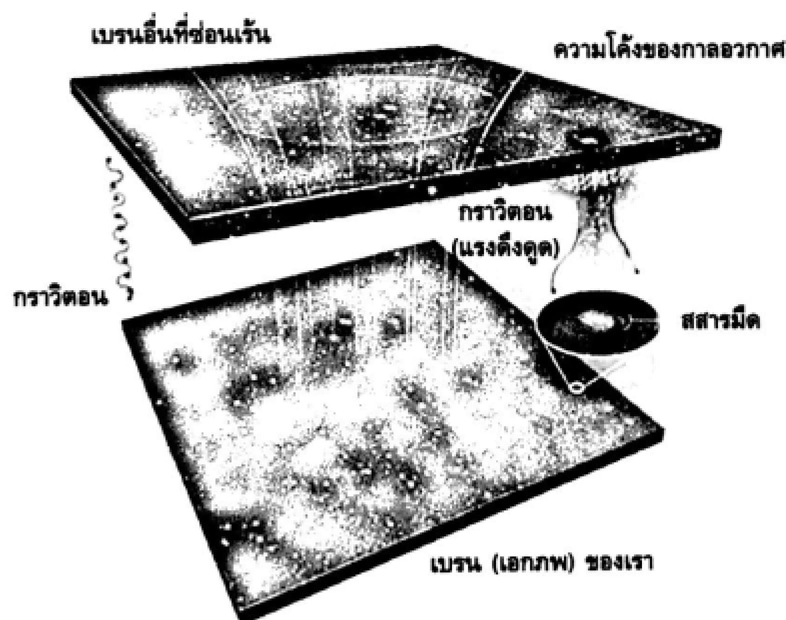
---

[4] Lisa Randall (ค.ศ. 1962 - ปัจจุบัน) นักฟิสิกส์ทฤษฎีชาวอเมริกัน

[5] ภาพจาก **พุทธจักรวาล,** หน้า 132.



จากภาพ ตามทฤษฎีนี้กล่าวว่า แม้ว่าคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจะไม่สามารถหลุดออกไปจากเบรนนี้ได้ แต่ความโน้มถ่วงที่เรียกว่าอนุภาคกราวิตอนจะสามารถผ่านไปยังมิติที่มากกว่านี้ได้ และมิติที่มากขึ้นนี้ อาจอยู่ในด้านซ้าย-ขวาจากมิติเดิม หรืออยู่ด้านบน-ล่างจากมิติเดิมก็เป็นไปได้ ดังภาพ[6]



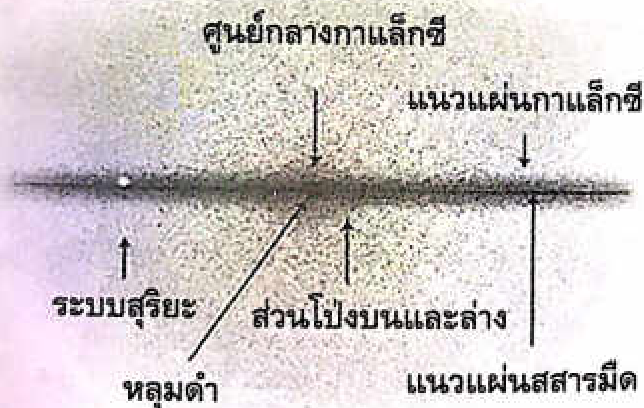
[6] ภาพจาก **พุทธจักรวาล,** หน้า 141.

ทฤษฎีนี้เองที่มีผู้นำมาใส่ไว้เป็นประเด็นหลักในภาพยนตร์เรื่อง *Interstellar*[7] ที่คงผ่านตาผู้อ่านไปบ้างแล้ว

สสารที่มองไม่เห็น

ปัญหาสำคัญข้อหนึ่งในฟิสิกส์สมัยใหม่คือ เมื่อเทียบสสารและพลังงานทั้งหมดในเอกภพจะพบว่า มีสสารที่มองไม่เห็น (สสารมืด) ถึง 27 เปอร์เซ็นต์ มากกว่าสสารทั่วไปที่มองเห็นได้ซึ่งมีอยู่ 5 เปอร์เซ็นต์ (ที่เหลือคือพลังงานมืด 68 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งนักฟิสิกส์ยังคงสับสนพอกันกับสสารมืด)

แต่ถ้าพิจารณาสสารมืดในแต่ละกาแล็กซี นักฟิสิกส์คาดการณ์กันว่าจะมีอยู่ในลักษณะของทรงกลด (Halo) ล้อมรอบดาราจักร และมีอยู่ในแนวแผ่นของกาแล็กซีนั้นในอัตราส่วนคือ สสารปกติ 10 เปอร์เซ็นต์ และสสารมืด 90 เปอร์เซ็นต์ ดังภาพ[8]



---

[7] ภาพยนตร์ฮอลลีวูด เข้าฉายในประเทศไทยเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557

[8] ภาพจากหนังสือ **ผีมีจริง?**, หน้า 97.

สสารนี้มองไม่เห็นและตรวจจับไม่ได้ด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าทุกช่วงเท่าที่นักฟิสิกส์รู้จัก แต่รู้ได้ว่ามีอยู่เพียงเพราะสสารเหล่านี้มีมวลเท่านั้น

สสารมืดคืออะไรกันแน่ จึงเป็นปริศนาข้อหนึ่งในวงการฟิสิกส์สมัยใหม่ที่ยังหาคำตอบไม่ได้

มิติซ้อนมิติ

จะเห็นได้ว่า ฟิสิกส์สมัยใหม่ได้ให้ความรู้ที่สำคัญสำหรับธรรมชาติว่าเรายังไม่รู้อะไรอีกมากมาย เรามีขีดจำกัดทั้งด้านการเห็นและการได้ยิน และแม้ว่าจะมีการขยายขีดจำกัดนั้นออกไป แต่ก็ยังมีขอบเขตที่มนุษย์เรายังไปไม่ถึงอีกมาก

เราทราบว่าทางฟิสิกส์กำลังสับสนกับมิติที่มากขึ้น ซึ่งเกิดจากทฤษฎีที่พวกเขาสร้างขึ้นมาว่าจำเป็นต้องมีมิติเหล่านี้ แต่มิติเหล่านี้ในทางกายภาพคืออะไรยังเป็นปริศนาอยู่

เราทราบว่าทางฟิสิกส์อธิบายถึงการมีอยู่ของสสารมืดที่มองไม่เห็นไม่ได้ยิน แต่มีมวล ซึ่งก็ไม่รู้เช่นกันว่าคืออะไรแน่ รู้แต่ว่ามีมากมายกว่าสสารที่มองเห็น

หากเราเปิดใจให้กว้าง โดยการนำความรู้ทางพระพุทธศาสนาเข้าไปเทียบเคียง ผู้เขียนมีความเห็นว่าน่าจะช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น กล่าวคือ "มิติซ้อนมิติ" ในทางฟิสิกส์นี้ น่าจะคือ "ภพซ้อนภพ" นั่นเอง โดยอธิบายเปรียบเทียบได้ว่า

มิติซ้อนมิตินี้ มีทั้งที่สูงขึ้นไปและต่ำกว่ามิติที่เราอาศัยอยู่ รวมไปถึงการซ้อนเหลื่อมกันบนโลกมนุษย์นี้เอง

สสารมืด ก็คือสิ่งมีชีวิตอื่นที่มิใช่มนุษย์และสัตว์ ซึ่งมีอยู่มากมายทั้งเทวดา คนธรรพ์ ยักษ์ นาค เปรต สัตว์นรก ฯลฯ โดยในสสารมืดเหล่านี้ หรือที่ศาสตราจารย์ลิซ่า แรนดัลล์ เรียกว่าสสารโปร่งแสง

(Transparent Matter) แทนคำว่าสสารมืดนั้น ในทางพระพุทธศาสนาสามารถอธิบายคำนี้ได้ว่า สสารโปร่งแสงเหล่านี้มีบางประเภทที่สามารถทำกายให้หยาบลงจนกระทั่งใกล้เคียงกับมนุษย์ จนทำให้มนุษย์สามารถเห็นได้ สสารโปร่งแสงเหล่านี้ก็เช่น เทวดา ยักษ์ คนธรรพ์ นาค หรือเปรต เป็นต้น ซึ่งถ้าอธิบายในทางภาษาฟิสิกส์ก็คือ ทำสสารของตนให้อยู่ในคลื่นที่ตามนุษย์มองเห็นได้นั่นเอง

สำหรับการพิสูจน์ทางฟิสิกส์ในเรื่องนี้ ก็คงเหมือนกับทฤษฎีทางฟิสิกส์สมัยใหม่คือ ไม่สามารถพิสูจน์ได้โดยตรง ได้แต่พิสูจน์โดยอ้อม เช่น เรื่องของอนุภาคที่เล็กกว่าอะตอม เป็นต้น ชีวิตซ้อนมิตินี้ก็พิสูจน์ได้โดยอ้อมเช่นกัน กล่าวคือ ถ้าตามองไม่เห็น ก็อาจใช้คลื่นอื่นมาช่วย เช่น อินฟราเรด หรืออัลตราไวโอเลต หรือคลื่นวิทยุ เป็นต้น (เช่น มีบางเรื่องเล่าที่บอกว่าเห็นสิ่งมีชีวิตที่มิใช่มนุษย์ผ่านทางช่องโทรทัศน์ที่เปิดดูอยู่)

หรือหากว่าเมื่อไหร่นักฟิสิกส์มีความรู้เรื่องของความโน้มถ่วงดีพอ ก็อาจสามารถแปลงคลื่นความโน้มถ่วงให้เป็นคลื่นแสงที่สายตามองเห็นได้ก็เป็นได้ ซึ่งก็คงเปิดโลกทัศน์ใหม่อย่างมาก เพราะตามทฤษฎีแล้วความโน้มถ่วงสามารถผ่านไปยังมิติที่มากขึ้นได้ คืออาจทำให้เห็นสสารที่โปร่งแสงหรือชีวิตซ้อนมิตินี้ได้นั่นเอง

แต่ที่แน่ๆ คือ การที่เรายัง "ไม่เห็น" อะไรอีกมาก เช่น เรื่องของชีวิตซ้อนมิติ ก็ยังไม่สามารถบอกได้ว่าสิ่งนั้นไม่มี คงได้แต่บอกว่าพิสูจน์ยังไม่ได้มากกว่า

แล้วการพิสูจน์ด้วย "ทิพยจักษุ" เป็นอย่างไร

บทที่ 2
ทิพยจักษุ

"...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก่อนแต่ตรัสรู้ ยังมิได้ตรัสรู้ ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ เราจำได้แม้ซึ่งโอภาส แต่ไม่เห็นรูปทั้งหลาย เราจึงมีความคิดดังนี้ว่า ถ้าเราพึงจำได้แม้ซึ่งโอภาส และพึงเห็นรูปทั้งหลายด้วยอาการอย่างนี้ ญาณทัสสนะนี้ของเราก็จะพึงบริสุทธิ์กว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยต่อมา เรานั้นเป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยว ย่อมจำได้ซึ่งโอภาส และเห็นรูปทั้งหลาย แต่เราไม่ได้ยืนเจรจาปราศรัยกับเทวดาเหล่านั้น เราจึงมีความคิดดังนี้ว่า ถ้าเราจำโอภาสได้ เห็นรูปทั้งหลาย และยืนเจรจาปราศรัยกับเทวดาเหล่านั้น ด้วยอาการอย่างนี้ ญาณทัสสนะนี้ของเราก็จะพึงบริสุทธิ์ดีกว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยต่อมา เรานั้นเป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยวอยู่ ย่อมจำได้ซึ่งโอภาส เห็นรูปทั้งหลาย และได้ยืนเจรจาปราศรัยกับเทวดาเหล่านั้น แต่ไม่รู้จักเทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มาจากเทพนิกายชั้นโน้นหรือชั้นโน้น เรานั้นจึงคิดเห็นต่อไปว่า หากเราพึงจำโอภาส เห็นรูปทั้งหลาย ยืนเจรจาปราศรัยกับเทวดาเหล่านั้น และรู้จักเทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มาจากเทพนิกายชั้นโน้นหรือชั้นโน้น ด้วยอาการอย่างนี้ ญาณทัสสนะนี้ของเราก็จะพึงบริสุทธิ์กว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยต่อมา เรานั้นเป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยวอยู่ ย่อมจำได้ซึ่งโอภาส เห็นรูปทั้งหลาย ยืนเจรจาปราศรัยกับเทวดาเหล่านั้น และรู้จักเทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านั้นมาจากเทพนิกาย

ชั้นโน้นหรือชั้นโน้น แต่ก็ยังไม่รู้เทวดาเหล่านั้นว่า ด้วยวิบากแห่งกรรมนี้ เทวดาเหล่านี้เคลื่อนจากชั้นนี้แล้วไปเกิดในชั้นนั้น ถึงจะรู้เทวดาเหล่านั้นว่า ด้วยวิบากแห่งกรรมนี้ เทวดาเหล่านี้เคลื่อนจากชั้นนี้แล้วไปเกิดในชั้นนั้น แต่ก็ไม่รู้เทวดาเหล่านั้นว่า ด้วยวิบากแห่งกรรมนี้ เทวดาเหล่านี้มีอาหารอย่างนี้ เสวยสุขเสวยทุกข์อย่างนี้ ถึงจะรู้เทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มีอาหารอย่างนี้ เสวยสุขเสวยทุกข์อย่างนี้ แต่ก็ไม่รู้เทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มีอายุยืนอย่างนี้ ตั้งอยู่นานอย่างนี้ ถึงจะรู้เทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มีอายุยืนอย่างนี้ ตั้งอยู่นานอย่างนี้ แต่ก็ไม่รู้เทวดาเหล่านั้นว่า เราเคยอยู่ร่วมหรือไม่เคยอยู่ร่วมกับเทวดาเหล่านี้

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรานั้นจึงคิดเห็นดังนี้ว่า หากเราพึงจำโอภาสเห็นรูปทั้งหลาย ยืนเจรจาปราศรัยกับเทวดาเหล่านั้น พึงรู้จักเทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มาจากเทพนิกายชั้นโน้นหรือชั้นโน้น พึงรู้เทวดาเหล่านั้นว่า ด้วยวิบากแห่งกรรมนี้ เทวดาเหล่านี้เคลื่อนจากชั้นนี้แล้วไปเกิดในชั้นนั้น พึงรู้เทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มีอาหารอย่างนี้ เสวยสุขเสวยทุกข์อย่างนี้ พึงรู้เทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มีอายุยืนอย่างนี้ ตั้งอยู่นานอย่างนี้ และพึงรู้เทวดาเหล่านั้นว่า เราเคยอยู่ร่วมหรือไม่เคยอยู่ร่วมกับเทวดาเหล่านี้ด้วยอาการอย่างนี้ ญาณทัสสนะนี้ของเราพึงบริสุทธิ์ดีกว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยต่อมา เรานั้นเป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยว ย่อมจำโอภาสได้ เห็นรูปทั้งหลาย ยืนเจรจาปราศรัยกับเทวดาเหล่านั้น รู้จักเทวดาเหล่านั้นว่า เทวดาเหล่านี้มาจากเทพนิกายชั้นโน้นหรือชั้นโน้น รู้เทวดาเหล่านั้นว่าด้วยวิบากแห่งกรรมนี้ เทวดาเหล่านี้เคลื่อนจากชั้นนี้แล้วไปเกิดในชั้นนั้น รู้เทวดาเหล่านั้นว่าเทวดาเหล่านี้มีอาหารอย่างนี้ เสวยสุขเสวยทุกข์อย่างนี้ รู้เทวดาเหล่านั้นว่าเทวดาเหล่านี้มีอายุยืนอย่างนี้ ตั้งอยู่นานอย่างนี้ และรู้เทวดาเหล่านั้นว่า เราเคยอยู่ร่วมหรือไม่เคยอยู่ร่วมกับเทวดาเหล่านั้น

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ญาณทัสสนะอันประเสริฐยิ่ง เวียน 8 รอบ

อย่างนี้ของเรายังไม่บริสุทธิ์เพียงใด เราก็ยังไม่ปฏิญาณว่า ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ เพียงนั้นแต่เมื่อใดญาณทัสสนะอันประเสริฐยิ่ง เวียน 8 รอบอย่างนี้ของเราบริสุทธิ์ดีแล้ว เมื่อนั้น เราจึงปฏิญาณว่า ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ ก็แลญาณทัสสนะได้เกิดขึ้นแก่เราว่า เจโตวิมุติของเราไม่กำเริบ ชาตินี้มีในที่สุด บัดนี้ภพใหม่ต่อไปไม่มีฯ..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฏฐก-นวกนิบาต คยาสูตร

สรุปย่อ

- ทิพยจักษุ หมายถึงตาทิพย์ คือ การมองเห็นที่ละเอียดกว่าตาเนื้อ ทำให้เห็นในสิ่งที่ตาเนื้อมองไม่เห็น โดยเน้นไปที่สิ่งมีชีวิตต่างๆ ในภพสามที่นอกเหนือจากมนุษย์และสัตว์
- ทิพยจักษุมี 3 ระดับ ได้แก่

  1. เห็นสิ่งมีชีวิต
  2. เห็นและสนทนากับสิ่งมีชีวิตที่เห็นนั้นได้
  3. เห็น สนทนา และเห็นไปยังอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสิ่งมีชีวิตนั้นได้
- ทิพยจักษุเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝน และจากความสามารถพิเศษของบางบุคคล ซึ่งก็คือการฝึกฝนในอดีตชาติที่ผ่านมาของบุคคลนั้น
- วิธีที่ทำให้เกิดทิพยจักษุ ในระดับการเห็นเฉพาะในปัจจุบันของสิ่งมีชีวิตนั้น คือการปฏิบัติสมาธิแบบ *อาโลกกสิณ* ให้เกิดฌาน ซึ่งสามารถมีได้ทั้งในการฝึกฝนตามวิชาในพระพุทธศาสนาและนอกพระพุทธศาสนา แตกต่างกันที่ประสิทธิภาพ เพราะเกิดจากการวางจิตในการปฏิบัติสมาธิต่างกัน
- แต่ทิพยจักษุระดับเห็นทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสิ่งมีชีวิตนั้น มีเฉพาะในพระพุทธศาสนา เนื่องจากจะต้องปฏิบัติให้ได้ *ญาณทัสสนะ* จนกระทั่งบรรลุวิชาชื่อว่า *จุตูปปาตญาณ*
- ความเป็นไปได้ของทิพยจักษุสามารถเทียบเคียงได้กับหลักฟิสิกส์สมัยใหม่

ทิพยจักษุในการรับรู้ของคนทั่วไป

ทิพยจักษุ หรือภาษาบาลีคือ ทิพฺพจกฺขุ มีความหมายตรงตัวคือ ตาทิพย์ ต่างจากตาเนื้อ หรือบาลีคือ มํสจกฺขุ

ในบทนี้นำเสนอว่า ตาทิพย์เกิดได้จากการฝึกฝนโดยปฏิบัติตามหลักสมาธิทั้งในพระพุทธศาสนาและนอกพระพุทธศาสนา รวมไปถึงความสามารถพิเศษของบางบุคคล และนำเสนอว่าตาทิพย์ทั้งสามประเภทมีความแตกต่างกันอย่างไร และในตอนท้ายจะเทียบเคียงถึงบางทฤษฎีฟิสิกส์ที่มีความใกล้เคียงกันอย่างน่าแปลกใจ โดยจะเริ่มที่ความรู้มาตรฐานคือทิพยจักษุที่ปรากฏในพระไตรปิฎกก่อนว่าการมองเห็นแบบทิพย์นี้มีขอบเขตเพียงใด

ลำดับขั้นของทิพยจักษุ

ใน **คยาสูตร**[1] พระพุทธองค์ตรัสอย่างชัดเจนถึงตอนที่ยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ คือกำลังปฏิบัติธรรมเพื่อให้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณว่าทรงเห็นสิ่งมีชีวิตที่มิใช่มนุษย์ เช่น เทวดา ด้วยทิพยจักษุ ซึ่งยิ่งปฏิบัติธรรมได้ละเอียดก็ยิ่งมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามลำดับ คือ

- เห็นรูปอย่างเดียว
- เห็นรูปและสนทนากับเทวดานั้นได้
- เห็นรูป สนทนา และรู้ว่าเทวดานั้นมาจากไหน
- เห็นรูป สนทนา รู้ว่าเทวดานั้นมาจากไหน และรู้ว่าเทวดานั้นเกิดด้วยวิบากกรรมใด
- เห็นรูป สนทนา รู้ว่าเทวดานั้นมาจากไหน รู้ว่าเทวดานั้นเกิดด้วยวิบากกรรมใด และรู้ว่าเทวดานั้นมีความเป็นอยู่อย่างไร

---

[1] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฏฐก-นวกนิบาต

- เห็นรูป สนทนา รู้ว่าเทวดานั้นมาจากไหน รู้ว่าเทวดานั้นเกิดด้วยวิบากกรรมใด รู้ว่าเทวดานั้นมีความเป็นอยู่อย่างไร และรู้ว่าเทวดานั้นจะมีอายุยาวนานแค่ไหน
- เห็นรูป สนทนา รู้ว่าเทวดานั้นมาจากไหน รู้ว่าเทวดานั้นเกิดด้วยวิบากกรรมใด รู้ว่าเทวดานั้นมีความเป็นอยู่อย่างไร รู้ว่าเทวดานั้นจะมีอายุยาวนานแค่ไหน และรู้ว่าพระพุทธองค์สมัยเมื่อในอดีตเคยรู้จักกันมาก่อนหรือไม่

จะเห็นได้ว่าทิพยจักษุของพระพุทธองค์นั้น มิได้เห็นเพียงอย่างเดียวแล้วจบ แต่จะมีพัฒนาการตั้งแต่เห็น สนทนา และรู้ในลำดับขั้นต่างๆ คือ เห็นเฉพาะในปัจจุบัน จนกระทั่งเห็นไปถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต กล่าวคือในช่วงแรกเป็นทิพยจักษุในระดับปัจจุบัน ช่วงท้ายๆ คือทิพยจักษุในระดับญาณทัสสนะ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีเฉพาะในพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสรู้และนำมาสั่งสอนพระสาวกเท่านั้น โดยทิพยจักษุนี้จะพัฒนาไปพร้อมกับการบรรลุธรรมนั่นเอง เพราะตอนท้ายของพระสูตรนี้พระพุทธองค์ตรัสว่า

> *"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ญาณทัสสนะอันประเสริฐยิ่ง เวียน 8 รอบอย่างนี้ของเรายังไม่บริสุทธิ์เพียงใด เราก็ยังไม่ปฏิญาณว่า ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ เพียงนั้นแต่เมื่อใด ญาณทัสสนะอันประเสริฐยิ่ง เวียน 8 รอบอย่างนี้ของเราบริสุทธิ์ดีแล้ว เมื่อนั้น เราจึงปฏิญาณว่า ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา*

และมนุษย์ ก็แลญาณทัสสนะได้เกิดขึ้นแก่เราว่า เจโตวิมุติของเราไม่กำเริบ ชาตินี้มีในที่สุด บัดนี้ภพใหม่ต่อไปไม่มีฯ...”

อาจกล่าวได้ว่า ทิพยจักษุเป็นผลพลอยได้ในการบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะพระพุทธองค์เท่านั้นที่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ แต่พระสาวกของพระพุทธองค์ก็สามารถทำได้ โดยปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ไปตามลำดับ

ทิพยจักษุลำดับที่สามารถเห็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสิ่งมีชีวิตที่เห็นนั้น ในพระสูตรอื่น เช่น **สามัญญผลสูตร**[2] พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า *จุตูปปาตญาณ* ดังความตอนหนึ่งดังนี้

“...ภิกษุนั้นเมื่อจิตเป็นสมาธิ บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่มีกิเลส ปราศจากอุปกิเลสอ่อน ควรแก่การงาน ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวอย่างนี้ ย่อมโน้มน้อมจิตไปเพื่อรู้จุติและอุปบัติของสัตว์ทั้งหลาย เธอเห็นหมู่สัตว์ที่กำลังจุติ กำลังอุปบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักษุอันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์เหล่านี้ประกอบด้วยกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ติเตียนพระอริยเจ้า เป็นมิจฉาทิฏฐิ ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจมิจฉาทิฏฐิ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เขาย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ส่วนสัตว์เหล่านี้ประกอบด้วยกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต ไม่ติเตียนพระอริยเจ้า เป็นสัมมาทิฏฐิ ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจสัมมาทิฏฐิ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เขาย่อม

---

[2] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค

เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ดังนี้ เธอย่อมเห็นหมู่สัตว์ที่กำลังจุติ กำลังอุปบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักษุอันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรม ด้วยประการฉะนี้..."

กล่าวโดยสรุปสำหรับทิพยจักษุในพระพุทธศาสนา มี 3 ลำดับขั้นใหญ่ คือ

1. ทิพยจักษุแบบเห็นได้อย่างเดียว
2. ทิพยจักษุแบบเห็นและสนทนากับสิ่งมีชีวิตที่เห็นได้
3. ทิพยจักษุแบบเห็น สนทนากับสิ่งมีชีวิตที่เห็นได้ และรู้ไปถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสิ่งมีชีวิตที่เห็นนั้นได้

ทิพยจักษุลำดับที่ 3 นั้น จะเกิดขึ้นได้เฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น เพราะจะต้องปฏิบัติธรรมเลยระดับฌาน[3] ไปถึงระดับได้ญาณทัสสนะ และได้วิชชาที่เรียกว่า จุตูปปาตญาณ

พระสาวกผู้เลิศทางทิพยจักษุ

สำหรับเรื่องทิพยจักษุนี้ มีพระสาวกที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องว่าเป็นเลิศคือ พระอนุรุทธะ[4] ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ทิพยจักษุนี้มีจริง โดยมีพระสูตรหนึ่งชื่อว่า **อุปักกิเลสสูตร**[5] ปรากฏเรื่องราวการปฏิบัติธรรมของพระอนุรุทธะ ซึ่งมีความเด่นในเรื่องของการพิจารณาแสงสว่างและการเห็นรูป ซึ่งก็คือทิพยจักษุนั่นเอง โดยพระพุทธองค์ทรงสอนว่า สิ่งที่

---

[3] การปฏิบัติระดับฌานสูงสุดคือ อรูปฌาน ซึ่งนักบวชนอกพระพุทธศาสนาก็สามารถทำได้

[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอก-ทุก-ติกนิบาต เอตทัคคบาลี

[5] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์

ทำให้ทิพยจักษุนี้หายไปนั้น ในเบื้องต้นคือ อุปกิเลส 11 ประการ คือ

1. วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย
2. อมนสิการ ความไม่ใส่ใจไว้ให้ดี
3. ถีนมิทธะ ความท้อและความเคลิบเคลิ้มง่วงนอน
4. ฉัมภิตัตตะ ความสะดุ้งหวาดกลัว
5. อุพพิละ ความตื่นเต้นยินดี
6. ทุฏฐุลละ ความไม่สงบกาย ความคะนองหยาบ
7. อัจจารัทธวิริยะ ความเพียรจัดเกินไป
8. อติลีนวิริยะ ความเพียรย่อหย่อนเกินไป
9. อภิชัปปา ความอยาก
10. นานัตตสัญญา ความนึกคิดไปในเรื่องราวต่างๆ
11. รูปานังอตินิชฌายิตัตตะ ความเพ่งต่อรูปจนเกินไป

เมื่อแก้ไขไม่ให้อุปกิเลสทั้ง 11 ประการนี้เกิดขึ้นแล้ว การที่ทิพยจักษุจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย ได้แก่ สมาธิและการกำหนดแสงสว่าง กล่าวคือ ถ้ามีสมาธิและมีความสามารถในการกำหนดแสงสว่างมากเท่าใด ทิพยจักษุก็จะมีประสิทธิภาพมากเท่านั้น

จากข้อมูลนี้เองแสดงว่าพระอนุรุทธะฝึกสมาธิด้านกำหนดรูปและแสงสว่าง หรือที่เรียกว่าฝึกสมาธิแบบอาโลกกสิณ

อาโลกกสิณ

อาโลกกสิณ หรือกสิณแสงสว่าง คือการฝึกสมาธิแบบหนึ่ง ใน 40 วิธี[6] ที่จัดเข้าอยู่ในสัมมาสมาธิ ซึ่งได้แก่ กสิณ 10 อสุภะ 10 อนุสติ

---

[6] https://th.wikipedia.org/wiki/กรรมฐาน

10 อาหาเรปฏิกูลสัญญา 1 จตุธาตุววัฏฐาน 1 พรหมวิหาร 4 และอรูปฌาน 4 โดยอาโลกกสิณจัดอยู่ในหมวดกสิณ 10

อาโลกกสิณ คือ การกำหนดแสงสว่างเป็นอารมณ์ของสมาธิ และเป็นหนึ่งในสมาธิที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้ใช้ได้ด้วย (นอกจากอานาปานสติ คือ การกำหนดสติอยู่ที่ลมหายใจ) ดังใน**สามัญญผลสูตร**[7] ความตอนหนึ่งดังนี้

"ภิกษุนั้นประกอบด้วยศีลขันธ์ อินทรียสังวร สติสัมปชัญญะ และสันโดษ อันเป็นอริยะเช่นนี้แล้ว ย่อมเสพเสนาสนะอันสงัด คือ ป่า โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่าชัฏ ที่แจ้ง ลอมฟาง ในกาลภายหลังภัต เธอกลับจากบิณฑบาตแล้ว นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติเฉพาะหน้า เธอละความเพ่งเล็งในโลก มีใจปราศจากความเพ่งเล็งอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากความเพ่งเล็งได้ ละความประทุษร้ายคือพยาบาท ไม่คิดพยาบาท มีความกรุณาหวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากความประทุษร้ายคือพยาบาทได้ ละถีนมิทธะแล้ว เป็นผู้ปราศจากถีนมิทธะ ***มีความกำหนดหมายอยู่ที่แสงสว่าง*** *มีสติสัมปชัญญะอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากถีนมิทธะได้ ละอุทธัจจกุกกุจจะแล้ว เป็นผู้ไม่ฟุ้งซ่าน* ***มีจิตสงบ ณ ภายในอยู่*** *ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากอุทธัจจกุกกุจจะได้ ละวิจิกิจฉาแล้ว เป็นผู้ข้ามวิจิกิจฉา ไม่มีความคลางแคลงในกุศลธรรมทั้งหลายอยู่ ย่อมชำระจิตให้บริสุทธิ์จากวิจิกิจฉาได้"*

---

[7] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค

จากความใน**สามัญญผลสูตร**นี้เอง ทำให้เห็นว่า พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้ทำสมาธิโดยการทำให้*"มีจิตสงบ ณ ภายในอยู่"* ซึ่งตรงนี้เองที่เป็นความแตกต่างระหว่างการทำสมาธิในพระพุทธศาสนาและนอกพระพุทธ-ศาสนา กล่าวคือ การปฏิบัติสมาธิทั้ง 40 วิธีนี้ มีมาก่อนที่พระพุทธศาสนาจะถือกำเนิดขึ้น เห็นได้จากที่เจ้าชายสิทธัตถะก็ได้ทรงฝึกปฏิบัติสมาธิ 40 วิธีนี้ ซึ่งพวกดาบสทั้งหลาย เช่น อาฬารดาบสและอุทกดาบส ครูสอนสมาธิแบบนอกพระพุทธศาสนาของเจ้าชายสิทธัตถะใช้สอน แต่การฝึกสมาธิแบบนอกพระพุทธศาสนานั้นสามารถพัฒนาจิตไปได้สูงสุดเพียงอรูปฌานเท่านั้น ส่วนเจ้าชายสิทธัตถะทรงฝึกต่อเองจนได้เข้าถึงญาณทัสสนะ แล้วบรรลุวิชชาต่างๆ เช่น จุตูปปาตญาณ จนถึงอาสวักขยญาณ คือหมดกิเลสเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เองในที่สุด

ความแตกต่างที่ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะทรงบรรลุธรรมเป็นพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า หรือความแตกต่างระหว่างสมาธินอกพระพุทธศาสนาและในพระพระพุทธศาสนาคือ การกำหนดจิตนั่นเอง

การกำหนดจิต

จากข้อมูลในพระไตรปิฎกรวมถึงคัมภีร์ต่างๆ และคำสอนของพระนักปฏิบัติหลายรูป ผู้เขียนประมวลได้ว่า การทำสมาธินอกพระพุทธศาสนากับในพระพุทธศาสนา มีวิธีการกำหนดจิตแตกต่างกัน กล่าวคือ

สมาธินอกพระพุทธศาสนา จะกำหนดจิตไว้ภายนอกตน เช่น ในกรณีของอาโลกกสิณ จะฝึกด้วยการเจาะช่องให้แสงสว่างทะลุผ่านฝาผนังเข้ามาเป็นแสงสว่างกลมโตอยู่ด้านหน้า (เพราะไม่สามารถมองพระอาทิตย์ได้โดยตรง และไม่มีความจำเป็นต้องทำอย่างนั้น) หรือการใช้ลูกแก้วกลมใสมาวางไว้ด้านหน้า แล้วมองแสงสว่างหรือลูกแก้วนั้นไปเรื่อยๆ จนจิตเป็นสมาธิ ซึ่งเมื่อฝึกจนชำนาญมากพอ ก็สามารถพัฒนาให้เกิดทิพยจักษุขึ้นมาได้

ส่วนสมาธิในพระพุทธศาสนา ในกรณีของอาโลกกสิณก็คือ การกำหนดแสงสว่างหรือลูกแก้วกลมใสเช่นกัน แต่น้อมเอามาไว้ในตน ซึ่งในคัมภีร์โบราณ เช่น "แบบตั้งสมุฏฐานของลมทำจิตต์ให้เป็นสมาธิ"[8] (กล่าวถึงฐานที่ตั้งของจิตอยู่มากมายในแต่ละวิธีที่คล้ายคลึงกับแบบวิธีนี้) จะแสดงถึงฐานที่ตั้งของจิตภายในตนอยู่ ๙ ฐาน ดังภาพ

แบบตั้งสมุฏฐานของลมทำจิตต์ให้เป็นสมาธิ



[8] พระมหาโชติปญฺโญ (ใจ ยโสธรรัตน์), **พุทธรังษีธฤษดีญาณ ว่าด้วยสมถแลวิปัสสนากัมมัฏฐาน 4 ยุค**, (กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2479), หน้า 293-295.

วิธีนี้เป็นการตามลมหายใจเข้าในตนด้วยการวางจิต ณ ตำแหน่งที่ตั้ง 9 ตำแหน่ง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการกำหนดแสงสว่างหรือการกำหนดสมาธิวิธีอื่นได้เช่นกัน โดย 9 ตำแหน่งนี้ ได้แก่

1. สะดือ
2. เหนือสะดือประมาณ 3 นิ้ว
3. ในเนื้อหัวใจ
4. สุดลำคอ
5. ท้ายทอย
6. กระหม่อม
7. ระหว่างคิ้ว
8. จักษุ
9. ปลายจมูก

นอกจากนี้ยังมีคำอธิบายด้วยว่า การวางจิตโดยเฉพาะการกำหนดอาโลกกสิณ เป็นอารมณ์ ณ ตำแหน่งที่ 8 คือตำแหน่งตรงจักษุนี้เอง เมื่อทำบ่อย ทำจนชำนาญแล้ว จะพัฒนาการเห็นจนกระทั่งได้ทิพยจักษุขึ้นมา

ความแตกต่างของการกำหนดจิตนอกตัวกับในตัวนี้มีผลต่อประสิทธิภาพของทิพยจักษุ โดยพอจะอุปมาได้ว่า การกำหนดจิตนอกตน ทิพยจักษุจะเทียบได้กับแสงสว่างของไฟฉาย ส่วนการกำหนดจิตภายในตน ทิพยจักษุจะเทียบได้กับแสงสว่างของพระอาทิตย์ตอนเที่ยงวัน ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก

สรุปทิพยจักษุ

จากข้อมูลที่ผู้เขียนประมวลมา พอสรุปได้ว่าทิพยจักษุหรือตาทิพย์ คือความสามารถในการมองเห็นสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะสิ่งมีชีวิตที่นอกเหนือจาก

มนุษย์และสัตว์ ด้วยขอบเขตที่ตามนุษย์ทั่วไปไม่สามารถมองเห็นได้ โดยการฝึกฝนให้เกิดทิพยจักษุในพระพุทธศาสนามี 3 ระดับ คือ การเห็นอย่างเดียว การเห็นและสนทนากับสิ่งมีชีวิตที่เห็นได้ และการเห็นได้ การสนทนาได้รวมไปถึงการเห็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสิ่งมีชีวิตที่เห็นนั้น ซึ่งระดับสุดท้ายนี้เรียกว่าจุตูปปาตญาณ มีเฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น

การฝึกฝนให้เกิดทิพยจักษุนอกพระพุทธศาสนานั้น เท่าที่ค้นคว้าสามารถมีได้สูงสุดเพียง 2 ระดับ คือ เห็นอย่างเดียว และเห็นได้ รวมถึงสนทนาได้ด้วย

ส่วนที่ปรากฏว่าบางคนมี "ตาทิพย์" ได้โดยไม่ผ่านการฝึกฝนใด ๆ นั้น ในทางพระพุทธศาสนาอธิบายว่าเป็นความสามารถเดิมที่ติดตัวข้ามภพข้ามชาติมา คือ การฝึกฝนมาในอดีตชาติจนมากพอที่จะสั่งสมมาจนถึงชาติปัจจุบัน แต่การเห็นในระดับความสามารถพิเศษนี้มักมีขอบเขตจำกัด และเห็นจริงบ้างไม่จริงบ้าง แล้วแต่กำลังสมาธิในตอนนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วน่าจะไม่จริง หรือก้ำกึ่งจริงหรือไม่จริง เพราะพิจารณาจากการฝึกฝนแล้ว การให้ได้ทิพยจักษุมิใช่เรื่องง่าย ต้องมีสมาธิที่นิ่งพอ ดังนั้น การที่บุคคลผู้มีความสามารถพิเศษนั้นเห็นในแบบตาทิพย์นี้ หากไม่ควบคุมสมาธิของตนให้ดีพอ การเห็นนั้นก็น่าจะเลือนรางไปได้ และคงเต็มที่ได้เพียงเห็นและสนทนาเท่านั้น

เพราะฉะนั้นการเห็นได้ในระดับอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสิ่งมีชีวิต จะต้องเป็นพระอริยะเท่านั้นถึงจะทำได้

คำอธิบายเชิงฟิสิกส์

จากที่ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับฟิสิกส์ที่เกี่ยวข้องในบทที่ 1 เกี่ยวกับคลื่นแสง คลื่นเสียง และมิติที่มากขึ้น น่าจะพออธิบายเทียบเคียง

ทิพยจักษุในทางฟิสิกส์ได้ว่า

ทิพยจักษุในระดับมองเห็นชีวิตซ้อนมิติก็คือ การขยายขอบเขตของการมองเห็นในช่วงคลื่นที่ตามนุษย์มองเห็นได้ไปสู่ช่วงคลื่นอื่นที่ปกติตามองไม่เห็น เช่น คลื่นอินฟราเรด คลื่นอัลตราไวโอเลต คลื่นวิทยุ เป็นต้น ส่วนการสนทนากับสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น ก็เป็นไปได้ที่เป็นการสนทนากันในช่วงคลื่นเสียงที่ต่ำกว่า หรือสูงกว่าคลื่นเสียงตามปกติที่มนุษย์ได้ยิน ทั้งนี้ที่ทำได้เพราะเกิดจากการฝึกฝนจนกระทั่งมีความสามารถในการขยายขอบเขตของทั้งคลื่นแสงและคลื่นเสียงได้

สำหรับผู้ที่ไม่ได้ฝึกสมาธิแต่มีความสามารถพิเศษนั้น ก็เกิดจากการฝึกฝนมาก่อนในอดีตชาตินั่นเอง แต่โดยทั่วไปแล้ว บุคคลที่มีความพิเศษเหล่านี้มักจะมีข้อจำกัดของทิพยจักษุ คือมีความสามารถไม่เท่ากับผู้ที่ผ่านการฝึกฝนมาในปัจจุบัน

ส่วนทิพยจักษุในระดับจุตูปปาตญาณ คือเห็นทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น ถือว่าไปได้ไกลกว่าความรู้ในทางฟิสิกส์ปัจจุบัน แต่มีข้อสังเกตว่า ทฤษฎีฟิสิกส์ที่เกี่ยวกับมิติที่มากขึ้นนั้นมีความใกล้เคียงกับจุตูปปาตญาณมาก นั่นคือแนวคิดที่ว่า บุคคลในมิติที่ 5 สามารถมองเห็นมนุษย์ทั้งในมิติกว้าง-ยาว-สูง และมิติเวลา คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง *Interstellar* ได้นำเสนอประเด็นนี้ไว้ในช่วงท้ายเรื่องนั่นเอง

เมื่อเราพอจะมองออกว่า ชีวิตซ้อนมิตินี้มีเหตุผลเพียงพอที่จะกล่าวว่ามีจริงตามที่ได้นำเสนอมาในบทที่ 1 และ 2 นี้ บทต่อไปถัดจากนี้ เราจะเข้าสู่เรื่องราวของชีวิตซ้อนมิติในแต่ละรูปแบบว่าเป็นเช่นไร

บทที่ 3
ยักษ์

"...ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระพุทธเจ้ามีนามว่า พิมพิสาร ข้าแต่พระสุคต ข้าพระพุทธเจ้ามีนามว่า พิมพิสาร ครั้งที่เจ็ดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าเข้าถึงความเป็นสหายของท้าวเวสสวรรณมหาราช ข้าพระพุทธเจ้านั้นจุติจากนี้แล้ว สามารถเป็นพระราชาในหมู่มนุษย์ฯ ข้าพระพุทธเจ้าเคลื่อนจากเทวโลกนี้เจ็ดครั้ง จากมนุษยโลกนั้นเจ็ดครั้ง รวมท่องเที่ยวอยู่สิบสี่ครั้งย่อมรู้จักภพที่ข้าพระพุทธเจ้าเคยอยู่อาศัยในก่อนฯ..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
ทีฆนิกาย มหาวรรค ชนวสภสูตร

"...ลำดับนั้นแล ยักษ์นั้นไม่เชื่อยักษ์ผู้เป็นสหาย ได้ประหารที่ศีรษะแห่งท่านพระสารีบุตรเถระ ยักษ์นั้นพึงยังพระยาช้างสูงตั้ง 7 ศอก หรือ 8 ศอกให้จมลงไปก็ได้ หรือพึงทำลายยอดภูเขาใหญ่ก็ได้ ด้วยการประหารนั้น ก็แลยักษ์นั้นกล่าวว่า เราย่อมเร่าร้อน แล้วได้ตกลงไปสู่นรกใหญ่ในที่นั้นเองฯ

"ท่านพระมหาโมคคัลลานะ ได้เห็นยักษ์นั้นประหารที่ศีรษะแห่งท่านพระสารีบุตร ด้วยจักษุเพียงดังทิพย์อันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ แล้วเข้าไปหาท่านพระสารีบุตร ครั้นแล้วได้ถามท่านพระสารีบุตรว่า ดูกรอาวุโส ท่านพึงอดทนได้หรือ พึงยังอัตภาพให้เป็นไปได้หรือ ทุกข์อะไรๆ ไม่มีหรือ ท่านพระสารีบุตรตอบว่า ดูกรอาวุโสโมคคัลลานะ ผมพึงอดทนได้ พึงยังอัตภาพให้เป็นไปได้ แต่บนศีรษะของผมมีทุกข์หน่อยหนึ่งฯ..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ-ธรรมบท-
อุทาน-อิติวุตตกะ-สุตตนิบาต ชุณหสูตร

สรุปย่อ

ชื่อ	ยักษ์
สิ่งมีชีวิตประเภท	เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา อยู่ในความปกครองของท้าวกุเวรทางด้านทิศเหนือของเขาสิเนรุ
สถานที่อยู่	ทั่วไปในบริเวณสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาและบนโลกมนุษย์
คุณลักษณะพิเศษ	มีฤทธิ์มาก มักโกรธ ยักษ์ที่ไม่รักษาศีล 5 สามารถทำร้ายได้แม้กระทั่งพระที่ยังไม่มีคุณวิเศษ หากเข้าไปอยู่ในบริเวณของยักษ์นั้น
กรรมที่นำไปเกิด	ให้ทาน รักษาศีล แต่เจือไปด้วยความมักโกรธ
เหตุการณ์สำคัญ	- พระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งบรรลุธรรมเป็นอริยบุคคลระดับโสดาบัน สวรรคตแล้วไปเกิดเป็นยักษ์ชั้นสูงด้วยความชอบส่วนตน เพราะตามกำลังบุญแล้ว สามารถไปเกิดในสวรรค์ชั้นไหนก็ได้ แล้วจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกไม่เกิน 7 ชาติ ก็จะบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ - เรื่องราวของยักษ์ตนหนึ่งชื่ออาฬวกะ มีปรากฏในบทสวดชื่อพุทธชัยมงคลคาถา หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า พระคาถาพาหุง

ยักษ์ในการรับรู้ของคนทั่วไป

ถ้าเอ่ยถึงยักษ์กับคนไทยทั่วไป เชื่อว่า 9 ใน 10 คนต้องบอกว่ารู้จัก แต่จะรู้จักอย่างไรนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่เชื่อแน่ว่าจะต้องกล่าวตรงกันว่า ยักษ์มีลักษณะดุร้าย มีเขี้ยว ซึ่งอาจจะเป็นอิทธิพลของภาพยักษ์วัดแจ้ง วัดโพธิ์ รวมถึงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ที่กล่าวถึงทศกัณฐ์แห่งกรุงลงกาหรือพิเภก เป็นต้น

คำถามคือ

- ยักษ์ในพระพุทธศาสนามีจริงหรือไม่
- ถ้ามี กล่าวไว้ว่าอย่างไรกันแน่

ทางที่ดีที่สุดก็ควรจะเริ่มต้นด้วยการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับยักษ์ในพระไตรปิฎกกันก่อน เพราะถ้าไม่มีในพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์ชั้นต้นที่สุดแล้ว น้ำหนักเรื่องนี้คงลดไปมาก แต่ถ้ามี ก็จะได้วิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ของยักษ์ต่อไป

ยักษ์ในพระไตรปิฎก

เมื่อค้นหาคำว่า "ยักษ์" ในพระไตรปิฎกอย่างจริงจังแล้ว ผู้เขียนพบว่ามีมากกว่าที่คาดคิดไว้ เมื่อพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาเกี่ยวกับยักษ์ที่น่าสนใจแล้วพบว่ามีมากกว่า 20 แห่งในพระไตรปิฎกที่ควรนำเสนอให้ได้ศึกษากัน โดยอาจแบ่งได้เป็นหัวข้อดังนี้ ยักษ์มิใช่มนุษย์ ยักษ์มีหลายระดับ ยักษ์มีที่อยู่หลากหลาย วินัยของภิกษุเกี่ยวกับยักษ์ วินัยของภิกษุณีเกี่ยวกับยักษ์ สาวกของพระพุทธเจ้ากับยักษ์ และพระพุทธเจ้ากับยักษ์

ยักษ์มิใช่มนุษย์

ในพระไตรปิฎกมีหลายพระสูตรซึ่งอธิบายว่ายักษ์เป็นอมนุษย์ คือ มิใช่มนุษย์ เช่น

ใน **มหานิทานสูตร**[1] มีความตอนหนึ่งที่พระพุทธองค์ตรัสสอนพระอานนท์เกี่ยวกับชาติทำให้เกิดภพว่า

> *"...เพื่อความเป็นเทพแห่งพวกเทพ เพื่อความเป็นคนธรรพ์แห่งพวกคนธรรพ์ เพื่อความเป็นยักษ์แห่งพวกยักษ์ เพื่อความเป็นภูตแห่งพวกภูต เพื่อความเป็นมนุษย์แห่งพวกมนุษย์ เพื่อความเป็นสัตว์สี่เท้าแห่งพวกสัตว์สี่เท้า เพื่อความเป็นปักษีแห่งพวกปักษี..."*

ข้อมูลนี้แสดงอย่างชัดเจนว่า ภพนั้นมีหลากหลาย เช่น เทวดา คนธรรพ์ ยักษ์ ภูต มนุษย์ สัตว์สี่เท้า นก เป็นต้น ซึ่งชัดเจนว่า ยักษ์มิใช่มนุษย์และอยู่คนละมิติกัน

ใน **ลักขณสูตร**[2] พระพุทธองค์ตรัสถึงลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการ ซึ่งพระองค์ได้มาเพราะการทำความดีในชาติต่าง ๆ ที่ผ่านมา ซึ่งลักษณะมหาบุรุษนี้ แม้ว่าในชาติก่อน ๆ ที่ยังมีไม่ครบ แต่ในชาตินั้นก็ยังมีพวกโหรทำนายว่า

> *"...ถ้าและพระราชกุมารเช่นนั้นเข้าถึงบรรพชา เป็นผู้ยินดียิ่งด้วยความพอใจในเนกขัมมะ จะมีพระปรีชาเห็นแจ่มแจ้ง พวกเทวดา มนุษย์ อสูร ท้าวสักกะ ยักษ์ คนธรรพ์ นาค วิหค และสัตว์ 4 เท้า ที่มียศมากจะห้อมล้อมพระองค์ผู้ไม่มีใครยิ่งกว่า อันเทวดาและมนุษย์บูชาแล้วฯ..."*

---

[1] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค

[2] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค

นั่นคือ หากพระราชกุมารซึ่งเป็นอดีตชาติหนึ่งของพระพุทธองค์ออกบวชในชาตินั้น แม้ว่ายังมีลักษณะของมหาบุรุษไม่ครบ แต่ก็จะเป็นที่ยอมรับของสิ่งมีชีวิตในมิติต่างๆ ซึ่งรวมถึงยักษ์ที่อยู่คนละมิติกับมนุษย์ด้วย

ใน **โทณสูตร**[3] มีพราหมณ์คนหนึ่งชื่อว่าโทณะ เห็นลักษณะมหาบุรุษของพระพุทธองค์แล้วเลื่อมใส จึงเข้าไปกราบทูลถามพระพุทธองค์ว่าเป็นเทวดา หรือคนธรรพ์ หรือยักษ์ หรือมนุษย์ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสตอบว่ามิใช่ทั้งสิ้น และทรงให้เหตุผลว่าสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นล้วนยังมีอาสวกิเลส แต่พระองค์ทรงละกิเลสได้แล้ว ดังนั้นพระองค์คือพระพุทธเจ้า มิใช่สิ่งมีชีวิตเหล่านั้น ความตอนนี้ก็ชัดเจนว่า ยักษ์มิใช่มนุษย์

ผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกตว่า ในสมัยพุทธกาลนั้น สิ่งมีชีวิตต่างมิติเหล่านี้ล้วนเป็นที่รู้จักกันดี และมักจะมีการถามเหมือนๆกันว่า ท่านเป็นเทวดา หรือคนธรรพ์ หรือยักษ์ หรือมนุษย์ ซึ่งแสดงว่าชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้มีจริงและเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกันดี เพราะในยุคนั้นนักบวชนอกพระพุทธศาสนาก็สามารถทำทิพยจักษุได้ แม้ว่าจะมีประสิทธิภาพไม่เทียบเท่ากับพระอริยะก็ตาม อีกทั้งในยุคนั้นชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้ก็มักจะปรากฏกายอยู่บ่อยๆ

ใน **มาตาสูตร**[4] กล่าวถึงอุบาสิกาคนหนึ่งชื่อว่านันทมารดา ได้สวดมนต์ในเวลาใกล้รุ่ง ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่ท้าวเวสวัณ (หรืออีกนามหนึ่งคือ ท้าวกุเวร) มหาราชผู้ปกครองยักษ์ผ่านมาทางนั้นพอดี ท่านจึงหยุดฟังและปรากฏกายขึ้นกล่าวอนุโมทนา แล้วชี้แนะว่าตอนเช้านี้พระสารีบุตรและพระมหาโมคคัลลานะจะเดินบิณฑบาตผ่านมา ให้นันทมารดารอใส่บาตรกับท่านทั้งสองจะได้กุศลผลบุญมาก

---

[3] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต

[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฏฐก-นวกนิบาต

ในคติอนุโยค **กถาวัตถุปกรณ์**[5] ซึ่งเป็นหนึ่งในคัมภีร์พระไตรปิฎก ให้การรับรองคำถามที่ว่า

"...บางคนเป็นมนุษย์แล้วเป็นยักษ์...เป็นเปรต...เป็นสัตว์นรก...เป็นสัตว์เดียรัจฉาน...เป็นอูฐ...เป็นลา...เป็นโค...เป็นสุกร...เป็นกระบือ...ก็มีหรือ..."

ว่าเป็นเรื่องจริง นั่นคือ เป็นความจริงที่ยักษ์มิใช่มนุษย์

ยักษ์มีหลายระดับ

ใน**อาฏานาฏิยสูตร**[6] กล่าวถึงสมัยหนึ่งขณะที่พระพุทธองค์ประทับอยู่ ณ เขาคิชฌกูฏ เขตพระนครราชคฤห์ ได้มีมหาราชทั้ง 4 จากชั้นจาตุมหาราชิกามาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ จากนั้นท้าวกุเวร[7] ซึ่งเป็นผู้ปกครองยักษ์ ได้กราบทูลพระพุทธองค์ว่า ยักษ์ในปกครองของท่านทั้งยักษ์ชั้นสูง ชั้นกลาง และชั้นต่ำ บางพวกก็เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา บางพวกก็ไม่เลื่อมใส เนื่องจากโดยนิสัยแล้วยักษ์มักโกรธ ดังนั้น บางพวกเมื่อโกรธแล้วก็อดทนได้ คือรักษาศีล 5 อยู่ได้ แต่บางพวกก็อดทนไม่ได้ ซึ่งพวกที่อดทนไม่ได้คือพวกที่ไม่เลื่อมใส และพวกนี้จะสามารถทำอันตรายต่อบุคคลผู้แสวงหาที่หลีกเร้นจากสังคมไปปฏิบัติธรรม เช่น ตามป่าเขาที่ยักษ์พวกนี้อาศัยซ้อนมิติอยู่ ท้าวกุเวรจึงทูลขออนุญาตพระพุทธองค์บอกมนต์ชื่อว่า *อาฏานาฏิยะ* ให้กับผู้ปฏิบัติธรรมเหล่านั้น เอาไว้ป้องกัน

---

[5] พระไตรปิฎก พระอภิธรรมปิฎก

[6] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค

[7] ในพระสูตรนี้เรียกท้าวกุเวร (กุ-เวน สะกดตามพจนานุกรมไทย แต่ถ้าสะกดตามภาษาบาลี จะสะกดว่า กุ-เว-ระ) ว่า ท้าวเวสวัณ (เว-สะ-วัน) โดยมีคำอธิบายว่า พระองค์ชื่อท้าวกุเวร แต่มีราชธานีชื่อวิสาณา ดังนั้น บางทีจึงเรียกท่านว่า ท้าวเวสวัณ (ภาษาบาลีคือ เวสฺสวณฺ ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทยมีสะกดสองแบบ คือ เวสสวัณ และเวสวัณ)

ในภาพรวม มนต์ชื่อว่า *อาฏานาฏิยะ* เป็นการสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ซึ่งเป็นที่เคารพของมหาราชทั้งสี่ คล้ายกับปรามยักษ์ดุร้ายนั้นว่า แม้แต่ผู้ปกครองของตนก็ยังให้ความเคารพต่อพระพุทธศาสนา ดังนั้นยักษ์ดุร้ายจึงไม่ควรทำร้ายสาวกของพระพุทธเจ้านั่นเอง

พระสูตรนี้แม้ว่าจะเน้นที่มนต์ชื่อว่า *อาฏานาฏิยะ* แต่ก็แฝงเรื่องราวเกี่ยวกับยักษ์ไว้ทั้งพระสูตร โดยสรุปคือ ยักษ์มีสามระดับคล้ายกับการปกครองในโลกมนุษย์ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับล่าง ซึ่งมีที่อยู่ลดระดับกันลงไปตั้งแต่มีวิมานอันประณีต จนกระทั่งมีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับภุมมเทวดา คืออยู่ตามป่า ตามเขา หรือตามวิหารต่าง ๆ บนพื้นมนุษย์ และยังกล่าวถึงยักษ์ว่ามีสภาพคล้ายมนุษย์ คือมีทั้งเพศชาย เพศหญิง ผู้ใหญ่ เด็ก ฝ่ายปกครอง ฝ่ายทั่วไป ฝ่ายรับใช้ เป็นต้น อีกด้วย

ยักษ์มีที่อยู่หลากหลาย

ยักษ์มีที่อยู่อาศัยที่หลากหลายดังความในหลายพระสูตร ดังนี้

ใน **มหาสมัยสูตร**[8] พระพุทธองค์ตรัสให้หมู่สงฆ์ที่บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้ว ได้ฟังว่ามีเทวดาในมิติต่าง ๆ มาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์อยู่ตอนนี้ เพราะความสามารถของพระอรหันต์เหล่านั้นมีไม่เท่ากัน เห็นชีวิตซ้อนมิติได้มากน้อยต่างกันตามความสามารถ โดยความตอนหนึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่า

"...ดูกรภิกษุทั้งหลาย หมู่เทวดามุ่งมากันแล้ว พวกเธอจงรู้จักหมู่เทวดานั้น เราจักบอกพวกเธอด้วยวาจาตามลำดับ

---

[8] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค

"ยักษ์เจ็ดพันเป็นภุมมเทวดาอาศัยอยู่ในพระนครกบิลพัสดุ์ มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

"ยักษ์หกพันอยู่ที่เขาเหมวตา มีรัศมีต่างๆกัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดีมุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

"ยักษ์สามพันอยู่ที่เขาสาตาคีรี มีรัศมีต่างๆกัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

"ยักษ์เหล่านั้นรวมเป็นหนึ่งหมื่นหกพัน มีรัศมีต่างๆกัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

"ยักษ์ห้าร้อยอยู่ที่เขาเวสสามิตตะ มีรัศมีต่างๆกัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

"ยักษ์ชื่อกุมภีระอยู่ในพระนครราชคฤห์ เขาเวปุลละเป็นที่อยู่ของยักษ์นั้น

"ยักษ์แสนเศษแวดล้อมยักษ์ชื่อกุมภีระนั้น ยักษ์ชื่อกุมภีระอยู่ในพระนครราชคฤห์แม้นั้น ก็ได้มายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุฯ..."

โดยสรุปคือ พระพุทธองค์ตรัสถึงยักษ์ที่มาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ตามประเภทและที่อยู่อาศัยพร้อมจำนวน คือ

ก) ยักษ์อยู่ในพระนครกบิลพัสดุ์ จำนวน 7,000 ตน

ข) ยักษ์อยู่ที่เขาเหมวตา จำนวน 6,000 ตน

ค) ยักษ์อยู่ที่เขาสาตาคีรี จำนวน 3,000 ตน

ง) ยักษ์อยู่ที่เขาเวสสามิตตะ จำนวน 500 ตน

จ) ยักษ์ชื่อกุมภีระอยู่ในพระนครราชคฤห์ พร้อมทั้งยักษ์บริวารที่เขาเวปุลละ จำนวน 100,000 ตนเศษ

จะเห็นได้ว่ายักษ์มีที่อยู่หลากหลาย และมีข้อสังเกตว่า ยักษ์ถือเป็นหรือเทียบเท่ากับภุมมเทวดา ซึ่งเป็นเทวดาระดับล่างในชั้นจาตุมหาราชิกาประเภทหนึ่ง และยักษ์เหล่านี้จะมีฤทธิ์มากด้วย

และในพระสูตรนี้ มีความตอนหนึ่งที่พระพุทธองค์ตรัสว่า "...*ท้าวกุเวรอยู่ด้านทิศอุดร ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวกยักษ์*..." นั่นก็คือยักษ์จะต้องมีเป็นจำนวนมาก ถึงกับต้องมีมหาราชท่านหนึ่งคือท้าวกุเวรปกครองอยู่ทางทิศเหนือของเขาสิเนรุเลยทีเดียว และแสดงว่ายักษ์มิใช่มีอยู่บนโลกมนุษย์อย่างเดียว แต่มีไปทั่วสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาอีกด้วย

ในพระวินัยปิฎกเรื่อง **เวรัญชพราหมณ์**[9] กล่าวถึงยักษ์ตนหนึ่งชื่อว่านเฬรุ มีที่อยู่ในควงไม้สะเดาต้นหนึ่ง เขตเมืองเวรัญชา คือยักษ์มีสภาพคล้ายภุมมเทวดา อาศัยซ้อนมิติอยู่ในต้นไม้ใหญ่

ใน**นกุลปิตาสูตร**[10] กล่าวถึงยักษิณี คือยักษ์เพศหญิงตนหนึ่งชื่อเภสกฬา อาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง ซึ่งน่าจะเป็นที่รับรู้ของคนทั่วไป เพราะเรียกป่านั้นว่า เภสกฬาวัน หมายถึง ป่าที่นางยักษ์ชื่อเภสกฬาอยู่อาศัย

---

[9] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค 1 เวรัญชกัณฑ์

[10] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค

วินัยของภิกษุเกี่ยวกับยักษ์

มีวินัยของพระที่เกี่ยวข้องกับยักษ์ ซึ่งแสดงอย่างชัดเจนว่ายักษ์มิใช่มนุษย์ เพราะมีการตัดสินโทษที่แตกต่างกันอยู่ 3 เรื่อง คือ

ก) พระฆ่ายักษ์[11] ไม่อาบัติปาราชิก แต่อาบัติถุลลัจจัย (อาบัติที่เกิดจากการกระทำที่หยาบคาย[12])

เรื่องนี้น่าสนใจมาก ผู้เขียนจึงขอยกความในพระไตรปิฎกมาแสดงดังนี้

> *"...ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุหมอผีรูปหนึ่ง ปลงชีวิตยักษ์แล้วมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุเธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย..."*

อธิบายเป็นสำนวนปัจจุบันคือ มีพระ (ภิกษุ) ที่มีคาถาอาคมรูปหนึ่งมีเจตนาฆ่ายักษ์ตาย แต่พอฆ่าแล้วก็ไม่มั่นใจว่าที่ทำลงไปนั้นปาราชิก ข้อฆ่ามนุษย์หรือไม่ จึงไปกราบทูลพระพุทธองค์ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่าไม่ปาราชิก แต่อาบัติถุลลัจจัย ซึ่งเป็นอาบัติที่มีความสำคัญเป็นลำดับสามรองลงมาจากปาราชิกและสังฆาทิเสส หรือพูดง่ายๆ คือ ไม่ต้องสึก และไม่ต้องถูกจำคุก คือการกักบริเวณเป็นระยะเวลาหนึ่งของพระ แต่ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่หยาบคาย ไม่ควรทำ

ความตอนนี้ยืนยันชัดเจนว่ายักษ์ไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งเป็นการยืนยันโดยพระพุทธองค์เอง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการที่จะสึกพระรูปใดรูปหนึ่งนั้นมิใช่เรื่องง่าย ต้องประกอบด้วยเจตนาและองค์ประกอบครบตามอาบัติ-

---

[11] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค 1 เรื่องฆ่ายักษ์

[12] สำนวนแปลจาก เว็บไซต์มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา http://www.dhammahome.com/webboard/topic/25536.

ปาราชิก[13] ดังนั้นเราชาวพุทธจึงควรระมัดระวังท่าทีในเรื่องนี้ เพราะหากยังไม่ชัดเจนว่าเข้าข่ายปาราชิกหรือไม่ ก็อาจกลายเป็นว่าไม่เคารพกฎที่พระพุทธองค์ทรงตั้งขึ้นใช่หรือไม่

ข) พระส่งพระไปในที่ที่มียักษ์ดุ[14]

มีข้อวินิจฉัยเกี่ยวกับพระรูปหนึ่งที่ส่งพระอีกรูปหนึ่งไปยังที่ที่มียักษ์ดุอาศัยอยู่ แบ่งเป็น 3 กรณี คือ

1. พระมีเจตนาส่งพระไปปฏิบัติธรรม แต่ยักษ์นั้นฆ่าพระตาย วินิจฉัยว่าพระที่ส่งไปนั้นไม่ต้องอาบัติเพราะขาดเจตนา

2. พระมีเจตนาส่งพระไปให้ยักษ์ฆ่า แล้วยักษ์นั้นฆ่าพระตาย วินิจฉัยว่าพระที่ส่งไปนั้นอาบัติปาราชิก ต้องสึก

3. พระมีเจตนาส่งพระไปให้ยักษ์ฆ่า แต่ยักษ์นั้นไม่ฆ่าพระ วินิจฉัยว่าพระที่ส่งไปนั้นไม่ถึงกับอาบัติปาราชิก แต่อาบัติถุลลัจจัย

ความตอนนี้แสดงว่าพระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญกับเรื่องเจตนาฆ่ามนุษย์ว่าพระทำไม่ได้ แม้ว่าจะเป็นการส่งไปให้มนุษย์คนอื่นหรืออมนุษย์ตนอื่นฆ่าก็ตาม แต่ก็ยังทรงให้โอกาสคือ ถ้ามีการฆ่าสำเร็จก็อาบัติปาราชิก แต่ถ้าฆ่าไม่สำเร็จก็อาบัติไม่ถึงกับปาราชิก

แล้วที่แน่นอนคือ ความตอนนี้แสดงว่ายักษ์มิใช่มนุษย์อย่างชัดเจนเช่นกัน

---

[13] มี 4 ข้อ คือ มีเพศสัมพันธ์กับมนุษย์ หรืออมนุษย์ หรือสัตว์ เจตนาลักทรัพย์ตั้งแต่ราคา 5 มาสกขึ้นไป (มาตราเงินในสมัยโบราณ โดย 5 มาสกเทียบเป็นหนึ่งบาท) เจตนาฆ่ามนุษย์ และอวดอุตริมนุสธรรมที่ไม่มีในตน

[14] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค 1 เรื่องส่งไปสู่ที่มีสัตว์ร้ายและยักษ์ดุ 9 เรื่อง

ค) พระนอนในห้องเดียวกันกับยักษ์เพศหญิง

มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงพระรูปหนึ่งว่า นอนร่วมห้องกับยักษ์เพศหญิงตนหนึ่งโดยไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศ ถ้ามีเรื่องทางเพศก็ต้องอาบัติปาราชิกแน่นอน แต่ถึงไม่มีอะไรกันก็ยังต้องอาบัติปาจิตตีย์[15] (อาบัติที่ทำให้ความดีงามตกไป[16])

ความตอนนี้แสดงว่ายักษ์มิใช่มนุษย์อย่างชัดเจนเช่นกัน แล้วยังแสดงว่ายักษ์มีเพศชายและเพศหญิงคล้ายมนุษย์อีกด้วย

วินัยของภิกษุณีเกี่ยวกับยักษ์

ในปาราชิกข้อที่ 1 ของภิกษุณี (พระเพศหญิง)[17] ค่อนข้างจะเข้มงวดกว่าพระภิกษุคือ หากภิกษุณีมีความกำหนัดและเพียงแค่ได้ถูก "บุรุษบุคคล" ผู้มีความกำหนัดต่อภิกษุณีนั้นด้วย จับต้องกายของตนตั้งแต่ประมาณลำคอลงมาจนถึงเหนือเข่า ถือว่าอาบัติร้ายแรงคือปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุณีทันที ซึ่งมีคำอธิบายชัดเจนว่าบุรุษบุคคลได้แก่ มนุษย์ผู้ชาย **ไม่ใช่ยักษ์ผู้ชาย** ไม่ใช่เปรตผู้ชาย ไม่ใช่สัตว์เดียรัจฉานตัวผู้

แล้วยังมีข้อกำหนดที่ชัดเจนลงไปอีกว่า

> *"...เมื่อทั้งสองฝ่ายมีความกำหนัด จับต้องกายด้วยกายของยักษ์ก็ดี เปรตก็ดี บัณเฑาะก์ก็ดี สัตว์ดิรัจฉานที่มีกายคล้ายมนุษย์ก็ดี ใต้รากขวัญลงมาเหนือเข่าขึ้นไป ต้องอาบัติถุลลัจจัย..."*

คือถ้าไม่ใช่บุรุษบุคคล เช่น เป็นยักษ์ผู้ชาย ก็ไม่ถึงกับปาราชิก

---

[15] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค 2 มุสาวาทวรรค สิกขาบทที่ 6

[16] สำนวนแปลจากเว็บไซต์มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา http://www.dhammahome.com/webboard/topic/25536

[17] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก ภิกขุนีวิภังค์ ปาราชิกกัณฑ์

ในอาบัติสังฆาทิเสส[18] ของภิกษุณีก็เช่นกัน คือ หากภิกษุณีมีความพึงพอใจแล้วรับประเคนของขบเคี้ยวจากมือของ "บุรุษบุคคล" ผู้มีความพึงพอใจในภิกษุณีนั้นด้วย แล้วภิกษุณีกลืนกินของนั้นลงไป ถือว่าอาบัติสังฆาทิเสส แต่ถ้า

> *"...ทั้งสองฝ่ายมีความพึงพอใจ รับประเคนจากมือยักษ์ผู้ชาย เปรตผู้ชาย บัณเฑาะก์ หรือสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่มีกายคล้ายมนุษย์ ด้วยตั้งใจว่า จักเคี้ยว จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ กลืนกิน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทุกๆคำกลืน รับประเคนน้ำและไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ..."*[19]

คือ ถ้าไม่ใช่มนุษย์ผู้ชาย แต่เป็นอมนุษย์ เช่น ยักษ์ผู้ชาย ก็ไม่ถึงกับอาบัติสังฆาทิเสส

สาวกของพระพุทธเจ้ากับยักษ์

ก) ยักษ์ทำร้ายพระสารีบุตรไม่ได้

ใน **ชุณหสูตร**[20] กล่าวถึงเรื่องของยักษ์สองตนที่เดินทางเที่ยวเล่นไปแล้วมาพบพระสารีบุตรที่กำลังเข้าสมาบัติอยู่กลางแจ้งในคืนหนึ่ง ยักษ์หนึ่งในสองตนนั้นรู้สึกอะไรไม่ทราบได้ จึงกล่าวกับยักษ์ผู้เป็นเพื่อนว่าจะเข้าไปตีศีรษะพระสารีบุตรเล่น เนื่องจากถือว่าตนมีพละกำลังมาก ซึ่งยักษ์ผู้เป็นเพื่อนก็ได้ห้ามปรามถึงสามครั้งว่าอย่าไปยุ่งกับพระรูปนั้น เพราะท่านมีฤทธิ์ มีอานุภาพมาก แต่ยักษ์ตนนั้นก็ไม่เชื่อ ตรงเข้าไปตีที่ศีรษะ

---

[18] ความผิดที่ต้องถูกกักบริเวณอยู่ภายในระยะเวลาหนึ่งเพื่อปฏิบัติธรรมทบทวนตนเอง คล้ายกับการติดคุกของมนุษย์ แต่ไม่ต้องทนทรมานเหมือนอยู่ในคุก

[19] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก ภิกขุนีวิภังค์ สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ 5

[20] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ - ธรรมบท - อุทาน - อิติวุตตกะ - สุตตนิบาต

ของพระสารีบุตร แต่ปรากฏว่าพระสารีบุตรไม่เป็นอะไรเลย แต่ยักษ์ตนนั้นได้กระทำกรรมกับพระอรหันต์ผู้ซึ่งกำลังเข้าสมาบัติจึงเป็นบาปมาก ยักษ์ตนนั้นได้ถูกธรณีสูบตายไปยังมหานรกทันที

ความตอนนี้แสดงให้เห็นว่ายักษ์มีฤทธิ์มาก และบางตนก็เคารพพระรัตนตรัย แต่บางตนก็ไม่ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่สามารถทำร้ายพระสารีบุตรผู้ซึ่งเป็นพระอรหันต์ทรงอภิญญาได้

ในพระสูตรนี้ยังมีความที่น่าสนใจที่ผู้เขียนเห็นว่าควรจะยกมาแสดงดังนี้

> *"...ท่านพระมหาโมคคัลลานะ ได้เห็นยักษ์นั้นประหารที่ศีรษะแห่งท่านพระสารีบุตร ด้วยจักษุเพียงดังทิพย์อันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ แล้วเข้าไปหาท่านพระสารีบุตร ครั้นแล้วได้ถามท่านพระสารีบุตรว่า ดูกรอาวุโส ท่านพึงอดทนได้หรือ พึงยังอัตภาพให้เป็นไปได้หรือ ทุกข์อะไรๆ ไม่มีหรือ ท่านพระสารีบุตรตอบว่า ดูกรอาวุโสโมคคัลลานะ ผมพึงอดทนได้ พึงยังอัตภาพให้เป็นไปได้ แต่บนศีรษะของผมมีทุกข์หน่อยหนึ่งฯ..."*

ความตอนนี้แสดงถึงพระมหาโมคคัลลานะได้เห็นยักษ์ด้วยทิพยจักษุที่มนุษย์ทั่วไปไม่มี คือไม่เห็น เรื่องนี้แสดงถึงตัวอย่างการเห็นชีวิตซ้อนมิติด้วยทิพยจักษุของพระอริยะ และแสดงว่ายักษ์นั้นอยู่ในสภาพกายละเอียดซ้อนมิติกับมนุษย์อย่างชัดเจน

ข) พระเจ้าพิมพิสารสวรรคตแล้วไปเกิดเป็นยักษ์

ใน **ชนวสภสูตร**[21] กล่าวถึงยักษ์ตนหนึ่งชื่อว่าชนวสภะ ได้มาปรากฏกายต่อหน้าพระพุทธองค์ แล้วกราบทูลว่าตนเองคืออดีตพระเจ้าพิมพิสาร

---

[21] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค

ตอนนี้ไปเกิดเป็นยักษ์ที่เป็นเพื่อนกับท้าวกุเวร ผู้ปกครองยักษ์ทั้งหลาย เนื่องจากได้ยินมาว่าพระอานนท์ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า พระเจ้าพิมพิสารสวรรคตแล้วไปไหน จึงมาปรากฏตัวต่อหน้าพระพุทธองค์เพื่อกราบทูลเอง โดยตอนนั้นพระอานนท์ก็อยู่ ณ ที่นั้นด้วย

มีคำถามว่าทำไมพระเจ้าพิมพิสารซึ่งบรรลุธรรมเป็นพระอริยะระดับโสดาบันแล้ว จึงไปเกิดเป็นยักษ์ ทั้งที่โดยทั่วไปแล้วยักษ์เป็นผู้มักโกรธ แล้วอีกอย่างคือ กำลังบุญของพระเจ้าพิมพิสารนั้นจะไปเกิดในสวรรค์ชั้นไหนก็ได้ นั่นคือสูงกว่านี้ก็ได้ เรื่องนี้มีอรรถาธิบายว่า เพราะพระเจ้าพิมพิสารสามารถเลือกได้ พระองค์จึงเลือกมาเกิดเป็นยักษ์ เพราะอดีตที่ผ่านมาทรงเคยวนเวียนเกิดเป็นยักษ์มาหลายชาติจนรู้สึกคุ้นเคย คงคล้ายกับมหาเศรษฐีที่สามารถไปสร้างบ้านอยู่ที่ไหนก็ได้ ถ้าชอบอยู่บ้านในชนบทก็สามารถไปอยู่ได้

แต่ชนวสภะหรืออดีตพระเจ้าพิมพิสารก็เป็นยักษ์ที่มีคุณธรรมสูงกว่ายักษ์ตนอื่นแม้แต่ท้าวกุเวรก็ตาม เพราะท่านเป็นพระโสดาบันแล้ว มีความเที่ยงแท้ที่จะบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในเบื้องหน้าอีกไม่เกิน 7 ชาติ ดังนั้นการที่พระเจ้าพิมพิสารสวรรคตแล้วไปเกิดเป็นยักษ์ จะเรียกว่าไปที่ (พระองค์) ชอบก็น่าจะกล่าวได้

ค) ยักษ์ให้กำลังใจอนาถบิณฑิกเศรษฐี

ในพระวินัยปิฎก ตอนที่กล่าวถึงอนาถบิณฑิกเศรษฐีกำลังจะไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นครั้งแรก[22] เพราะท่านได้ยินคำว่า "พระพุทธเจ้า" ก็เกิดความรู้สึกทันทีว่าจะต้องไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ให้ได้ ท่านนอนรอด้วยความกระสับกระส่ายเพื่อให้ถึงเช้าเร็ว ๆ จนกระทั่งดูเวลาผิด ตอนนั้นเป็น

---

[22] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก จุลวรรค ภาค 2 เรื่อง อนาถบิณฑิกคหบดีเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าครั้งแรก

เวลาดึกสงัด แต่ท่านก็ออกเดินทางจากบ้านไปยังสถานที่ที่พระพุทธองค์ทรงพำนักอยู่ ณ ตอนนั้นคือ ป่าสีตวัน นอกเมืองราชคฤห์ ซึ่งเมื่อออกจากเมืองมาตอนดึก บริเวณโดยรอบจึงมืดมิดน่ากลัวมาก

ระหว่างที่ท่านอนาถบิณฑิกะกำลังลังเลว่าจะไปต่อหรือไม่นั้น ก็มียักษ์ตนหนึ่งชื่อว่าสีวกะ ได้ช่วยบอกทางและให้กำลังใจโดยไม่ปรากฏกาย (ถ้าปรากฏกายตอนนั้น ท่านอนาถบิณฑิกะที่ยังไม่บรรลุธรรมคงยิ่งขวัญกระเจิง) ว่า ให้เดินทางต่อไปเถิด อย่าถอยหลังกลับ พร้อมทั้งทำแสงสว่างชี้ทางให้ด้วย จนกระทั่งอนาถบิณฑิกะได้ไปพบพระพุทธองค์ขณะที่เสด็จเดินจงกรมอยู่ แล้วจึงได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์จนได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน (ผู้ที่บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน หลายท่านยังไม่ออกบวช คือสามารถครองเพศฆราวาสได้)

ในภาพรวมของหัวข้อนี้ แสดงให้เห็นว่ายักษ์เป็นกายละเอียด สามารถแสดงฤทธิ์ได้ และสามารถทำให้ปรากฏหรือไม่ปรากฏกายให้เห็น คือให้ได้ยินแต่เสียงก็ได้ และยักษ์ก็มีทั้งยักษ์สัมมาทิฐิและยักษ์มิจฉาทิฐิ

พระพุทธเจ้ากับยักษ์

ผู้เขียนค้นพระไตรปิฎกดูพบว่า มีเรื่องราวของพระพุทธเจ้ากับยักษ์[23] มากพอสมควร ซึ่งขอคัดมานำเสนอเพียงสองพระสูตรที่ผู้เขียนเห็นว่าเรื่องราวน่าสนใจ ดังนี้

---

[23] พบเรื่องราวในพระสุตตันตปิฎก พระสูตรชื่อ อาฬวกสูตร อัมพัฏฐสูตร จูฬโคสิงคสาลสูตร ยักขสังยุต (รวม 12 พระสูตรที่เกี่ยวกับยักษ์) ปาวาสูตร เหมวตสูตร และสูจิโลมสูตร

อาฬวกยักษ์[24] ยักษ์ตนนี้โด่งดังมากขนาดที่พระสาวกของพระพุทธองค์รุ่นหลังนำมาร้อยเรียงเป็นบทสวดเพื่อให้เห็นชัยชนะของพระพุทธองค์ที่ยิ่งใหญ่ 8 เรื่อง ที่เรียกกันว่า บทสวดพุทธชัยมงคลคาถา หรือเรียกสั้นๆ ว่า คาถาพาหุง ซึ่งเป็นหนึ่งในบทสวดที่โดยทั่วไปจะสวดก่อนฉันเพลทุกวัน เริ่มต้นด้วย "...*พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง*..."

เรื่องอาฬวกยักษ์นี้ เป็นเรื่องที่สองในบทสวดพาหุง โดยมีคำสวดภาษาบาลี (สะกดเป็นคำอ่านภาษาไทย) ว่า

"...*มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง โฆรัมปะนาฬะวะกะมักขะมะถัทธะยักขัง ขันตีสุทันตะวิธินา ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เตชะยะมังคะลานิฯ*..."

แปลว่า อาฬวกยักษ์ผู้กระด้าง ปราศจากความอดทน ดุร้ายสู้รบกับพระพุทธเจ้าอย่างทรหดยิ่งกว่ามารตลอดราตรี พระจอมมุนีทรงเอาชนะได้ด้วยขันติวิธีที่ทรงฝึกฝนมาดี ด้วยเดชแห่งชัยชนะนั้น ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน[25]

ใน**อัมพัฏฐสูตร**[26] กล่าวถึงพราหมณ์หนุ่มคนหนึ่งชื่ออัมพัฏฐะ ได้รับคำสั่งจากพราหมณ์ผู้เป็นอาจารย์ของตนชื่อโปกขรสาติ ให้มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เพื่อดูว่ากิตติศัพท์ที่เลื่องลือไปทั่วว่าพระพุทธองค์ทรงเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ได้ด้วยพระองค์เองนั้น จริงหรือไม่ประการใด แต่เมื่ออัมพัฏฐะมาถึง กลับวางมาดและพูดจาในลักษณะก่อกวนพระพุทธองค์ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงตอบกลับหลายประการเพื่อให้อัมพัฏฐะได้สติ

---

[24] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ-ธรรมบท-อุทาน-อิติวุตตกะ-สุตตนิบาต อาฬวกสูตรที่ 10

[25] สำนวนแปลจาก https://th.wikisource.org/wiki/พุทธชัยมงคลคาถา

[26] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค

จนกระทั่งอัมพัฏฐะอ้ำๆ อึ้งๆ จนมุมไม่กล้าตอบ พระพุทธองค์ก็ทรงย้ำว่าหากทรงถามใครแล้ว บุคคลนั้นต้องตอบกลับ มิฉะนั้นศีรษะของบุคคลนั้นจะแตกเป็นเจ็ดเสี่ยง

ขณะนั้นยักษ์ตนหนึ่งชื่อว่าวชิรปาณี คงจะรู้สึกหมั่นไส้พราหมณ์หนุ่มคนนั้นเหมือนกัน จึงได้ปรากฏกายเฉพาะต่อหน้าพระพุทธองค์และอัมพัฏฐะ โดยถือค้อนเหล็กใหญ่มีไฟลุกโพลงยืนอยู่กลางอากาศ ทำทีขู่ว่าถ้าอัมพัฏฐะไม่ตอบ ตนจะตีศีรษะพราหมณ์หนุ่มนั้นเอง จนกระทั่งอัมพัฏฐะกลัวลนลานขอพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง แล้วตอบคำถามพระพุทธองค์แต่โดยดี

หลังจากที่อัมพัฏฐะกราบทูลลาพระพุทธองค์กลับไปหาโปกขรสาติพราหมณ์ อาจารย์ของตนแล้ว ก็ได้ถูกตำหนิอย่างรุนแรงถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมนั้น แล้วโปกขรสาติพราหมณ์ก็เดินทางมาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์เพื่อขอขมาโทษแทนศิษย์ของตน จากนั้นจึงได้ฟังธรรมจนกระทั่งบรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน

สรุปว่ายักษ์คือใคร

จากความในพระไตรปิฎกรวมกับคัมภีร์อื่นในพระพุทธศาสนา และความเห็นของพระผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบต่างๆ รวมกันแล้ว สรุปได้ว่า

ยักษ์ คือ สิ่งมีชีวิตซ้อนมิติประเภทเทวดาในระดับชั้นจาตุมหาราชิกา โดยมีท้าวกุเวร หรืออีกชื่อหนึ่งคือท้าวเวสวัณเป็นผู้ปกครอง อยู่ทางทิศเหนือของเขาสิเนรุ เป็นอมนุษย์ คือมิใช่มนุษย์ แต่มีเพศคล้ายมนุษย์ คือ มีทั้งเพศชายและเพศหญิง ผู้ใหญ่และเด็ก

ดังนั้นยักษ์จึงมีหน้าตาคล้ายมนุษย์ แต่ที่แตกต่างคือ มีเขี้ยวยื่นออกมาจากปาก คล้ายกับรูปปั้นหรือภาพวาดทั่วไป แต่มีอรรถาธิบายว่ายักษ์ชั้นสูงนั้นตามปกติจะไม่มีเขี้ยว จะเกิดมีเขี้ยวยื่นออกมาจากปากก็เฉพาะตอนโกรธเท่านั้น ส่วนยักษ์ชั้นกลางและชั้นต่ำ มีเขี้ยวปรากฏตลอดเป็นปกติ โดยผิวพรรณของยักษ์จะหยาบกว่าเทวดาที่คล้ายมนุษย์อื่น

แม้จะเทียบในสวรรค์ชั้นเดียวกันคือจาตุมหาราชิกาก็ตาม เช่น คนธรรพ์ เป็นต้น

ยักษ์มีสามระดับคล้ายกับการปกครองในโลกมนุษย์ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับล่าง ซึ่งมีที่อยู่ลดระดับกันลงไปตั้งแต่มีวิมานอัน ประณีต จนกระทั่งมีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับภุมมเทวดา คืออยู่ตามป่า ตามเขา หรือตามวิหารต่างๆบนพื้นมนุษย์

ยักษ์มีฤทธิ์มากสามารถทำร้ายมนุษย์หรือแม้แต่พระได้ ถ้ายักษ์นั้น เกิดความโกรธขึ้นมาก็คงคล้ายกับมนุษย์ที่มีความมักโกรธ คือ ถ้าปกติ ก็คุยกันสนุก แต่ถ้าโกรธก็ต้องรีบหนีไปให้ไกลก่อน หายโกรธแล้วค่อยมา คุยกันใหม่

กรรมที่นำไปเกิดเป็นยักษ์คือ ให้ทาน รักษาศีล แต่เจือไปด้วยความ มักโกรธ หงุดหงิด เช่น เวลาจะใส่บาตรพระ แต่รอพระนานก็หงุดหงิดว่า ทำไมพระมาช้า หรือรักษาศีลข้อหนึ่งคือไม่ฆ่าได้ก็จริง แต่ก็ยังมีความอยาก จะทำร้ายอยู่บ้าง เป็นต้น

สำหรับคติการสร้างวัดที่มียักษ์เฝ้าประตู ก็นับได้ว่าเป็นคติใน พระพุทธศาสนานี่เอง มิใช่การปนกับศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์ เพราะยักษ์ ที่อาศัยอยู่บนพื้นโลกมนุษย์บางตนถือว่าเป็นยักษ์ระดับล่าง มีหน้าที่เฝ้า ถาวรวัตถุในทางพระพุทธศาสนา หรืออาจกล่าวได้ว่ามาอาศัยอยู่บริเวณ ถาวรวัตถุนี้ จึงขอมีส่วนร่วมในการทำบุญด้วยการเฝ้าสถานที่ก็ว่าได้

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมาเฝ้าวัด คือเป็นยักษ์ดี แต่ยักษ์ก็คือ ยักษ์ เมื่อโกรธขึ้นมาก็ตัวใครตัวมันเพราะมีฤทธิ์มาก อีกทั้งมิใช่ท้าวเวสวัณ มาเฝ้าวัดแน่นอน เพราะท้าวเวสวัณมีวิมานอยู่ทางทิศเหนือของเขาสิเนรุ เป็นผู้ปกครองยักษ์ คือปกครองลูกน้องยักษ์ที่มาเฝ้าวัดนี้อีกที

วิเคราะห์ยักษ์

ผู้อ่านจะเห็นได้ว่า ยักษ์มีปรากฏในพระไตรปิฎกมากเพียงพอที่จะลำดับเรื่องราวได้ ซึ่งมีความสมเหตุสมผลทั้งคุณภาพและปริมาณ คือมีจำนวนมากพอ และมีเรื่องราวที่สอดคล้องกัน ไม่น่าจะใช่การเพิ่มเติมเข้ามาในภายหลังเพื่อให้หวาดกลัว เพราะเรื่องราวในพระไตรปิฎกก็ดำเนินแบบปกติ ไม่ได้เน้นให้หวาดกลัวแต่ประการใด คือเรื่องราวเหมือนกับมนุษย์ที่มีความเกเร มีความมักโกรธ หรือแม้กระทั่งมีน้ำใจช่วยเหลือมนุษย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เรื่องราวของยักษ์ในพระไตรปิฎกนี้ สามารถเป็นหลักฐานยืนยันที่ชัดเจนถึงการมีอยู่ของยักษ์ เพียงแต่ยักษ์ในพระพุทธศาสนาแตกต่างจากทศกัณฐ์ซึ่งเป็นยักษ์ในรามเกียรติ์ คือไม่ได้มีสิบหน้า ยี่สิบมือ

สำหรับการที่ยักษ์สามารถปรากฏตัวได้นั้น ถ้าพิจารณาในมุมมองของฟิสิกส์สมัยใหม่ก็คือ มีความเป็นไปได้ที่ยักษ์จะเป็นสสารที่เรียกว่า *สสารมืดที่มนุษย์ไม่สามารถมองเห็น* แต่มีความพิเศษหรือฤทธิ์ที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองจากสสารมืดเป็นสสารที่มนุษย์พอจะมองเห็นได้ ด้วยการทำให้ตนเองเปล่งแสงออกมาในช่วงคลื่นที่มนุษย์มองเห็น โดยการสร้างพลังงานความร้อนให้เกิดขึ้นในบริเวณที่ต้องการปรากฏกาย ให้มากพอที่จะเปล่งแสงเรืองออกมาได้ และการที่ยักษ์คือสิ่งมีชีวิตประเภทสุคติภูมิที่ถือว่ามีบุญในตัวมากพอสมควร การปรากฏกายจึงทำได้ชัดเจนกว่าผีหรือเปรต หรือสัมภเวสี ที่มีบุญน้อยกว่าที่อาจจะมาในลักษณะบิดเบี้ยว

สำหรับพระโมคคัลลานะที่เห็นยักษ์โดยทิพยจักษุนั้น ก็น่าจะอธิบายได้ว่าเพราะท่านได้ปรับขยายขอบเขตของการมองเห็นออกไป โดยยักษ์ยังเป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในขอบเขตของคลื่นแสง เพียงแต่เป็นคลื่นแสงช่วงที่ตามนุษย์ทั่วไปมองไม่เห็น และที่มีข่าวว่าพระบางรูปสามารถใช้ทิพยจักษุ

ได้เช่นกันนั้น ก็เพราะทิพยจักษุสามารถฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้ตามวิชชาที่พระพุทธองค์ทรงชี้ทางไว้ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก (เป็นผลพลอยได้จากการปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ทั้งปวง)

คำถามต่อมาคือ เมื่อเราพอจะอนุมานได้ว่ายักษ์มีจริงแบบนี้แล้วน่าสนใจหรือไม่ที่จะไปเกิดเป็นยักษ์

คำตอบคือ อย่างน้อยก็เป็นสุคติภูมิ แต่ถ้าเลือกได้ก็ยังไม่ใช่ตัวเลือกที่เหมาะสมนัก เพราะยักษ์มีความมักโกรธ ก็คงคล้ายกับคนเรา พอโกรธขึ้นมาถ้าควบคุมตนเองได้ก็ดีไป แต่ถ้าควบคุมไม่ได้ก็เกิดความเสียหายขึ้นได้ ยักษ์ก็น่าจะเป็นเช่นนั้น

ดังนั้นถ้าเลือกได้ก็ไม่น่าจะเลือกไปเกิดเป็นยักษ์สักเท่าไร

บทที่ 4
คนธรรพ์

"สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อาราม ของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงพวกเทวดาซึ่งนับเนื่องในหมู่คนธรรพ์แก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง ฯลฯ

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเทวดาซึ่งนับเนื่องในหมู่คนธรรพ์เป็นไฉน? พวกเทวดาซึ่งสิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่รากก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่แก่นก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่กระพี้ก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่เปลือกก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่กะเทาะก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่ใบก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่ดอกก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่ผลก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่รสก็มี สิงอยู่ที่ต้นไม้มีกลิ่นที่กลิ่นก็มี

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกนี้เราเรียกว่า พวกเทวดาซึ่งนับเนื่องในหมู่คนธรรพ์"

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค สุทธกสูตร
ว่าด้วยเทวดาซึ่งนับเนื่องในหมู่คนธรรพ์

สรุปย่อ

ชื่อ	คนธรรพ์
สิ่งมีชีวิตประเภท	เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา อยู่ในความปกครองของท้าวธตรฐทางด้านทิศตะวันออกของเขาสิเนรุ
สถานที่อยู่	ทั่วไปในบริเวณสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา และมีอยู่บนโลกมนุษย์ โดยสิงอยู่ตามต้นไม้ประเภทที่มีกลิ่นหอม
คุณลักษณะพิเศษ	ชอบขับร้อง เล่นดนตรี แต่งกวีนิพนธ์ เป็นเทวดาประเภทศิลปิน
กรรมที่นำไปเกิด	ให้ทาน รักษาศีล มีใจฝักใฝ่ด้านศิลปะ
เหตุการณ์สำคัญ	- คนธรรพ์ชื่อ *ปัญจสิขะ* มีบทบาทในด้านขับร้อง เล่นพิณ และมักจะมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อกราบทูลถามปัญหาต่างๆ - รุกขเทวดา นางไม้ นางตะเคียน จัดเป็นคนธรรพ์ประเภทหนึ่ง

คนธรรพ์ในการรับรู้ของคนทั่วไป

หากกล่าวถึงคนธรรพ์ คนทั่วไปก็คงจะนึกถึงเทวดาประเภทหนึ่งที่ชอบขับร้อง ชอบการละเล่น ถึงกับมีเพลงอยู่เพลงหนึ่งตั้งชื่อว่า "คนธรรพ์รำพัน"[1] แสดงว่าคนไทยทั่วไปพอจะรู้จักคนธรรพ์นี้อยู่บ้าง แต่อาจจะไม่ทราบรายละเอียดเพราะคนธรรพ์ไม่ค่อยมีบทบาทนัก ไม่เหมือนยักษ์ นาค หรือครุฑ ที่จะมีการกล่าวถึงบ่อยกว่า

ในเบื้องต้น ผู้เขียนจะนำเสนอคนธรรพ์ในมุมมองของพระไตรปิฎกว่า เป็นไปตามการรับรู้ของคนทั่วไปหรือไม่ อย่างไร จากนั้นจึงสรุปเรื่องของคนธรรพ์ตามข้อมูลในคัมภีร์และตามเรื่องเล่าที่สืบต่อกันมา

คนธรรพ์ในพระไตรปิฎก

ในพระไตรปิฎกมีกล่าวถึงสิ่งมีชีวิตประเภทคนธรรพ์มากพอสมควร แม้ว่าจะไม่หวือหวาเท่ายักษ์ ซึ่งก็เป็นไปตามบุคลิกของสิ่งมีชีวิตประเภทนี้

ผู้เขียนจัดหมวดหมู่เพื่อลำดับความเข้าใจออกเป็น 5 หมวดใหญ่ คือ

- ***คนธรรพ์มิใช่มนุษย์*** เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีคำอธิบายแบ่งชัดเจนว่าคนธรรพ์เป็นโอปปาติกะแบบหนึ่งที่มิใช่มนุษย์
- ***คนธรรพ์มีเป็นจำนวนมาก*** จัดเป็นกลุ่มใหญ่พอ ๆ กับยักษ์
- ***บุคลิกของคนธรรพ์*** ว่ามีบุคลิกเฉพาะอย่างไร
- ***ปัญจสิขะ*** ซึ่งเป็นคนธรรพ์ที่กล่าวถึงบ่อยในพระไตรปิฎก
- ***คนธรรพ์ที่อาศัยซ้อนมิติกับมนุษย์*** ซึ่งก็คือชีวิตซ้อนมิติแบบหนึ่งในความหมายของหนังสือเล่มนี้

---

[1] ประพันธ์โดย ดนุพล แก้วกาญจน์

คนธรรพ์มิใช่มนุษย์

มีหลายพระสูตรในพระไตรปิฎกที่กล่าวอย่างชัดเจนว่า คนธรรพ์เป็นสิ่งมีชีวิตคนละประเภทกับมนุษย์ เช่น ใน**โทณสูตร**[2] กล่าวถึงพราหมณ์คนหนึ่งชื่อว่าโทณะ ได้เห็นพระพุทธเจ้าแล้วเกิดความอัศจรรย์ใจในลักษณะมหาบุรุษของพระองค์ จึงเข้าไปกราบทูลถามพระพุทธองค์ว่า เป็นเทวดาหรือ เป็นคนธรรพ์หรือ เป็นยักษ์หรือ เป็นมนุษย์หรือ พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า พระองค์ไม่ใช่สิ่งมีชีวิตเหล่านั้น เพราะพวกเหล่านั้นยังมีอาสวกิเลส แต่พระองค์หมดกิเลสแล้ว เรียกว่าพระพุทธเจ้า นั่นคือพระพุทธองค์ทรงตอบเพื่อให้พราหมณ์ได้คิดในเชิงปฏิบัติธรรม

แสดงว่าคนธรรพ์ไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งในสมัยพุทธกาลการรับรู้เช่นนี้ถือเป็นเรื่องปกติ คนต่างศาสนาโดยเฉพาะพราหมณ์ก็สามารถรับรู้ได้โดยทั่วไป เพราะพราหมณ์ที่ประพฤติดีปฏิบัติสมาธิได้ในระดับหนึ่งก็สามารถเห็นกายละเอียดของสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ได้บ้าง

นอกจากนี้ในพระสูตรอื่นๆ ก็มีปรากฏว่ากล่าวถึงสิ่งมีชีวิตทั้งมนุษย์และมิใช่มนุษย์เป็นเรื่องปกติธรรมดา เช่น กล่าวถึงเทวดา มนุษย์ อสูร นาค คนธรรพ์บ้าง[3] หรือเทวดา คนธรรพ์ ยักษ์ ภูต มนุษย์ สัตว์บ้าง[4] เป็นต้น

คนธรรพ์มีเป็นจำนวนมาก

จากบทนำ เราทราบแล้วว่าคนธรรพ์มีเป็นจำนวนมากถึงขนาดต้องมีผู้ปกครอง คือท้าวธตรฐ ซึ่งประจำอยู่ทางทิศตะวันออกของเขาสิเนรุ ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงชื่อของคนธรรพ์บางตนเอาไว้ด้วย ดังนี้

---

[2] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต
[3] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค ลักขณสูตร
[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหานิทานสูตร

ใน**มหาสมัยสูตร**[5] มีเรื่องราวกล่าวถึงขณะที่พระพุทธองค์อยู่ที่ป่ามหาวัน เขตพระนครกบิลพัสดุ์พร้อมกับพระอรหันตสาวกจำนวนประมาณ 500 รูป[6] ได้มีพรหมและเทวดาเป็นจำนวนมากมาทัศนาพระพุทธองค์พร้อมทั้งพระอรหันตสาวกเหล่านี้ เมื่อพระพุทธองค์ทรงเห็นพรหมและเทวดาเหล่านี้ด้วยทิพยจักษุ แล้วจึงตรัสถึงประเภทของเทวดาเหล่านี้ให้แก่พระอรหันตสาวกของพระองค์ที่ชุมนุมอยู่ได้ฟัง เพราะความสามารถในการเห็นของพระสาวกนั้นมีไม่เท่ากัน จึงทำให้เห็นเทวดาต่าง ๆ นี้ได้ไม่เท่ากัน เพราะความละเอียดของกายที่ต่างกัน ยิ่งเป็นโอปปาติกะชั้นสูง เช่น พรหม ก็ยิ่งมีกายที่ละเอียด การจะเห็นพรหมได้ก็ต้องมีทิพยจักษุที่ละเอียด น่าจะเปรียบได้กับความสามารถของกล้องจุลทรรศน์ที่มีกำลังขยายได้ไม่เท่ากันนั่นเอง

สำหรับคนธรรพ์แล้ว พระพุทธองค์ทรงเอ่ยชื่ออยู่ 6 ตน ได้แก่ ท้าวธตรฐ ผู้ปกครองคนธรรพ์ รวมถึงบริวาร ได้แก่ นโฬราชะ ชโนสภะ ปัญจสิขะ ติมพรู และสุริยวัจฉสา

ใน**อาฏานาฏิยสูตร**[7] ก็กล่าวถึงคนธรรพ์ในความปกครองของท้าวธตรฐว่ามีมากมายหลายระดับคือ "*...เป็นคนธรรพ์ก็ตาม นางคนธรรพ์ก็ตาม บุตรคนธรรพ์ก็ตาม ธิดาคนธรรพ์ก็ตาม คนธรรพ์มหาอำมาตย์ก็ตาม คนธรรพ์บริษัทก็ตาม คนธรรพ์ผู้รับใช้ก็ตาม...*" จากข้อความนี้มีความคล้ายกับมนุษย์ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วก็สมเหตุสมผล เพราะเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาอยู่ใกล้เคียงกับมนุษย์และยังซ้อนมิติกับมนุษย์ด้วย ดังนั้นลักษณะความเป็นอยู่ก็น่าจะคล้ายคลึงกันพอสมควร

---

[5] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค

[6] เมืองหลวงของแคว้นสักกะ ปกครองโดยพระเจ้าสุทโธทนะ ผู้เป็นพระราชบิดาของเจ้าชายสิทธัตถะ

[7] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค

บุคลิกของคนธรรพ์

ใน**สักกปัญหสูตร**[8] พระสูตรที่เป็นเรื่องราวของท้าวสักกะ (พระอินทร์) ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์เพื่อกราบทูลถามปัญหาที่ตนสงสัยครั้งนั้น ท้าวสักกะได้ให้คนธรรพ์ชื่อปัญจสิขะมาด้วย ปัญจสิขะนำพิณที่มีสีเหลืองคล้ายผลมะตูมมาด้วย แล้วใช้พิณนั้นประกอบการขับร้องเพลงที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ พระอรหันต์ และกาม แสดงถึงบุคลิกของคนธรรพ์ได้ว่าเป็นเทวดาชอบร้องรำทำเพลง และมีจิตฝักใฝ่ในกาม

ใน**ปัญจสิขสูตร**[9] กล่าวถึงครั้งหนึ่ง คนธรรพ์ชื่อปัญจสิขะได้ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อกราบทูลถามปัญหาว่า เหตุใดคนถึงไม่บรรลุนิพพานกัน พระพุทธองค์ตรัสตอบ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

> *"...ดูกรปัญจสิขะ รูปที่จะพึงรู้แจ้งด้วยจักษุ ฯลฯ ธรรมารมณ์ที่จะพึงรู้แจ้งด้วยใจ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ น่ารัก ชักให้ใคร่ ชวนให้กำหนัด มีอยู่ หากภิกษุเพลิดเพลิน หมกมุ่นพัวพันธรรมารมณ์นั้น เมื่อเธอเพลิดเพลิน หมกมุ่น พัวพันธรรมารมณ์นั้นอยู่ วิญญาณอันอาศัยตัณหานั้นย่อมมี อุปาทานอันอาศัยตัณหานั้นย่อมมี ภิกษุยังมีอุปาทาน ยังไม่ปรินิพพาน..."*

สังเกตได้ว่า พระพุทธองค์ทรงย้ำแก่ปัญจสิขะว่า กามนั่นเองที่เป็นเหตุให้คนไม่บรรลุนิพพาน เพราะตามธรรมดาแล้ว พระพุทธองค์

---

[8] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค

[9] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค

จะทรงสั่งสอนบุคคลโดยพิจารณาถึงอุปนิสัยของบุคคลนั้นประกอบ ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดเจนจากพระสูตรนี้ว่า อุปนิสัยของคนธรรพ์คือ ฝักใฝ่ในกามซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่บรรลุธรรมระดับสูง

ปัญจสิขะ

เมื่อถึงตรงนี้ ผู้อ่านจะเห็นได้ว่า คนธรรพ์ที่มีชื่อปรากฏในพระไตรปิฎกที่มีบทบาทมากก็คือ "ปัญจสิขะ" ตามข้อมูลแล้วเป็นคนธรรพ์ที่มีศักดิ์ใหญ่รองลงมาจากมหาราชทั้ง 4 ในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ปัญจสิขะอยู่ในความปกครองของท้าวธตรฐ เช่น เรื่องที่ปรากฏใน**มหาโควินทสูตร**[10] กล่าวถึงปัญจสิขะว่า มาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์เพื่อกราบทูลถามปัญหาที่ได้ยินมาในการสมาคมครั้งหนึ่งของเทวดาชั้นดาวดึงส์และจาตุมหาราชิกาที่ได้กล่าวสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า แล้วต่อมาพรหมตนหนึ่งชื่อว่าสนังกุมารพรหม ได้เข้ามาหาเทวดาที่กำลังประชุมอยู่ แล้วเล่าเรื่องราวในอดีตของพราหมณ์คนหนึ่งชื่อว่ามหาโควินทะ ซึ่งได้สอบถามตนถึงวิธีเข้าถึงรูปภพ และเมื่อมหาโควินทะเสียชีวิตลงก็ได้ไปเกิดเป็นพรหมแล้วคนที่ปฏิบัติตามมหาโควินทะก็ได้ไปเกิดเป็นพรหมบ้าง เทวดาบ้างตามแต่การปฏิบัติของบุคคลนั้น โดยสรุปคือ สนังกุมารพรหมมาบอกความทำนองว่าเป้าหมายสูงสุดของชีวิตคือความเป็นพรหม

ปัญจสิขะจึงสงสัยและมากราบทูลถามพระพุทธองค์ พระพุทธองค์ตรัสว่า มหาโควินทะนั้นคืออดีตชาติของพระองค์ตอนยังบำเพ็ญบารมีอยู่แต่พรหมก็ยังมิใช่จุดสูงสุด เมื่อตรัสรู้แล้วพระองค์จึงพบว่าจุดสูงสุดคือนิพพาน ซึ่งผู้ปฏิบัติตามพระพุทธองค์ก็มีไปถึงจุดสูงสุดนั้นในชาตินี้บ้างบรรลุธรรมอื่นรองลงมาบ้าง ตามแต่กำลังของแต่ละบุคคล

---

[10] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค

คนธรรพ์ที่อาศัยซ้อนมิติกับมนุษย์

หัวข้อนี้เป็นข้อมูลของคนธรรพ์ในระดับสูง คือระดับเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาที่อยู่ใกล้เชิงเขาสิเนรุ แต่ยังมีข้อมูลคนธรรพ์ชั้นล่างซึ่งอาศัยอยู่ในต้นไม้บางประเภทที่อยู่ซ้อนมิติบนโลกมนุษย์นี้เอง ซึ่งในพระไตรปิฎกมีอยู่ถึง 112 สูตร รวมเป็นชุดพระสูตรที่เรียกว่า "คันธัพพกายสังยุต" ประกอบด้วย**สุทธกสูตร สุจริตสูตร มูลคันธทาตาสูตร สารคันธาทิทาตาสูตร** 9 สูตร **มูลคันธทานูปการสูตร** 10 สูตร และ**สารคันธาทิทานูปการสูตร** 90 สูตร[11] ในภาพรวมกล่าวถึงเทวดาที่จัดอยู่ในประเภทคนธรรพ์ และเหตุที่ทำให้ไปเกิดเป็นเทวดาประเภทนั้น

เทวดาที่จัดอยู่ในประเภทคนธรรพ์ได้แก่ เทวดาที่สิงอยู่ในต้นไม้ที่มีกลิ่น ไม่ว่าจะที่ราก ที่แก่น ที่กระพี้ ที่เปลือก ที่ใบ ที่ดอก หรือที่ผลก็ตาม

เหตุที่ทำให้ไปเกิดเป็นเทวดาประเภทนั้น ได้แก่ ประพฤติสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ ในระดับหนึ่ง และตั้งความปรารถนาที่จะเป็นเทวดาประเภทนี้ เพราะได้ยินได้ฟังมาว่า แม้เทวดาประเภทนี้จะเป็นเทวดาในระดับล่าง แต่ก็มีรูปร่างดี มีความสุขดี น่าจะอุปมาได้กับคนยากจนที่ไม่มีบ้านอยู่ ก็ปรารถนาที่จะได้บ้านเล็กๆ ชั้นเดียวอยู่ก็พอใจแล้ว

สรุปว่าคนธรรพ์คือใคร

จากข้อมูลในพระไตรปิฎก รวมถึงคำบอกเล่าจากพระผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบผู้ได้ฌานสูง พอที่จะรู้เห็นชีวิตซ้อนมิติเหล่านี้ ผู้เขียนพบว่ามีความสอดคล้องกัน และพอที่จะสรุปภาพรวมของคนธรรพ์ออกมาได้ดังนี้

---

[11] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค

คนธรรพ์ คือเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาประเภทหนึ่ง มีอยู่เป็นจำนวนมากพอกับยักษ์ เพราะต้องมีการแบ่งเขตการปกครองกันไปคนละทิศ อาศัยอยู่ทางทิศตะวันออก โดยมีท้าวธตรฐเป็นผู้ปกครอง รวมถึงมีอยู่บนโลกมนุษย์โดยการสิงอยู่ในต้นไม้ที่มีกลิ่นหอม เช่น ต้นตะเคียน

บุคลิกของคนธรรพ์จะไม่โลดโผนเหมือนยักษ์ เพราะมีความชอบในเสียงเพลง การขับร้อง กวีนิพนธ์ และศิลปะแขนงต่างๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบุคลิกแล้ว เดิมทีก่อนจะมาเป็นคนธรรพ์ก็น่าจะเป็นมนุษย์ที่ชอบศิลปะแขนงต่างๆ ชอบความรื่นรมย์ ไม่ชอบการทะเลาะกัน แต่ก็มักจะมีข้อเสียเรื่องกาม คือหมกมุ่นในเรื่องนี้เป็นพิเศษ เนื่องจากการชอบความรื่นเริงสนุกสนาน

อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่านักร้อง นักดนตรี หรือดารานักแสดงต่างๆ เมื่อสิ้นชีวิตลงจะได้ไปเกิดเป็นเทวดาสายคนธรรพ์ทุกคน เพราะหากมีความเสียหายในเรื่องกามมาก ถึงขั้นประพฤติผิดในกามคือผิดศีลข้อสาม หรือผิดศีลข้อสี่คือพูดปดเป็นปกติ ก็คงจะตกนรก เพราะศีล 5 ไม่ครบ ดังความในพระสูตรหนึ่งชื่อว่า **ตาลปุตตสูตร**[12] มีหัวหน้านักเต้นรำคนหนึ่งกราบทูลถามพระพุทธองค์ว่า การที่นักร้องนักแสดง พูดจริงบ้างโกหกบ้างเพื่อให้คนดูมีความรื่นเริงนั้น ครูบาอาจารย์ของเขาสอนสืบต่อกันมาว่า เมื่อตายไปแล้วจะไปเกิดบนสวรรค์ที่มีแต่ความรื่นรมย์ พระพุทธองค์ทรงห้ามถึง 3 ครั้งว่าคำถามนี้ไม่ควรถาม แต่นักเต้นผู้นั้นก็ยังกราบทูลขอคำตอบอยู่ พระพุทธองค์จึงตรัสตอบว่า พวกนักร้องนักแสดงที่ทำแบบนั้น จะทำให้ผู้ดูเกิดราคะ โทสะ โมหะมากขึ้น ตายแล้วจะตกนรก มิใช่ขึ้นสวรรค์

---

[12] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค

ความในพระสูตรนี้น่าจะเตือนสติมนุษย์ประเภทศิลปินทั้งหลายได้เป็นอย่างดีว่า การเป็นศิลปินนั้น ทางที่ดีก็จะต้องไม่ผิดศีล 5 และควรใช้ความเป็นศิลปินของตนนั้นยกใจมนุษย์ให้สูงขึ้น เช่น ถ้าวาดภาพ ก็วาดภาพที่ผู้ดูเห็นแล้วเกิดความสบายใจอยากจะประพฤติความดี หรือเป็นนักร้องก็ทำตนคล้ายกับคนธรรพ์ชื่อปัญจสิขะ ที่ขับร้องแล้วสรรเสริญคุณของพระรัตนตรัย เป็นต้น ศิลปินเหล่านี้เมื่อสิ้นชีวิตก็อาจจะไปเกิดเป็นคนธรรพ์ผู้รื่นรมย์ได้

สำหรับคนธรรพ์ประเภทที่ปะปนกับมนุษย์เป็นชีวิตซ้อนมิติ ได้แก่เทวดาพวกที่อาศัยอยู่ตามต้นไม้ที่มีกลิ่นหอม เช่น ต้นตะเคียน ที่เราเคยได้ยินมาว่านางไม้ เช่น นางตะเคียนหรือนางตานีนั้น ก็จัดอยู่ในประเภทคนธรรพ์ผู้รักสวยรักงาม เพียงแต่มนุษย์พบเห็นแล้วเกิดความกลัวไปเองเลยเรียกไปว่าเป็นผีนางตะเคียน ส่วนที่กล่าวกันว่าผีนางตะเคียนนี้เฮี้ยนชอบหลอกหลอนนั้น ถ้าพิจารณาเรื่องราวแล้ว ส่วนใหญ่นางตะเคียนจะหลอกหลอนหรือแสดงฤทธิ์ก็ต่อเมื่อมีคนไปรบกวน บุกรุก หรือส่งเสียงดังในบริเวณขอบเขตของตนเท่านั้น ซึ่งก็คล้ายกับมนุษย์ที่มีสัญชาตญาณหวงแหนถิ่น หรือไม่ชอบให้ใครมารบกวน เพราะนางตะเคียนซึ่งเป็นเทวดาประเภทคนธรรพ์นี้ ก็คืออดีตมนุษย์นั่นเอง ดังนั้นลักษณะบุคลิก นิสัยจึงไม่แตกต่างกันนัก นั่นคือปกติก็จะอารมณ์ดี แต่ก็มีอารมณ์โกรธได้ถ้าเกิดขัดใจ และเนื่องจากก็มีฤทธิ์อยู่บ้างจึงแสดงฤทธิ์ให้ปรากฏเป็นเรื่องธรรมดา

อาจกล่าวได้ว่า นางไม้หรือคนธรรพ์ที่สิงอยู่ตามต้นไม้นี้ (อันที่จริงถ้าพิจารณาจากพระไตรปิฎก น่าจะมี "นายไม้" ด้วย คือมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย) ก็คือรุกขเทวดาตามที่เราเคยได้ยินกันมานั่นเอง เพราะรุกขเทวดาแปลได้ว่า เทวดาประจำต้นไม้ ซึ่งมีความสอดคล้องกัน

วิเคราะห์คนธรรพ์

จะเห็นได้ว่าเรื่องราวของคนธรรพ์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกกับตามเรื่องเล่าที่สืบต่อกันมานั้นมีความสอดรับกันดี โดยเฉพาะเรื่องของเทวดาที่สิงอยู่ตามต้นไม้ที่มีกลิ่นหอม ซึ่งเรามักจะเรียกกันว่านางไม้ แต่จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น เราสามารถเปลี่ยนความคิดได้แล้วว่า นางไม้ก็คือเทวดาประเภทหนึ่ง มิใช่ชีวิตประเภททุคติที่มีความน่ากลัวแต่ประการใด และการที่เราเคยได้ยินเรื่องเล่าจากผู้ที่ท่องเที่ยวในป่าว่า เคยได้ยินเสียงร้องเพลงบ้าง เสียงเครื่องดนตรีต่าง ๆ บ้าง ก็พอจะสันนิษฐานได้ว่าคือคนธรรพ์ประเภทหนึ่ง ซึ่งเราไม่ควรกลัวเพราะเขาเป็นเทวดา อย่างไรก็ตามก็ไม่ควรที่จะไปทำกิริยาที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นคำว่า "ไม่ควรไปลบหลู่" ก็น่าจะยังใช้ได้ เพราะอย่างไรก็ดี เทวดาก็มีฤทธิ์ และมีความรัก โลภ โกรธ หลงคล้ายมนุษย์ นั่นคือเขาให้คุณแก่เราได้ ก็อาจให้โทษแก่เราได้ ถ้าเราไปรบกวนเขา

แต่โดยทั่วไปแล้ว จะเห็นได้ว่าคนธรรพ์มีบุคลิกที่ต่างจากยักษ์มาก ถ้าอนุมานแล้ว ผู้ที่ทำงานทหาร ตำรวจ มีโอกาสที่จะไปเกิดเป็นยักษ์สูง เพราะการทำงานแม้จะเป็นการจับโจรผู้ร้ายซึ่งเป็นเรื่องที่ดีก็ตาม แต่ก็มักประกอบไปด้วยโทสะ ส่วนคนธรรพ์นั้นจะมาทางมนุษย์ประเภททำงานศิลปะ จรรโลงใจ คือ มีความนิ่มนวล รักสงบ

สำหรับการเปรียบเทียบในเชิงฟิสิกส์นั้น คนธรรพ์มีความสามารถด้านการใช้เสียงเป็นพิเศษ ซึ่งในปัจจุบันทางฟิสิกส์ก็มีเทคโนโลยีที่น่าสนใจมากซึ่งเกิดขึ้นแล้ว เรียกว่าอัลตราแฮปติกส์ (Ultrahaptics) เป็นการใช้คลื่นเสียงความถี่สูงซึ่งอยู่ในช่วงคลื่นเสียงที่มนุษย์ไม่ได้ยินมาสร้างรูปทรงสามมิติขึ้นมา โดยให้ลอยอยู่กลางอากาศ รูปทรงสามมิตินี้จะไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สัมผัสได้ ซึ่งในอนาคตจะพัฒนาต่อไปให้เกิดทั้งสัมผัสและการมองเห็นเพื่อใช้ในการทำงานที่หลากหลาย เช่น การฝึกซ้อม

ผ่าตัดอวัยวะของแพทย์ก่อนที่จะผ่าตัดจริง หรือการกดปุ่มทำงานบางอย่างกลางอากาศ คล้ายกับในภาพยนตร์เรื่อง *Iron Man*[13] ที่พระเอกคือโทนี สตาร์ค ทำงานกับคอมพิวเตอร์โดยการเลื่อนปุ่มคำสั่งไปมากลางอากาศ เป็นต้น กล่าวคือ คลื่นเสียงที่มนุษย์ไม่ได้ยินสามารถทำให้เกิดสัมผัสแบบสามมิติได้

ดังนั้นการที่บางคนมีประสบการณ์การเดินป่าแล้วรู้สึกมีอะไรบางอย่างมาสัมผัสศีรษะ หรือไหล่ เท้า แต่มองไม่เห็น ก็มีความเป็นไปได้ที่คนธรรพ์จะทำขึ้นมา เพราะมีความชำนาญในการใช้เสียงเป็นพิเศษอยู่แล้ว และสอดรับกันดีกับการที่คนธรรพ์ชอบร้องรำทำเพลง แต่เราไม่ได้ยินเพราะคนธรรพ์ทำเสียงให้เกิดขึ้นในช่วงคลื่นเสียงที่มนุษย์ไม่ได้ยินนั่นเอง

---

[13] ภาพยนตร์ฮอลลีวูด ออกฉายภาคแรกในปี ค.ศ. 2008

บทที่ 5
กุมภัณฑ์

"...ท้าวธตรัฏฐ อยู่ด้านทิศบูรพา ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวกคนธรรพ์ เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

"ท้าววิรุฬหก อยู่ด้านทิศทักษิณ ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวกกุมภัณฑ์ *เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ*

"ท้าววิรูปักษ์ อยู่ด้านทิศปัศจิม ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวกนาค เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

"ท้าวกุเวร อยู่ด้านทิศอุดร ปกครองทิศนั้น เป็นอธิบดีของพวกยักษ์ เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่าอินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดีมุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

"ท้าวธตรัฏฐเป็นใหญ่ทิศบูรพา ท้าววิรุฬหกเป็นใหญ่ทิศทักษิณ ท้าววิรูปักษ์เป็นใหญ่ทิศปัศจิม ท้าวกุเวรเป็นใหญ่ทิศอุดร ท้าวมหาราชทั้ง 4 นั้น ยังทิศทั้ง 4 โดยรอบให้รุ่งเรือง ได้ยืนอยู่แล้วในป่าเขตพระนครกบิลพัสดุ์ฯ..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาสมัยสูตร

สรุปย่อ

ชื่อ กุมภัณฑ์

สิ่งมีชีวิตประเภท เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา ในความปกครองของท้าววิรุฬหกทางด้านทิศใต้ของเขาสิเนรุ

สถานที่อยู่ ทั่วไปในบริเวณสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา แต่จะต้องไปทำหน้าที่ควบคุมชาวนรกในยมโลกเป็นระยะๆ รวมถึงมารับคนตายจากโลกมนุษย์ไปยังยมโลกด้วย

คุณลักษณะพิเศษ เป็นเทวดาที่มีลักษณะประหลาด คือมีอัณฑะใหญ่เท่าหม้อ ซึ่งเป็นคำแปลของคำว่ากุมภัณฑ์

กรรมที่นำไปเกิด ทำทั้งบุญและบาป แต่มีบุญมากกว่าบาป และมีบุคลิกมักโกรธ คล้ายนักเลง รวมถึงมนุษย์ที่ชอบอวดเบ่ง เดินกร่าง จึงทำให้ไปเป็นเทวดาลักษณะแปลกแบบนั้น

เหตุการณ์สำคัญ จากคำบอกเล่าของคนที่เห็น จะเห็นชายรูปร่างคล้ายมนุษย์ ผมหยิก หน้าตาไม่เป็นมิตร ผิวดำแดง นุ่งผ้าโจงกระเบนสีแดง ผู้นั้นคือกุมภัณฑ์ที่ทำหน้าที่ยมทูตมารับตัวผู้ตายบนโลกมนุษย์นั่นเอง

กุมภัณฑ์ในการรับรู้ของคนทั่วไป

ถ้าถามคนทั่วไปว่ากุมภัณฑ์คือเทวดาประเภทไหน เชื่อว่าหลายคนคงจะตอบไม่ได้ หรืออาจจะตอบว่าเป็นยักษ์ประเภทหนึ่ง หรือไม่ก็อาจจะตอบว่าเป็นสิ่งมีชีวิตประเภททุคติ คล้ายเปรตหรืออสุรกายไปเลย เพราะชื่อกุมภัณฑ์นี้เหมือนจะไม่ค่อยมีบทบาทมากนักในสังคมไทย

แล้วในพระไตรปิฎกกล่าวถึงกุมภัณฑ์ว่าอย่างไร

กุมภัณฑ์ในพระไตรปิฎก

ข้อมูลในพระไตรปิฎกกล่าวถึงกุมภัณฑ์ไว้น้อยมากเช่นกัน แต่หากจะว่าไม่สำคัญก็ไม่เชิง เพราะกุมภัณฑ์เป็นหนึ่งในเทวดาที่มีมหาราชคือท้าววิรุฬหก คุมอยู่ทางทิศใต้ของเขาสิเนรุ ก็แสดงว่ากุมภัณฑ์เป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาที่มีจำนวนไม่น้อยไปกว่ายักษ์ คนธรรพ์ และนาค ที่มีมหาราชคุมประจำอยู่ในทิศอื่น

ในพระไตรปิฎกปรากฏคำว่ากุมภัณฑ์เพียง 9 แห่ง และเป็นการกล่าวถึงอย่างกว้างๆ ดังนี้

1. **มหาสมัยสูตร**[1] กล่าวถึงกุมภัณฑ์ว่าเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาอยู่ในความปกครองของท้าววิรุฬหก ทางด้านทิศใต้ของเขาสิเนรุ

2. **อาฏานาฏิยสูตร**[2] กล่าวในทำนองเดียวกับมหาสมัยสูตร

3. **อยกูฏชาดก** ว่าด้วยยักษ์ถือกระบองเหล็กใหญ่[3] กล่าวถึงกุมภัณฑ์ให้ทราบโดยนัยว่าไม่ใช่ยักษ์

4. **สารีปุตตเถราปทาน** ว่าด้วยบุพจริยาของพระสารีบุตร[4] กล่าวถึง

---

[1] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค
[2] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค
[3] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 1
[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 1

กุมภัณฑ์ให้ทราบโดยนัยว่าไม่ใช่คนธรรพ์ นาค ครุฑ หรือวิทยาธร

5. **อุปวาณเถราปทาน** ว่าด้วยผลแห่งการถวายธง[5] กล่าวในทำนองเดียวกับสารีปุตตเถราปทาน

6. **ติณกุฏิทายกเถราปทาน** ว่าด้วยผลแห่งการถวายกุฏีหญ้า[6] กล่าวถึงกุมภัณฑ์ว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกับภูตผีปีศาจ คล้ายกับว่ากุมภัณฑ์คือเทวดาที่ค่อนข้างจะเกเร

7. **ปทุมกูฏาคาริกเถราปทาน** ว่าด้วยผลแห่งการทำพุทธบูชา[7] กล่าวถึงกุมภัณฑ์ว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกับยักษ์ ก็แสดงว่ากุมภัณฑ์กับยักษ์น่าจะมีบุคลิกคล้ายๆ กัน คือ มักโกรธ

8. **อุปสีวเถราปทาน** ว่าด้วยผลแห่งการสร้างอาศรม[8] กล่าวในทำนองเดียวกับติณกุฏิทายกเถราปทาน

9. **สัพพลทายกเถราปทาน** ว่าด้วยผลแห่งการถวายผลไม้ต่างๆ[9] กล่าวในทำนองเดียวกับปทุมกูฏาคาริกเถราปทาน

โดยสรุปแล้ว ข้อมูลในพระไตรปิฎกกล่าวถึงกุมภัณฑ์ว่าเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาที่มีจำนวนเทียบเท่ายักษ์ คนธรรพ์ นาค เพราะต้องมีมหาราชองค์หนึ่ง คือท้าววิรุฬหกคอยดูแล โดยประจำอยู่ทางทิศใต้ของเขาสิเนรุ โดยบุคลิกของกุมภัณฑ์น่าจะคล้ายยักษ์ คือ มักโกรธ และน่าจะเป็นเทวดาที่เกเรและดุร้ายพอสมควร จึงอยู่ในกลุ่มเดียวกับภูตผีปีศาจได้

---

[5] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 1

[6] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 1

[7] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 1

[8] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 1

[9] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 2-พุทธวังสะ-จริยาปิฎก

แต่กุมภัณฑ์มีลักษณะอย่างไร เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือไม่ อย่างไร และทำหน้าที่อะไรในเมืองสวรรค์ ข้อมูลในพระไตรปิฎกมิได้กล่าวถึงไว้

กุมภัณฑ์ในคัมภีร์ชั้นรอง

คัมภีร์ชั้นรองในที่นี้หมายถึง คัมภีร์ชั้นรองจากพระไตรปิฎกลงมา หมายเอาตั้งแต่คัมภีร์อรรถกถาจนถึงคัมภีร์อื่นๆ ซึ่งผู้เขียนประมวลแล้วได้ข้อมูลเพิ่มเติม คือ

ในอรรถกถา **อาฏานาฏิยสูตร** มีคำอธิบายว่า กุมภัณฑ์ คือ เทวดาที่มีท้องใหญ่ และลูกอัณฑะใหญ่ดุจหม้อ ทำให้เรียกเทวดาประเภทนี้ว่า กุมภัณฑ์ ซึ่งมาจาก กุมภ (หม้อ) + อัณฑะ

ส่วนใน **จกฺกวาฬทีปนี** มีคำอธิบายว่ากุมภัณฑ์ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ารากษส (ราก-สด) มีหน้าที่ลงทัณฑ์ชาวนรกในยมโลก ซึ่งจัดเป็นนรกประเภทหนึ่ง

เมื่อถึงตรงนี้ก็พอจะได้เค้าว่า กุมภัณฑ์คือเทวดาที่ทำหน้าที่ลงโทษชาวนรกในยมโลก ผู้เขียนจึงเห็นว่าน่าจะนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับนรกพอสังเขป เพราะยมโลกเป็นเพียงประเภทหนึ่งในนรกเท่านั้น และเพื่อขยายความถึงกุมภัณฑ์และนายนิรยบาล[10] ซึ่งล้วนเป็นคำที่ปรากฏในพระไตรปิฎกทั้งคู่ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

นรก

นรก ตามรูปศัพท์หมายถึง สถานที่ไร้ความเจริญ เป็นสถานที่ที่มีความทุกข์ทรมานไว้รองรับมนุษย์ผู้ทำความชั่วในลักษณะต่างๆ จากการประมวลข้อมูลตั้งแต่พระไตรปิฎก รวมถึงคัมภีร์ชั้นรองอื่น พอจะสรุป

---

[10] "นายนิรยบาล" ผู้เขียนได้กล่าวถึงไว้บ้างแล้วใน **ผีมีจริง?** ซึ่งบทนี้จะกล่าวให้ละเอียดขึ้น

ภูมิของนรก เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องกุมภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นได้ว่า นรกมี 3 ประเภท คือ มหานรก อุสสทนรก และยมโลก

ก) ***มหานรก*** คือ นรกขุมใหญ่ ตั้งอยู่ใต้ที่อยู่ของเปรตและอสุรกาย ซึ่งอยู่ใต้เขาสิเนรุ โดยมี 8 ขุม เรียงตามลำดับจากบนลงล่าง ตามปริมาณของความทุกข์ทรมานจากมากไปหาน้อย คือ

1. *สัญชีวะ* หมายถึงนรกที่ *"...สัตว์นรกทั้งหลายซึ่งถูกนายนิรยบาลถืออาวุธต่าง ๆ อันลุกโพลงบั่นให้เป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่ ยังทรงชีพอยู่ได้แล้ว ๆ เล่า ๆ ในนรกนี้..."*[11] เป็นมหานรกที่รองรับผู้ที่ผิดศีลข้อหนึ่ง คือ ฆ่าสัตว์เป็นประจำ

2. *กาฬสุตตะ* หมายถึงนรกที่ *"...นายนิรยบาลทำเครื่องหมายด้วยด้ายดำของช่างไม้ แล้วใช้มีดถากร่างกายของสัตว์นรก (ตามแนวด้ายดำ)..."*[12] เป็นมหานรกที่รองรับผู้ที่ผิดศีลข้อสอง คือลักทรัพย์เป็นประจำ

3. *สังฆาฏะ* หมายถึงนรกที่ *"...ภูเขาเหล็กอันลุกโพลงมหึมาบดขยี้สัตว์ในนรกนี้..."*[13] เป็นมหานรกที่รองรับผู้ที่ผิดศีลข้อสาม คือประพฤติผิดในกามเป็นประจำ

4. *โรรุวะ* หมายถึงนรกที่เต็มไปด้วยเปลวไฟลุกโพลง สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในนั้นร้องระงมด้วยความเจ็บปวด[14] เป็นมหานรกที่รองรับผู้ที่ผิดศีลข้อสี่ คือพูดโกหกเป็นประจำ

---

[11] พระสิริมังคลาจารย์, **จกฺกวาฬทีปนี**, หน้า 350.

[12] อ้างแล้ว

[13] อ้างแล้ว

[14] อ้างแล้ว, หน้า 351.

5. *มหาโรรุวะ* หมายถึงนรกที่คล้ายกับโรรุวะแต่รุนแรงมากขึ้น[15] เป็นมหานรกที่รองรับผู้ที่ผิดศีลข้อห้า คือดื่มสุรา เสพยาเสพติดเป็นประจำ

6. *ตาปนะ* หมายถึงนรกที่ "...*ยังสัตว์ทั้งหลายที่ไหวตัวไม่ได้ให้เร่าร้อน...*"[16] เป็นมหานรกที่รองรับผู้ที่เล่นการพนัน (แล้วเป็นเหตุทำให้สร้างกรรมชั่วอื่น) เป็นประจำ

7. *มหาตาปนะ* หมายถึงนรกที่คล้ายกับตาปนะแต่รุนแรงมากขึ้น[17] เป็นมหานรกที่รองรับผู้ที่เป็นนักอบายมุข[18] (แล้วเป็นเหตุทำให้สร้างกรรมชั่วอื่น) เป็นประจำ

8. *อวีจิ* หรือ *อเวจี* หมายถึงนรกที่ "...*ไม่มีวีจิ คือ ช่องว่างของเปลวไฟ ของสัตว์ หรือของทุกขเวทนาในนรกนั้น...*"[19] เป็นมหานรกที่รองรับผู้ที่กระทำกรรมชั่วอันหนักกว่าการกระทำชั่วที่ทำให้ลงนรกขุมอื่นที่ผ่านมา เช่น (อดีต) พระเทวทัต เป็นต้น

---

[15] อ้างแล้ว

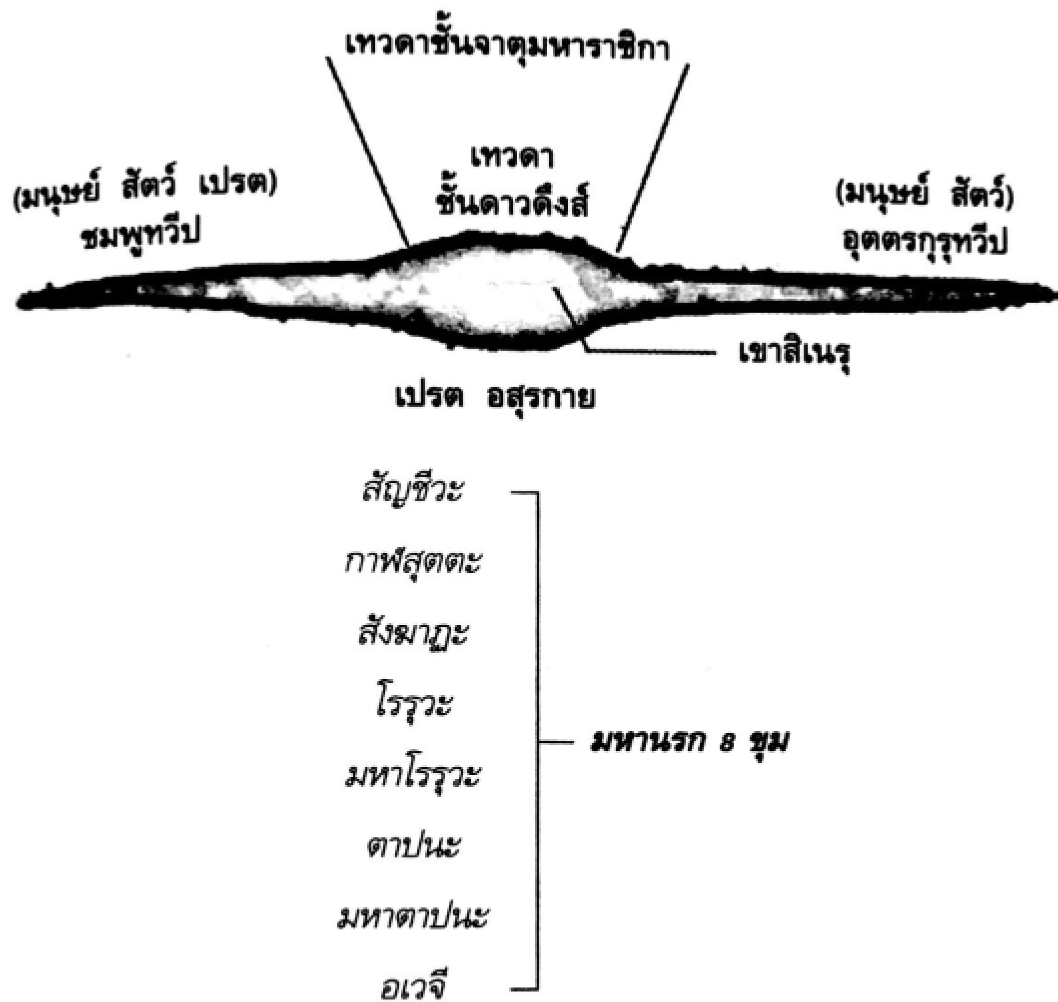
[16] อ้างแล้ว, หน้า 352.

[17] อ้างแล้ว

[18] ดื่มสุรา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่ว ขี้เกียจ

[19] พระสิริมังคลาจารย์, **จกฺกวาฬทีปนี**, หน้า 351.

สรุปสถานที่ตั้งของมหานรกทั้ง 8 ขุม ได้ดังภาพ



ข) ***อุสสทนรก*** คือ นรกขุมย่อย หรือนรกบริวารของมหานรก จะมีความทุกข์ทรมานน้อยกว่า สัตว์ที่จะมาที่อุสสทนรกมี 2 แบบ ได้แก่ แบบแรกคือ สัตว์ที่ใช้กรรมในมหานรกมาระยะเวลาหนึ่งจนกรรมเบาบางลง จึงหลุดมาที่ขุมย่อยนี้เพื่อใช้กรรมต่อ แต่มีความทุกข์น้อยกว่า แบบที่สอง คือ สัตว์ที่ทำกรรมชั่วมามาก แต่ก็ทำกรรมดีมาช่วยตัดรอนทำให้ไม่ต้องไปมหานรก แต่มาที่นรกขุมย่อยนี้แทน

แต่ละขุมมหานรกจะมีอุสสทนรก 16 ขุมย่อย โดยมีคำอธิบายว่า มหานรกมี 4 มุม คือ 4 ประตู แต่ละประตูจะมีอุสสทนรกนี้ 4 ขุมย่อย

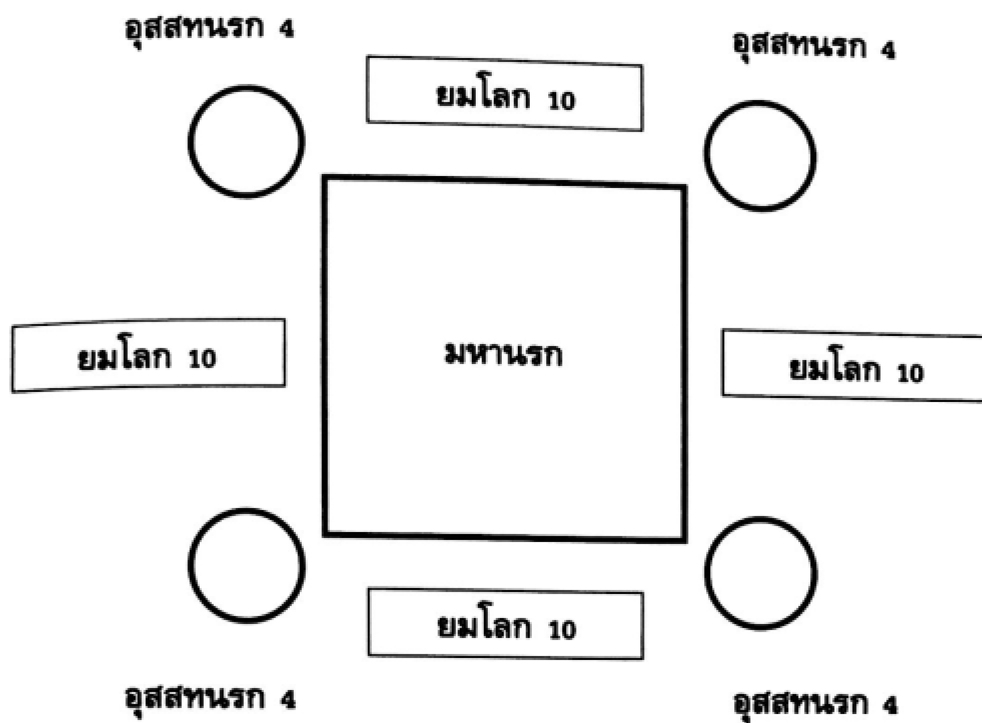
ดังนั้น เมื่อรวมมหานรก 8 ขุม จึงมีอุสสทนรกจำนวน 16 คูณ 8 เท่ากับ 128 ขุมย่อย

ค) ***ยมโลก*** คำว่า ยม (ยะมะ) ตามรูปศัพท์หมายถึง ควบคุม ดังนั้น ยมโลก จึงหมายถึงสถานที่แห่งการถูกควบคุม โดยยมราชหรือที่เราคนไทยพอจะคุ้นหูกันว่า พญายม การควบคุมในที่นี้หมายถึง ผู้ที่ตายแล้วมีกรรมดีกรรมชั่วก้ำกึ่ง คืออาจจะทำทั้งกรรมดีมามากและทำกรรมชั่วมามาก หรืออาจจะทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่วมาน้อย ทำให้เมื่อตายแล้วไม่สามารถจะไปสวรรค์หรือนรกได้โดยตรง ผู้ที่ตายแบบนี้จะมาถูกพิพากษาที่ยมโลกว่าควรจะไปสวรรค์หรือนรก หรือแม้กระทั่งไปเกิดเป็นมนุษย์หรือสัตว์

อีกกรณีหนึ่งคือ ชาวนรกผู้ชดใช้กรรมชั่วในอุสสทนรกมาระยะเวลาหนึ่ง เมื่อมีกรรมเบาบางลง ก็จะหลุดจากอุสสทนรกมายังยมโลกเพื่อชดใช้เศษกรรมชั่วที่เหลือ กล่าวได้ว่ายมโลกก็มีสถานที่สำหรับลงโทษชาวนรกด้วย แต่จะเบาบางกว่ามหานรกและอุสสทนรก

กล่าวโดยสรุป แต่ละขุมมหานรกนอกจากจะมีอุสสทนรก 16 ขุมย่อยแล้ว ก็จะมียมโลกตั้งอยู่ทั้ง 4 ทิศ ทิศละ 10 แห่ง รวมเป็น 40 แห่งต่อขุมมหานรก ดังนั้น เมื่อรวมมหานรก 8 ขุม จึงมียมโลกจำนวน 40 คูณ 8 เท่ากับ 320 แห่ง แต่ละแห่งจะมียมราชหรือพญายมเป็นผู้ทำหน้าที่คล้ายผู้พิพากษาประจำอยู่

สามารถสรุปผังของนรกแต่ละขุม ซึ่งมี 1 มหานรก 16 อุสสทนรก และ 40 ยมโลก ได้ดังภาพในหน้าถัดไป



กุมภัณฑ์ทำหน้าที่ในยมโลก

ในยมโลกนี้เองที่กุมภัณฑ์เข้าไปมีบทบาทเป็น ***นายนิรยบาล*** มีหน้าที่ลงโทษชาวนรก

นายนิรยบาลมี 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก ได้แก่ กุมภัณฑ์ ทำหน้าที่เฉพาะในยมโลก เป็นนายนิรยบาลประเภทเทวดา แต่เป็นเทวดาที่ค่อนข้างจะนักเลง ตอนเป็นมนุษย์ก็อาจจะเช่น นักเลงหัวไม้ (แต่ก็ทำกรรมดีมากพอ) ผู้คุมนักโทษ ตำรวจหรือทหาร เป็นต้น

ส่วนอีกประเภทหนึ่งจะเป็นนายนิรยบาลประเภทที่เกิดจากแรงกรรมของชาวนรกนั้นๆ คล้ายกับหุ่นยนต์สังหารในโลกมนุษย์ ซึ่งจะทำหน้าที่ในอุสสทนรกและมหานรก

สำหรับ ***ยมราช*** หรือ ***พญายม*** นั้น ตามข้อมูลในอรรถกถาบางแห่งจะอธิบายว่าคือ ***เวมานิกเปรต*** ซึ่งเป็นเปรตผสมเทวดาที่จะเสวยทั้งทุกข์

และสุข เช่น กลางวันเป็นเปรต กลางคืนเป็นเทวดา หรือ 15 วันเป็นเปรต อีก 15 วันเป็นเทวดา

ทั้งนี้มีข้อมูลในคัมภีร์บางแห่งกล่าวว่า ยมราชน่าจะคือกุมภัณฑ์ ซึ่งก็จะมีลักษณะคล้ายๆ เวมานิกเปรตในระดับราชาหรือเจ้าที่ต้องมาทำหน้าที่พิพากษาผู้ตายที่ในอดีตกระทำความชั่วมากกว่าความดีในยมโลก ซึ่งก็ไม่น่าจะรื่นรมย์ และคงจะมีความทุกข์ทางกายอยู่พอสมควร ข้อมูลตรงนี้ตามคัมภีร์อาจถือว่ายังไม่มีข้อยุติ แต่โดยนัยแล้วก็ไม่ต่างกันมากนัก อาจเป็นไปได้ว่า ยมราชมีทั้งที่เป็นเวมานิกเปรตและกุมภัณฑ์ เพราะยมราชเป็นตำแหน่ง และมีถึง 320 ตำแหน่งประจำอยู่ตามยมโลกแต่ละแห่ง ซึ่งก็ถือว่ามีเหตุผล

สรุปว่ากุมภัณฑ์คือใคร

จากข้อมูลในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ชั้นรองอื่นๆ ตามที่ผู้เขียนนำเสนอมาข้างต้น รวมถึงความรู้ที่ได้จากพระนักปฏิบัติหลายท่านในปัจจุบัน พอจะประมวลว่ากุมภัณฑ์คือใครได้ดังนี้

กุมภัณฑ์ คือ เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาประเภทหนึ่ง อยู่ในความปกครองของท้าววิรุฬหก ที่ประจำทิศใต้ของเขาสิเนรุ เป็นเทวดาที่มีลักษณะไม่ค่อยน่าดูนัก จุดเด่นคือมีท้องใหญ่ มีอัณฑะใหญ่ รวมไปถึงหน้าตาที่คล้ายกับคนมักโกรธ คือแดงๆ ไม่น่าดูนัก

กุมภัณฑ์มีหน้าที่ลงทัณฑ์ชาวนรกในยมโลก ซึ่งจะมี 3 ระดับชั้น คือ

1. ***พญายม*** เป็นกุมภัณฑ์ที่ทำหน้าที่คล้ายผู้พิพากษาในเมืองมนุษย์ คือ พิพากษาผู้ตายที่ทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่วแบบบุญปนบาป จนไม่สามารถไปสวรรค์หรือลงนรกได้โดยตรงเพราะกำลังความดีหรือความชั่วไม่พอ การตัดสินนี้จะพิจารณาว่าผู้ตายนั้นนึกถึงบุญได้มากกว่าหรือนึกถึงบาปได้มากกว่า ถ้านึกถึงบุญได้มากกว่าก็ตัดสินให้ไปสวรรค์ แต่ก็มักจะ

เป็นสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา เพราะบุญไม่มากนัก รวมถึงอาจตัดสินให้มาเป็นกุมภัณฑ์ด้วย ถ้านึกถึงบาปมากกว่า ก็จะถูกตัดสินให้ลงนรกในระดับยมโลก อุสสทนรก หรือมหานรก แล้วแต่กำลังและประเภทของบาป

2. ***ยมทูต*** คือกุมภัณฑ์ซึ่งทำหน้าที่ไปรับผู้ที่ตายแบบทำบุญปนทำบาปในเมืองมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับคำเล่าลือที่ว่าเห็นผีคล้ายผู้ชายลักษณะผมหยิก ผิวดำแดง พุงใหญ่ นุ่งผ้าหยักรั้งหรือผ้าโจงกระเบนสีแดงนั่นเอง[20]

3. ***นายนิรยบาล*** เป็นกุมภัณฑ์ที่ทำหน้าที่ลงทัณฑ์ชาวนรกในยมโลก เป็นนายนิรยบาลแบบเทวดา ซึ่งต่างจากนายนิรยบาลแบบเกิดจากกรรมชั่วของชาวนรกในอุสสทนรกและมหานรก

กุมภัณฑ์ทั้ง 3 ระดับจะทำหน้าที่ในยมโลกของมหานรกขุมไหนนั้นก็แล้วแต่ว่าตอนเป็นมนุษย์เกี่ยวข้องกับการทำบาปด้านใดบ่อยๆ เช่น ถ้าเกี่ยวข้องกับการฆ่าสัตว์บ่อย ๆ ก็จะไปเป็นกุมภัณฑ์ในมหานรกขุมหนึ่งที่ชื่อสัญชีวะ เป็นต้น

กรรมที่นำให้ไปเกิดเป็นกุมภัณฑ์จึงเป็นประเภทบุญปนบาป คือทำทั้งกรรมดี แล้วก็ทำทั้งกรรมชั่ว โดยเฉพาะพวกที่มักโกรธ หรือมีลักษณะคล้ายนักเลง หรือทำงานที่จำเป็นต้องทำบาปไปด้วยแม้ว่าจะเป็นบุญกุศลก็ตาม

---

[20] เป็นการขยายความเพิ่มเติมจากที่ได้อ่านและได้ฟังมาจากพระนักปฏิบัติหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นว่าสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับข้อมูลในคัมภีร์

วิเคราะห์กุมภัณฑ์

จากข้อมูลตามที่ผู้เขียนเสนอ จะเห็นว่ากุมภัณฑ์เป็นชีวิตซ้อนมิติประเภทหนึ่งที่มีบทบาทกับมนุษย์ค่อนข้างมาก ถึงกับเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาช้านานว่ามีผู้พบเห็น เพียงแต่เราจะเรียกกุมภัณฑ์ในอีกชื่อหนึ่งว่ายมทูต โดยที่ไม่ทราบว่ายมทูตก็คือกุมภัณฑ์ประเภทหนึ่งนั่นเอง เมื่อผู้อ่านได้อ่านแล้วคงจะได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาหน้าที่ของกุมภัณฑ์ว่าเป็นผู้ลงโทษชาวนรกในยมโลกก็มีความสมเหตุสมผล เพราะเมื่อพิจารณาว่าบนโลกมนุษย์นี้ยังจำเป็นต้องมีผู้คุมนักโทษ ซึ่งตัวผู้คุมนั้นถึงจะไม่ใช่นักโทษ แต่การทำหน้าที่เช่นนี้ก็เห็นแต่ความไม่รื่นรมย์ มีความเหนื่อยกายเหนื่อยใจมาก ส่วนใหญ่คงไม่อยากทำหน้าที่นี้ แต่ก็คงมีบ้างเหมือนกันที่ชื่นชอบการทำหน้าที่ลงโทษคน ดังนั้นการที่กุมภัณฑ์จะเป็นเทวดา แล้วไปลงโทษชาวนรก ก็มีความเป็นไปได้

สำหรับเรื่องที่กุมภัณฑ์มีมหาราชชื่อท้าววิรุฬหก ประจำอยู่ทางทิศใต้ของเขาสิเนรุ แต่ทำไมไปทำหน้าที่ในยมโลก ข้อนี้ก็ไม่ใช่เรื่องแปลกเปรียบได้กับการทำงานบางอย่างบนโลกมนุษย์ที่มีสถานที่ทำงานหลักอยู่ที่หนึ่ง เช่น อยู่ที่กรุงเทพฯ แต่การทำงานจะต้องออกไปภาคสนามตามจังหวัดต่างๆ และเมื่อถึงเวลาพัก ก็สามารถกลับมายังสถานที่ทำงานหลักคือกรุงเทพฯได้

ที่น่าสนใจคือ คำว่ากุมภัณฑ์ ที่แปลตรงตัวว่า อัณฑะเท่าหม้อนี้ช่างคล้ายกับนักเลงบางประเภทที่ชอบเดินกร่าง เดินถ่างขาคล้ายคนที่มีอัณฑะใหญ่ เหมือนกับซ้อมไว้เผื่อตอนตายแล้วจะได้ไปเป็นกุมภัณฑ์อย่างไรอย่างนั้น

ส่วนประเด็นเรื่องนายนิรยบาล มี 2 ประเภท คือ แบบตัวบุคคลกับแบบเกิดด้วยแรงบาป ก็คล้ายกับการคุมนักโทษบนโลกมนุษย์ ซึ่ง

จะมีทั้งตัวบุคคลและการใช้หุ่นยนต์ หรือกึ่งหุ่นยนต์ ไว้คอยควบคุมหรือลงทัณฑ์ทรมานนักโทษ

กล่าวได้ว่า ชีวิตซ้อนมิติแบบกุมภัณฑ์นี้ก็เป็นเทวดาที่มีความใกล้ชิดกับมนุษย์ ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่จะมีบุคลิกที่คล้ายคลึงกัน เพราะกุมภัณฑ์ก็คืออดีตมนุษย์ที่เคยกระทำทั้งเรื่องดีผสมเรื่องไม่ดี ในระดับที่ทำดีมากกว่านิดหน่อย และอยู่กันแบบซ้อนมิติเท่านั้นเอง

บทที่ ๖
นาค

"...ครั้งนั้น พญานาคนั้นได้เห็นพระผู้มีพระภาคเสด็จเข้าไปดังนั้น ครั้นแล้ว มีความขึ้งเคียดไม่พอใจ จึงบังหวนควันขึ้น ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคได้ทรงดำริว่า ไฉนหนอเราพึงครอบงำเดชของพญานาคนี้ด้วยเดชของตน ไม่กระทบกระทั่งผิวหนัง เนื้อ เอ็น กระดูก และเยื่อในกระดูก

"ดังนี้แล้วทรงบันดาลอิทธาภิสังขารเช่นนั้น ทรงบังหวนควันแล้ว พญานาคนั้นทนความลบหลู่ไม่ได้ จึงพ่นไฟสู้ในทันที แม้พระผู้มีพระภาคก็ทรงเข้ากสิณสมาบัติมีเตโชธาตุเป็นอารมณ์ บันดาลไฟต้านทานไว้ เมื่อทั้งสองฝ่ายโพลงไฟขึ้น โรงบูชาเพลิงรุ่งโรจน์เป็นเปลวเพลิงดุจไฟลุกไหม้ทั่วไป จึงชฎิลพวกนั้นพากันล้อมโรงบูชาเพลิง แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ชาวเรา พระมหาสมณะรูปงามคงถูกพญานาคเบียดเบียนแน่

"ต่อมา พระผู้มีพระภาคได้ทรงครอบงำเดชของพญานาคนั้น ด้วยเดชของพระองค์ ไม่กระทบกระทั่งผิวหนัง เนื้อ เอ็น กระดูก และเยื่อในกระดูก ทรงขดพญานาคไว้ในบาตร โดยผ่านราตรีนั้น แล้วทรงแสดงแก่ชฎิลอุรุเวลกัสสปด้วยพระพุทธดำรัสว่า ดูกรกัสสป นี่พญานาคของท่าน เราครอบงำเดชของมันด้วยเดชของเราแล้ว จึงชฎิลอุรุเวลกัสสปได้ดำริว่า พระมหาสมณะมีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมากแท้ จึงครอบงำเดชของพญานาคที่ดุร้าย มีฤทธิ์ เป็นอสรพิษ มีพิษร้ายแรง ด้วยเดชของตนได้..."

พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค 1 เรื่องชฎิล 3 พี่น้อง

สรุปย่อ

ชื่อ	นาค พญานาค
สิ่งมีชีวิตประเภท	แบ่งได้เป็น 4 ประเภท 1. เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา อยู่ในความปกครองของท้าววิรูปักษ์ เกิดแบบผุดขึ้นมาและโตเต็มตัวทันใด (โอปปาติกะ) 2. บริวารของนาคโอปปาติกะ เกิดในไคล (สังเสทชะ) 3. งูเจ้า เกิดในครรภ์ (ชลาพุชะ) 4. งูโดยทั่วไป เกิดในฟองไข่ (อัณฑชะ)
สถานที่อยู่	ทั่วไปในบริเวณสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา และมีอยู่บนโลกมนุษย์โดยมักจะอยู่ใต้ดินลึกลงไปซ้อนมิติกันกับมนุษย์
คุณลักษณะพิเศษ	นาค 2 ประเภทแรกสามารถแปลงร่างเป็นมนุษย์ได้และมีฤทธิ์สามารถให้คุณให้โทษคนและสัตว์ได้
กรรมที่นำไปเกิด	เมื่อตอนเป็นมนุษย์ทำบุญในพระพุทธศาสนาด้านทานและศีล ผสมกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น การบูชางู
เหตุการณ์สำคัญ	นาคตนหนึ่งทำให้เกิดพระวินัยห้ามอมนุษย์บวช ดังนั้นผู้ที่จะบวช พระผู้ทำการบวชให้จะถามคนนั้นว่า ***มนุสฺโสสิ*** ซึ่งแปลว่า คุณเป็นมนุษย์หรือไม่

นาคในการรับรู้ของคนทั่วไป

นาค หรือที่คนไทยทั่วไปเรียกว่าพญานาคนั้น ถ้าถามคนไทยว่ารู้จักหรือไม่ เกือบทุกคนน่าจะบอกว่ารู้จัก แต่ถ้าถามลงรายละเอียด เช่น นาคคือใคร รูปร่างลักษณะเป็นอย่างไร น่าจะมีคำตอบหลากหลาย

สำหรับผู้ที่ไม่เชื่อในชีวิตต่างมิติ หรือชาวพุทธมักจะเรียกว่าชีวิตซ้อนภพภูมินี้ ก็อาจจะบอกว่า คือชนเผ่าเร่ร่อนกลุ่มหนึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศพม่า ซึ่งบางทีเรียกว่า *นาคา (naga)* หรืออาจจะบอกว่าเป็นตำนานเรื่องเล่า ไม่มีอยู่จริง ดังนั้นรูปร่างลักษณะจึงหลากหลายตามแต่จะเชื่อกันว่านาคเป็นอย่างไร

สำหรับผู้ที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเชื่อว่านาคมีจริงแต่ไม่เคยเห็น จะเชื่อกันว่านาคเป็นงูใหญ่ประเภทหนึ่งที่มีฤทธิ์ สามารถแปลงกายได้ ถ้าอยากแปลงเป็นมนุษย์ก็สามารถทำได้ โดยมีพระหลายรูปกล่าวไว้ตรงกันว่า ใต้แม่น้ำโขงบริเวณระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาวนั้นเป็นเมืองของพญานาค ถ้าอยู่ในเมืองนั้นพญานาคเหล่านี้จะกลายร่างคล้ายมนุษย์ แต่เมื่อออกมาจากบริเวณของตน พญานาคก็จะกลายร่างเป็นงูใหญ่

นอกจากนี้ยังอาจกล่าวได้ว่า ในเมืองไทยมีผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนาคมากที่สุดอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยเฉพาะจังหวัดที่ติดกับแม่น้ำโขงอย่างจังหวัดหนองคาย เพราะมีเรื่องราวเกี่ยวกับบั้งไฟพญานาค คือพญานาคที่พ่นไฟถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในวันออกพรรษา ส่วนอีกจังหวัดที่มีความเชื่อด้านพญานาคที่เป็นที่โด่งดังก็คือ จังหวัดอุดรธานี เพราะมีเกาะลักษณะแปลกเหมือนกับลอยน้ำอยู่ที่เรียกกันว่าคำชะโนด

อย่างไรก็ตาม คนไทยภาคอื่นมีการรับรู้เรื่องนาคที่ตรงกัน จึงน่าสนใจว่าความจริงแล้ว

- นาคมีจริงหรือไม่
- ถ้ามี นาคมีลักษณะอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากมนุษย์อย่างไร
- แล้วบุคคลทั่วไปจะสามารถเห็นนาคได้บ้างหรือไม่
- ถ้ามองเห็นด้วยตาเปล่าไม่ได้ จะพอรับทราบได้หรือไม่และอย่างไรว่านาคมีจริง

มีข้อสังเกตว่าชายไทยชาวพุทธที่เคยบวชจะต้องเคยผ่านสถานะของความเป็น "นาค" คือการโกนหัวห่มขาวก่อนที่จะทำพิธีบวชมาแล้วทุกคน ***นาค*** ในการบวชนี้กับ ***นาค*** ที่หมายถึงงูใหญ่ในการรับรู้ของบุคคลทั่วไปนั้นต่างกันอย่างไร

ตามความเห็นของผู้เขียน สิ่งแรกที่เราควรจะตอบคำถามให้ได้ก่อน คือ นาคมีปรากฏเรื่องราวในพระไตรปิฎกหรือไม่ ถ้ามี มีอย่างไรบ้าง

นาคในพระไตรปิฎก

"นาค" มีปรากฏในพระไตรปิฎกอยู่พอสมควร ทั้งในพระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎก เมื่อผู้เขียนรวบรวมแล้วพบว่าสามารถจัดลำดับให้เห็นภาพรวมของ "นาค" ได้ค่อนข้างชัด โดยแบ่งหัวข้อเป็น 7 หัวข้อ ได้แก่ ประเภทของนาค ที่อยู่ของนาค นาคที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ นาคที่เกี่ยวข้องกับพระสาวก อาบัติปาราชิกที่เกี่ยวกับนาค นาคสามารถรักษาศีล 8 ได้ และนาคแปลงกายมาบวช

ประเภทของนาค

พระพุทธศาสนาแบ่งการกำเนิดและความละเอียดของร่างกายของสัตว์โลกเป็น 4 ประเภท ซึ่งการเกิดขึ้นของนาคก็มีครบทั้ง 4 ประเภท[1] ได้แก่

1. นาคที่เกิดแบบผุดขึ้น (โอปปาติกะ) คือ เกิดแล้วโตเต็มตัวทันที ซึ่งก็คือสิ่งมีชีวิตในระดับเทวดากึ่งสัตว์

2. นาคที่เกิดในเถ้าไคล (สังเสทชะ)

3. นาคที่เกิดในครรภ์ (ชลาพุชะ)

4. นาคที่เกิดในฟองไข่ (อัณฑชะ)

มีข้อสังเกตว่าสิ่งมีชีวิตแบบโอปปาติกะไม่ปรากฏอยู่ในความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งตรงนี้ถือเป็นประเด็นสำคัญเรื่องหนึ่งที่มีข้อโต้แย้งกันเสมอว่า สิ่งมีชีวิตแบบโอปปาติกะมีจริงหรือไม่ หนังสือเล่มนี้จึงจะมุ่งวิเคราะห์สิ่งมีชีวิตแบบโอปปาติกะ

ที่อยู่ของนาค

นาคน่าจะถือเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีจำนวนมากถึง 1 ใน 4 ของชาวสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา เพราะมีมหาราชปกครองอยู่ทางทิศตะวันตกของเขาสิเนรุ คือ ท้าววิรูปักษ์[2] แล้วยังมีข้อความที่กล่าวว่านาคอยู่ใต้ดิน ซึ่งถือเป็นที่อยู่บนโลกมนุษย์ด้วย ข้อนี้น่าจะหมายถึงซ้อนมิติอยู่ใต้ดิน[3] นอกจากนี้

---

[1] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค สุทธกสูตร ว่าด้วยกำเนิดนาค 4 จำพวก และปณีตตรสูตร ว่าด้วยความประณีตของกำเนิดนาคแต่ละจำพวก

[2] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาสมัยสูตร

[3] ตัวอย่างเช่นที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 2 พุทธวังสะ-จริยาปิฎก สุมนพุทธวงศ์ที่ 4 ว่าด้วยพระประวัติพระสุมนพุทธเจ้า

นาคยังสามารถว่ายน้ำในแม่น้ำหรือทะเล[4]ได้ด้วย รวมความแล้ว นาคน่าจะมีที่อยู่ได้ตั้งแต่ใต้เขาสิเนรุลงมาจนถึงพื้นโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่

นาคที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์

มีความตอนหนึ่งในพระไตรปิฎกเล่าว่า หลังจากที่พระพุทธองค์ทรงบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ในขณะที่กำลังเสวยวิมุติสุขอยู่นั้น มีอยู่ช่วงหนึ่งที่เสด็จไปประทับนั่งยังควงไม้มุจจลินท์ ช่วงนั้นอากาศหนาวเย็นและมีฝนพรำ พญานาคชื่อมุจจลินทนาคราชมีเจตนาที่จะช่วยป้องกันทั้งอากาศและสัตว์เลื้อยคลานต่าง ๆ ไม่ให้มารบกวนพระพุทธองค์ จึงออกมาจากที่อยู่ของตน แล้วขดกายล้อมรอบพร้อมทั้งแผ่พังพานอยู่เหนือพระเศียรของพระพุทธองค์อยู่เป็นเวลา 7 วัน เมื่อเห็นว่าอากาศปลอดโปร่งดีแล้ว จึง "จำแลง" รูปของตนเป็นมนุษย์ ยืนพนมมือถวายนมัสการพระพุทธองค์อยู่ ณ บริเวณใกล้กับต้นไม้นั้น[5]

อีกตอนหนึ่งคือช่วงที่พระพุทธองค์ทรงไปโปรดชฎิล 3 พี่น้อง ซึ่งเป็นพวกบูชาไฟ มีสาวกมาก มีทิฏฐิมาก พระพุทธองค์จึงต้องทรงใช้ปาฏิหาริย์หลายอย่างเพื่อทำให้ชฎิล 3 พี่น้องนั้นคลายทิฏฐิลง ซึ่งปาฏิหาริย์แรกคือ ทรงปราบพยศพญานาคตนหนึ่งที่มีฤทธิ์มาก จนกระทั่งพญานาคตนนั้นหมดฤทธิ์[6]

อีกตอนหนึ่งที่ชาวพุทธน่าจะรู้จักกันดี คือ ชาดกเรื่องภูริทัตชาดก[7] ซึ่งเป็น 10 พระชาติสุดท้ายของพระพุทธเจ้าก่อนที่จะมาตรัสรู้ ภูริทัตคือพญานาคตนหนึ่งที่บำเพ็ญศีลบารมีอย่างยิ่งยวด เอาชีวิตของตนเองเป็น

---

[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค นาคสูตร
[5] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค 1 เรื่องมุจจลินทนาคราช
[6] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค 1 เรื่องชฎิล 3 พี่น้อง
[7] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 2 ภูริทัตชาดก

เดิมพัน ไม่ยอมเสียศีล แม้ว่าตนเองจะมีฤทธิ์มากก็ตาม ในชาดกเรื่องนี้มีข้อสังเกตอย่างหนึ่งว่า มีการอธิบายว่านาคเป็นผู้โกรธง่าย เมื่อโกรธแล้วจะมีพิษที่สามารถทำอันตรายต่อมนุษย์ทั่วไปได้

นาคที่เกี่ยวข้องกับพระสาวก

ความตอนหนึ่งใน **จตุโปสถชาดก** กล่าวว่า ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังเป็นพระโพธิสัตว์สร้างบารมีอยู่นั้น เคยมีอดีตชาติหนึ่งเกิดเป็นวิธูรบัณฑิต ส่วนพระสาวกทั้งหลายที่ร่วมสร้างบารมีกันมา คือ พระอนุรุทธะเกิดเป็นท้าวสักกเทวราชหรือพระอินทร์ พระอานนท์เกิดเป็นกษัตริย์ พระนามว่าพระเจ้าโกรัพยะ พระโมคคัลลานะเกิดเป็นพญาครุฑตนหนึ่ง และพระสารีบุตรเกิดเป็นพญานาคตนหนึ่ง[8]

ใน **สุมนเถรคาถา** กล่าวว่า มีสามเณรซึ่งบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้วรูปหนึ่งชื่อว่าสุมน[9] เป็นศิษย์ของพระอนุรุทธะผู้เป็นเลิศในด้านทิพยจักษุ สามเณรรูปนี้มีฤทธิ์สามารถปราบพญานาคตนหนึ่งที่มีฤทธิ์มากได้

อาบัติปาราชิกที่เกี่ยวกับนาค

ในความที่เกี่ยวข้องกับอาบัติปาราชิก มีประวัติของพระรูปหนึ่งที่ไปเสพเมถุนกับนาคตัวเมียตนหนึ่งที่จำแลงร่างเป็นมนุษย์[10] เมื่อความทราบถึงพระพุทธองค์ พระองค์ทรงวินิจฉัยว่าถือเป็นอาบัติปาราชิก เพราะการเสพเมถุนของพระนั้นเป็นอาบัติปาราชิกในทุกกรณีไม่ว่าจะทำกับมนุษย์ สัตว์ หรืออมนุษย์แบบนาคก็ตาม

---

[8] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 1 จตุโปสถชาดก

[9] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย วิมาน-เปตวัตถุ เถร-เถรีคาถา สุมนเถรคาถา

[10] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค 1 เรื่องนาคตัวเมีย

นาคสามารถรักษาศีล 8 ได้

มีความตอนหนึ่งใน **อุโปสถสูตร** กล่าวว่า นาคสามารถรักษาศีล 8 หรืออุโบสถศีลได้[11] ซึ่งแสดงว่านาคมีเพศสภาวะที่มีความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีพอ ๆ กับมนุษย์ เหตุที่นาคมารักษาศีล 8 นั้นก็เพราะต้องการให้มีบุญมากพอจนกระทั่งพ้นจากสภาพความเป็นนาค แสดงว่านาคเองก็มิได้ชอบใจภาวะกึ่งเทวดากึ่งสัตว์ของตนนัก

นาคแปลงกายมาบวช

มีความตอนหนึ่งกล่าวว่า นาคบางตนอยากจะพ้นสภาพจากความเป็นนาคโดยเร็ว ถึงกับแอบจำแลงร่างเป็นมนุษย์เข้ามาบวช[12] แต่อย่างไรก็ตาม นาคมิอาจแปลงร่างได้ 24 ชั่วโมง เมื่อเวลาหลับสนิท นาคก็จะกลายร่างเป็นงูใหญ่ตามสภาพเดิมของตน ในช่วงแรกนาคตนที่แปลงกายนี้ใช้วิธีไม่หลับในตอนกลางคืน แต่แอบหลับตอนที่พระในวัดนั้นออกบำเพ็ญสมณธรรมในช่วงเช้ามืด เช่น เดินจงกรม เป็นต้น แต่วันหนึ่งความก็แตกสร้างความโกลาหลไปทั่ววัด

ความทราบถึงพระพุทธองค์ พระองค์จึงทรงอธิบายให้นาคฟังว่านาคไม่สามารถบรรลุมรรคผลได้ แล้วจึงตรัสให้นาคสึก พร้อมทั้งตรัสสอนให้นาครักษาศีล 8 เพื่อให้พ้นจากสภาพความเป็นนาคโดยเร็วแทนการบวช

ส่วนเหตุที่นาคไม่สามารถบรรลุมรรคผลได้ก็เพราะนาคเป็นสิ่งมีชีวิตในสภาพกึ่งเทวดากึ่งสัตว์เดียรัจฉาน ไม่สามารถทำสมาธิให้ก้าวหน้าได้ คำว่า ติรัจฉาน ที่คำไทยมักใช้ว่าเดรัจฉานนั้น หมายถึง ไปทางขวาง มีคำอธิบายว่า ขวางทางมรรคผลนั่นเอง พระพุทธองค์ยังทรงอธิบายอีกว่า

---

[11] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค อุโปสถสูตร

[12] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค 1 เรื่องนาคแปลงกายเป็นมนุษย์มาขอบวช

แม้ว่านาคจะแปลงร่างเป็นมนุษย์ได้ แต่ก็มี 2 ช่วงที่นาคจะกลับเป็นสภาพของนาค คือ ช่วงหลับสนิท และช่วงที่มีเพศสัมพันธ์กับนาคด้วยกัน

ด้วยเหตุนี้พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติพระวินัยห้ามสิ่งมีชีวิตที่มิใช่มนุษย์มาบวช นี่จึงเป็นที่มาของการบวชที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบันว่า พระผู้บวชให้จะถามผู้ที่จะบวชว่า "มนุสฺโสสิ" ซึ่งแปลว่า **คุณเป็นมนุษย์หรือเปล่า** นั่นเอง

ส่วนเรื่องเล่าที่กล่าวว่า เมื่อนาคตนนี้ไม่สามารถอยู่ในเพศนักบวชต่อไปได้ จึงกราบทูลขอพระพุทธองค์ว่า เมื่อโกนหัวผู้ที่จะบวช ก่อนที่จะบวชขอให้เรียกว่านาค เพื่อเป็นที่ระลึกว่าเคยมีนาคมาขอบวชนั้นไม่มีปรากฏในพระไตรปิฎก และเมื่อผู้เขียนค้นอรรถกถาซึ่งเป็นคัมภีร์ชั้นรองก็ไม่มีปรากฏเช่นกัน เรื่องนี้จึงอาจจะเป็นเพียงเรื่องเล่าก็ได้

นอกจากนี้ยังมีบางท่านสันนิษฐานว่า คำว่า "บวชนาค" นี้ หมายถึงบวชผู้ที่ไปสู่ความประเสริฐ หรือผู้ที่จะไม่ทำบาป เพราะคำว่า "นาค" สามารถแปลได้โดยอีกนัยหนึ่งว่าผู้ประเสริฐ หรือผู้ไม่ทำบาป

สรุปว่านาคคือใคร

เมื่อสรุปความจากพระไตรปิฎก จากเรื่องเล่าปากต่อปากจากแหล่งต่างๆ และจากคัมภีร์ชั้นรองอื่นๆ รวมถึงการศึกษาเพิ่มเติมจากพระหลายรูปที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนาค ขอสรุปเกี่ยวกับนาคดังนี้

นาคเป็นสิ่งมีชีวิตรูปแบบหนึ่งที่มีอยู่ 4 ประเภท แบ่งตามกำเนิด คือ

1. ***นาคแบบโอปปาติกะ*** มีสภาพเทียบเท่าเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา แต่เป็นเทวดากึ่งสัตว์ คือเป็นงูใหญ่ที่มีหงอนบนศีรษะ มีท้าววิรูปักษ์ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ของมหาราชในสวรรค์ชั้นนี้เป็นผู้ปกครอง อยู่ทางทิศตะวันตกของเขาสิเนรุ นาคประเภทนี้สามารถแปลงร่างเป็นเทวดาในสภาพมนุษย์ได้ มีถิ่นที่อยู่ทั่วไปในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา รวมถึงอยู่ใต้ดินบนโลกมนุษย์ โดยมีลักษณะซ้อนมิติกับมนุษย์

นาคแบบโอปปาติกะนี้เมื่อออกจากถิ่นที่อยู่ของตนสามารถแปลงร่างเป็นสภาพมนุษย์ได้ หรือจะปรากฏตามสภาพของตนคือเป็นงูใหญ่ก็ได้ ทั้งยังสามารถบังร่างตนเองไว้ไม่ให้มนุษย์เห็นก็ได้ หรือจะให้มนุษย์เห็นก็ได้

2. ***นาคที่เกิดในเถ้าไคล (สังเสทชะ)*** เป็นนาคบริวารของนาคโอปปาติกะ สามารถแปลงร่างเป็นเทวดาในสภาพมนุษย์ได้เฉพาะตอนที่อยู่ในบริเวณที่อยู่ของตน แต่เมื่อออกมาจากบริเวณนั้นแล้วจะกลับกลายร่างเป็นสภาพงูใหญ่ที่มีหงอนบนศีรษะเช่นเดิม

3. ***นาคที่เกิดเกิดในครรภ์ (ชลาพุชะ)*** เป็นนาคที่มีสภาพเป็นงูใหญ่ มีหน้าที่คอยดูแลรักษาสมบัติของแผ่นดินหรือวัดร้างโบราณต่าง ๆ ดังนั้นเรื่องเล่าที่มีผู้ไปขุดสมบัติโบราณต่าง ๆ แล้วพบงูยักษ์ในสภาพที่ไม่น่าจะพบ เช่น อยู่ใต้ดินลึกหลายเมตรนั้นก็คืองูประเภทชลาพุชะนี่เอง นาคประเภทนี้ไม่สามารถแปลงร่างเป็นมนุษย์ได้ แต่มีฤทธิ์พอสมควร เรามักจะได้ยินชื่อที่เรียกกันว่า "งูเจ้า" นั่นเอง

4. ***นาคที่เกิดในไข่ (อัณฑชะ)*** ก็คืองูโดยทั่วไป อยู่ในสภาพสัตว์เลื้อยคลานเต็มสภาพ ไม่ใช่นาคแบบโอปปาติกะหรือสังเสทชะ

ดังนั้น ***ฤทธิ์ของนาค*** ก็สามารถอนุมานได้จากฤทธิ์ของงูที่มีพิษ ซึ่งฤทธิ์จะมีมากขึ้นไปตามความละเอียดของการกำเนิดนั่นเอง

สำหรับ ***กรรมที่นำไปเกิด*** เป็นพญานาคนั้น ได้แก่ การทำบุญในพระพุทธศาสนาโดยเน้นไปที่ทานและศีล ผสมกับความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์โดยเฉพาะการบูชางู

หากถามว่า ***ควรจะไปเกิดเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทนี้หรือไม่*** ก็จะตอบว่าไม่ เพราะแม้ว่าจะเป็นเทวดาก็ตาม แต่ก็เป็นเทวดาไม่แท้ คือผสมกับสัตว์และที่สำคัญคือ ไม่สามารถบรรลุมรรคผลได้

การให้คุณให้โทษกับมนุษย์ นั้น ก็มีขีดจำกัด แม้ว่าจะเป็นนาค

ในระดับโอปปาติกะ ก็ถือว่าเป็นเทวดาระดับล่าง หากอยู่ในบริเวณของตน ก็สามารถให้คุณให้โทษได้ แต่ถ้าอยู่นอกบริเวณก็ไม่สามารถทำได้ กล่าวได้ว่านาคมีสภาพคล้ายภุมมเทวดา หรือบางทีสำนวนชาวบ้านเรียกว่า "เทวดาตีนโรงตีนศาล" ที่อยู่ตามต้นไม้ หรือซ้อนมิติอยู่ตามบ้านเรือน ที่เรียกว่าผีบ้านผีเรือน[13] ที่จะมีฤทธิ์เฉพาะที่ของตน หรืออุปมาคล้ายกับวิถีของลูกธนูหรือกระสุนปืน ที่เมื่อยิงออกไปแล้วก็จะมีประสิทธิภาพในช่วงระยะทางหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นในกรณีของนาค เช่น นาคที่อยู่ใต้แม่น้ำโขง ก็อาจจะให้คุณด้วยการช่วยดูแลความปลอดภัยในการเดินทางในแม่น้ำโขง หรืออาจจะให้โทษทำร้ายในเวลาเดินทางได้เช่นกันหากมีความโกรธ

ด้วยเหตุผลนี้ การบนบานพญานาคให้ประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้านนั้น ก็ไม่น่าจะอยู่ในวิสัยที่พญานาคจะทำให้ได้ เพราะความจริงแล้วมนุษย์เรารวมถึงชีวิตซ้อนมิติอื่น ๆ ล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรมทั้งสิ้น แม้การช่วยเหลือกันนั้นจะเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง แต่การที่คนเราหรือชีวิตต่างมิติจะมีความเป็นไปอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับกรรมของบุคคลนั้นที่ได้สร้างสั่งสมไว้

วิเคราะห์นาค

สำหรับคำถามว่านาคมีจริงหรือไม่ ก็ต้องตอบว่ามีจริงอย่างแน่นอน เพราะงูที่เราเห็นโดยทั่วไปกับงูยักษ์ที่เรียกกันว่างูเจ้านั้น เราสามารถเห็นได้ว่ามีอยู่จริง ส่วนนาคประเภทสังเสทชะและโอปปาติกะนั้นก็อาจจะตอบได้ว่า ในคัมภีร์พระไตรปิฎกกล่าวไว้จริง และมีบางคนที่พบเห็นลักษณะของนาคแบบนี้ ซึ่งใกล้เคียงกับพฤติกรรมของนาคที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จึงน่าจะเชื่อได้ว่านาคแบบนี้ก็มีจริง และผู้เขียนก็เห็นว่า

---

[13] กล่าวถึงบ้างแล้วใน **ผีมีจริง?**

มีความเป็นไปได้ เพราะเมื่อเทียบเคียงกับเรื่องเล่าต่างๆ โดยเฉพาะกับพระผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบและข้อมูลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาแล้วพบว่ามีความสอดคล้องกัน

ขอย้ำว่าผู้เขียนไม่ได้ให้ความสำคัญว่า การพิสูจน์เรื่องที่โดยทั่วไปมนุษย์มองไม่เห็นนี้จะต้องพิสูจน์โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น เพราะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เองก็มีขีดจำกัดหลายด้าน ตามที่ผู้เขียนกล่าวไว้ในหลายๆที่แล้ว อุปมาได้กับหากอยากจะดูดาวที่อยู่ห่างไกลจากโลกก็ต้องใช้กล้องโทรทรรศน์ แต่หากจะดูสิ่งที่เล็กจิ๋วเช่นโมเลกุล ก็จะต้องใช้กล้องจุลทรรศน์ ดังนั้น หากอยากจะพิสูจน์ให้ถ่องแท้ว่านาคมีจริงหรือไม่ก็ต้องปฏิบัติธรรมให้ได้ทิพยจักษุ

แต่เมื่อเรายังไม่สามารถทำได้ การพิสูจน์โดยอ้อมก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกับที่นักฟิสิกส์สมัยใหม่ใช้ในการพิสูจน์ทฤษฎีใหม่ๆ ซึ่งวิธีการพิสูจน์โดยอ้อมในที่นี้คือ การตรวจสอบกับเรื่องเล่า ตรวจสอบกับข้อความในคัมภีร์ที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมาเป็นพันปีแล้ว หากสอดคล้องกันก็พอจะพิสูจน์โดยอ้อมได้ว่า มีความเป็นไปได้

หลักฐานชิ้นสำคัญสำหรับเรื่องนาคน่าจะเป็นเรื่องวินัยของสงฆ์ที่ห้ามอมนุษย์เข้ามาบวชโดยมีที่มาจากการที่นาคแปลงกายเป็นมนุษย์แล้วแอบมาบวช ซึ่งพระวินัยนี้ยังคงตกทอดมาถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้นี้ผู้เขียนหมายความว่า ในภาพรวมแล้วมีความเป็นไปได้ สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่านาคมีจริง แต่ไม่ใช่ว่าเรื่องเล่าในปัจจุบันนี้จะเป็นความจริงไปทั้งหมด เพราะคงจะเหมือนเรื่องราวทั่วไปในโลก คือมีทั้งจริงและไม่จริง

สำหรับตอนนี้สิ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้เขียนคือ "บั้งไฟพญานาค" นั้น "จริง" หรือไม่

วิเคราะห์บั้งไฟพญานาค

ถ้ากล่าวถึงเรื่องนาคแล้วไม่พูดถึงบั้งไฟพญานาค เชื่อว่าผู้อ่านคงจะไม่ยินดี คล้ายกับไม่ได้พูดอะไรเกี่ยวกับนาคเลย หัวข้อนี้จึงเป็นการวิเคราะห์บั้งไฟพญานาคในทัศนะของผู้เขียน

จากการค้นคว้าพบว่า คำว่า "บั้งไฟพญานาค" เพิ่งใช้กันเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา โดยก่อนหน้านั้น ทางฝั่งไทยจะใช้คำว่า "บั้งไฟผี" ส่วนทางฝั่งลาวจะเรียกว่า "ดอกไม้ไฟน้ำ"[14] มาใช้อธิบายถึงปรากฏการณ์ลูกไฟที่มีลักษณะกลมเรืองแสงพุ่งขึ้นมาจากน้ำในแม่น้ำโขง แล้วลอยสูงขึ้นไปบนท้องฟ้าอีกประมาณร้อยกว่าเมตร จากนั้นลูกไฟจะวูบดับไป บริเวณที่เป็นศูนย์กลางของปรากฏการณ์นี้คือ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย และมีเกิดขึ้นที่อื่นอีกประปราย

ลูกไฟนี้แปลกตรงที่จะเกิดขึ้นเฉพาะในวันออกพรรษาหรือบวกลบใกล้เคียงไม่เกินหนึ่งวันหรือสองวัน โดยเฉพาะเทียบวันออกพรรษาของทางฝั่งลาวในเดือนตุลาคม กล่าวโดยทั่วไปคือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 (ตามจันทรคติคือเดือนตุลาคม) เชื่อกันว่าบั้งไฟพญานาคเป็นการพ่นไฟถวายเป็นพุทธบูชาของพญานาค เพื่อระลึกถึงวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วทรงทำปาฏิหาริย์ครั้งยิ่งใหญ่ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "พระพุทธเจ้าเปิดโลก" คือพระองค์ทรงปรับสิ่งมีชีวิตในทั้งมิติชาวสวรรค์ มนุษย์ และชาวนรก ให้ต่างเห็นกันว่าสิ่งมีชีวิตแต่ละรูปแบบนี้มีจริง เพื่อให้เชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม โลกนี้ โลกหน้า

เล่ากันสืบมาว่า พญานาคตนนี้ได้เห็นเหตุการณ์นั้นกับตา แล้วปรารถนาที่จะไปเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในเบื้องหน้า (คือปรารถนา

---

[14] ข้อมูลจากรายการ *เรื่องจริงผ่านจอ* เผยแพร่ผ่านยูทูบ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2560 ตามลิงก์ http://www.youtube.com/watch?v=mQFf9wGANB8

พุทธภูมิ) หลังจากเหตุการณ์นั้นซึ่งเป็นวันออกพรรษา ในปีต่อ ๆ มา พญานาคตนนั้นก็พ่นไฟถวายเป็นพุทธบูชาในวันออกพรรษามาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น บั้งไฟพญานาคก็หมายความตรงตัวตามชื่อ คือเป็นดวงไฟที่พญานาคพ่นขึ้น

คำถามคือ ที่ผู้เขียนเล่ามาทั้งหมดนี้มีความเป็นไปได้เพียงใด

ตามความเห็นของผู้เขียน บั้งไฟพญานาคกับพญานาค ถ้ากล่าวในเชิงเหตุผลแบบกลาง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กัน คือ พญานาคน่าจะมีจริง ส่วนบั้งไฟพญานาคจะมีจริงหรือไม่ ยังไม่แน่

อย่างไรก็ตาม ตามที่มีการพิสูจน์ในเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องนี้ไปบ้างแล้วนั้น ล้วนตั้งสมมติฐานว่าพญานาคไม่มีจริง เช่น บั้งไฟพญานาคเกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติบ้าง หรือกล่าวว่าเกิดจากมนุษย์ทำขึ้นบ้าง ซึ่งต่างก็มีความบกพร่องในแต่ละทฤษฎีที่สามารถโต้แย้งได้อยู่ กล่าวคือ มีนักวิทยาศาสตร์กลุ่มหนึ่งลงพื้นที่ในจังหวัดหนองคาย แล้วเก็บตัวอย่างน้ำตัวอย่างดินจากบริเวณที่มีผู้เห็นบั้งไฟพญานาคไปทดสอบ แล้วสรุปว่าบั้งไฟพญานาคเกิดจากการหมักหมมของตะกอนใต้น้ำ ทำให้เกิดก๊าซมีเทนผสมก๊าซฟอสฟีนซึ่งติดไฟได้เมื่อทำปฏิกิริยากับออกซิเจนในอากาศ และในช่วงวันออกพรรษาก็เป็นวันที่มีความเหมาะสมเพราะได้รับอิทธิพลน้ำขึ้นจากแรงดึงดูดของดวงจันทร์ ทำให้ก๊าซชนิดนี้มีแรงดันมากพอที่จะผุดขึ้นมาจากใต้น้ำ และเมื่อเกิดการทำปฏิกิริยากับออกซิเจนในอากาศแล้วก็สามารถทำให้เกิดลุกไหม้ได้ดังภาพในหน้าถัดไป[15]

---

[15] ภาพจากยูทูบ รายการ *เรื่องจริงผ่านจอ* นาทีที่ 9.05 http://www.youtube.com/watch?v=mQFf9wGANB8



อย่างไรก็ตาม นักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ยอมรับว่า การที่ลูกไฟนี้จะคงสภาพเป็นดวงกลมๆ เรืองแสงและลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าได้นานตามคำบอกเล่านั้น ยังไม่ทราบว่าเป็นไปได้อย่างไร

จุดอ่อนของทฤษฎีนี้เอง จึงมีคนบางกลุ่มอธิบายว่า บั้งไฟพญานาคเกิดจากการยิงพลุของฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน โดยท้าพิสูจน์ว่าหากคิดว่าบั้งไฟพญานาคเกิดจากก๊าซบางอย่างจริงก็ให้ทดลองทำให้ดู ซึ่งปรากฏว่ายังไม่มีใครทำได้จริง

แต่ทฤษฎีพลุของคนกลุ่มนี้ก็ถูกแย้งอีกว่า มีคนเป็นจำนวนมากเห็นว่าบั้งไฟพญานาคนี้ลอยขึ้นมาจากน้ำ ไม่ได้พุ่งมาจากริมฝั่ง อีกทั้งความเร็วของพลุกับความเร็วของบั้งไฟพญานาคนี้ก็ต่างกันมาก และที่สำคัญหากมีการยิงพลุก็จะต้องมีเสียง แต่บั้งไฟพญานาคนี้พุ่งขึ้นมาโดยไม่มีเสียงก็นับว่าเป็นข้อแย้งที่มีน้ำหนัก คือเป็นไปได้ว่ามีการยิงพลุผสมขึ้นมาจริงแต่การที่จะกล่าวว่าบั้งไฟพญานาคเกิดจากพลุทั้งหมดนั้นก็ออกจะเหลือเชื่อเกินไป

นอกจากนี้ยังมีบางกลุ่มตั้งทฤษฎีว่า น่าจะเป็นฝีมือมนุษย์ที่ไปวางบั้งไฟไว้ใต้แม่น้ำ แล้วจุดขึ้นในวันออกพรรษา คล้ายกับภาพยนตร์เรื่อง *15 ค่ำ เดือน 11* ซึ่งทฤษฎีนี้น่าสนใจ แต่ก็ถูกแย้งว่าแม่น้ำโขงมีความลึกมากเกินกว่าที่ใครจะทำแบบนี้ได้หากไม่มีเทคโนโลยีสูงพอ

ทั้งหมดนี้เกิดจากสมมติฐานว่าพญานาคไม่มีจริง เพราะผู้เขียนไม่เคยได้ยินนักพิสูจน์กลุ่มไหนกล่าวถึง อีกทั้งไม่มีการเอ่ยว่า ถ้าพญานาคมีจริงแล้วจะทำได้หรือไม่

ตามความเห็นของผู้เขียนเพื่อให้ง่ายและชัดเจนที่สุดควรจะจำลองสถานการณ์ขึ้นมา แล้วลองทำตามทุกทฤษฎีดูว่าสามารถทำให้เกิดปรากฏการณ์ใกล้เคียงกับปรากฏการณ์จริงได้หรือไม่ แต่ผู้เขียนพบว่ายังไม่มีการพิสูจน์แบบจริงจัง ได้แต่เพียงตั้งทฤษฎีกันเท่านั้น

แล้วถ้าเราตั้งสมมติฐานว่า พญานาคพ่นดวงไฟนี้จริงล่ะ

ผู้เขียนไปที่วัดไทย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นสถานที่ชมบั้งไฟพญานาค ได้ไปยืนดูบรรยากาศโดยรอบ และที่สำคัญคือพิจารณาความกว้างของแม่น้ำโขงในช่วงนั้น ดังภาพ





ผู้เขียนสารภาพตามตรงว่าไม่กล้าลงไปในแม่น้ำบริเวณนี้ ทั้งยังรู้สึกถึงความลึกลับของบริเวณนี้ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงความกว้างของแม่น้ำ หากมีการยิงพลุจริงในอีกฝั่ง ก็น่าจะมีเสียงดังพอสมควร แล้วทำไมผู้ที่ไปดูบั้งไฟพญานาคซึ่งมีเป็นจำนวนมากนั้นถึงไม่ทราบถึงความผิดปกตินั้นถ้าบั้งไฟพญานาคคือการยิงพลุ

นอกจากนี้ถ้ามีมนุษย์คนใดลงไปใต้น้ำบริเวณนี้เพื่อวางบั้งไฟ มนุษย์คนนั้นคงต้องมีความกล้าอย่างมากในระดับที่เรียกว่าเสี่ยงชีวิตกันเลยทีเดียว

ดังนั้นหากกล่าวว่าบั้งไฟพญานาคเกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติยังพอจะรับฟังได้ง่ายกว่า

แล้วก็เป็นไปได้ที่จะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของพญานาค

นั่นเพราะอนุมานจากคำบอกเล่าของพระนักปฏิบัติที่กล่าวคล้ายๆ กันว่า ใต้แม่น้ำโขงบริเวณนี้เป็นเมืองของพญานาคที่ซ้อนมิติกับมนุษย์อยู่ ซึ่งอายุของพญานาคนั้นนับด้วยอายุของเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาคือนับพันปีมนุษย์ขึ้นไป ก็มีความเป็นไปได้ที่จะมีพญานาคบางตนที่อายุยืนจนกระทั่งเห็นเหตุการณ์พระพุทธเจ้าเปิดโลก อีกทั้งตามคำบอกเล่า ทั้งโดยเล่าต่อ ๆ กันมาและในคัมภีร์ ความสามารถในการพ่นไฟนั้นก็เป็นธรรมชาติที่พญานาคจะทำได้ ดังนั้นจึงสมเหตุสมผลที่พญานาคตนนี้ (หรือกลุ่มนี้) ซึ่งอยู่ใต้แม่น้ำโขงจะพึงปฏิบัติอะไรบางอย่างเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาจกล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคเป็นหลักฐานยืนยันเหตุการณ์พระพุทธเจ้าเปิดโลกก็เป็นได้

ดังนั้น จากข้อมูลทั้งหมดที่ผู้เขียนประมวลมานี้ กล่าวสรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้ที่บั้งไฟพญานาคจะเป็นปรากฏการณ์โดยธรรมชาติของพญานาคที่อยู่ใต้แม่น้ำโขง

บทที่ 7
ครุฑ

"...ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กำเนิดของครุฑ 4 จำพวกนี้ 4 จำพวกเป็นไฉน? คือ ครุฑที่เป็นอัณฑชะ 1 ครุฑที่เป็นชลาพุชะ 1 ครุฑที่เป็นสังเสทชะ 1 ครุฑที่เป็นอุปปาติกะ 1 ดูกรภิกษุทั้งหลาย กำเนิดของครุฑ 4 จำพวกนี้แล"

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค สุปัณณสังยุต สุทธกสูตร

สรุปย่อ

ชื่อ	ครุฑ
สิ่งมีชีวิตประเภท	แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1. เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา เกิดแบบผุดขึ้นมาและโตเต็มตัวทันใด (โอปปาติกะ) 2. บริวารของประเภทแรก เกิดในไคล (สังเสทชะ) 3. เกิดในครรภ์ (ชลาพุชะ) 4. เกิดในฟองไข่ (อัณฑชะ)
สถานที่อยู่	ทั่วไปในบริเวณสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา และมีอยู่บนโลกมนุษย์โดยมีวิมานซ้อนมิติอยู่ในอากาศ จัดเป็นอากาศเทวดาประเภทหนึ่ง รวมถึงเป็นนกใหญ่บางชนิดที่อาศัยอยู่บนต้นไม้ในป่า
คุณลักษณะพิเศษ	เป็นเทวดากึ่งสัตว์ที่คล้ายนก คือทำบุญปนบาป
กรรมที่นำไปเกิด	ทำทาน รักษาศีล มีความอยากเป็นครุฑ รวมถึงมีนิสัยถือตัว เย่อหยิ่งมาก และทำบาปกับสัตว์ปีกบ่อยๆ
เหตุการณ์สำคัญ	โดยทั่วไปเป็นสิ่งมีชีวิตที่ผูกเวรกับนาค คือเป็นคู่ปรับกัน

ครุฑในการรับรู้ของคนทั่วไป

คนไทยทุกคนน่าจะรู้จักครุฑดี เพราะแค่หยิบธนบัตรจากในกระเป๋าสตางค์ออกมาดูก็เห็นครุฑแล้ว นอกจากนี้ครุฑยังเป็นตราแผ่นดินไทยและตราราชการไทย ข้าราชการไทยจึงต้องรู้จักครุฑดี แต่ครุฑในแง่ของพระพุทธศาสนาหรือในแง่ของความจริงนั้นเป็นอย่างไรแน่ คำตอบอาจจะไปคนละทาง รวมทั้งอาจจะมีคำตอบว่าครุฑไม่มีจริง

สำหรับบทนี้จะมาดูกันว่าจริง ๆ แล้วครุฑเป็นอย่างไร โดยเริ่มจากข้อมูลในพระไตรปิฎกกันก่อน

ครุฑในพระไตรปิฎก

คำว่า "ครุฑ" มีความหมายตามรากศัพท์ที่น่าสนใจมาก คือ หมายถึง *ผู้เบียดเบียนพญานาค* และ *ผู้ถือของหนักได้ คือจับพญานาคบินไปได้*[1] ซึ่งข้อมูลในพระไตรปิฎกก็แสดงถึงรายละเอียดที่สอดคล้องกับความหมายตามรากศัพท์นี้ โดยผู้เขียนแบ่งหัวข้อออกเป็น ประเภทของครุฑ ครุฑเป็นคู่ปรับกับนาค ที่อยู่ของครุฑ และวิธีไปเกิดเป็นครุฑ

ประเภทของครุฑ

ครุฑจะคล้ายนาค คือมี 4 ประเภท[2] แบ่งตามการเกิดและความละเอียดของร่างกาย ได้แก่

1. ครุฑที่เกิดแบบผุดขึ้น (โอปปาติกะ) เกิดแล้วโตทันที ซึ่งก็คือสิ่งมีชีวิตในระดับเทวดากึ่งสัตว์

---

[1] พระธรรมกิตติวงศ์, **ศัพท์วิเคราะห์**, หน้า 221.

[2] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค สุทธกสูตร ว่าด้วยกำเนิดครุฑ 4 จำพวก

2. ครุฑที่เกิดในเถ้าไคล (สังเสทชะ)
3. ครุฑที่เกิดในครรภ์ (ชลาพุชะ)
4. ครุฑที่เกิดในฟองไข่ (อัณฑชะ)

ครุฑเป็นคู่ปรับกับนาค

มีข้อมูลหลายที่ในพระไตรปิฎกอธิบายโดยนัยว่าครุฑเป็นคู่ปรับ คือเป็นศัตรูกับนาค เช่นใน**หรติสูตร**[3] กล่าวถึงความสามารถของครุฑในการจับนาคว่า จะจับนาคได้ นาคนั้นก็ต้องอยู่ในประเภทเดียวกันหรือต่ำกว่า ดังนี้

ครุฑประเภทอัณฑชะสามารถจับนาคประเภทอัณฑชะได้เท่านั้น

ครุฑประเภทชลาพุชะสามารถจับนาคประเภทอัณฑชะและชลาพุชะได้เท่านั้น

ครุฑประเภทสังเสทชะสามารถจับนาคประเภทสังเสทชะ อัณฑชะ และชลาพุชะได้ แต่ไม่สามารถจับนาคประเภทโอปปาติกะได้

ครุฑประเภทโอปปาติกะสามารถจับนาคได้ทุกประเภท

ใน**มหาสมัยสูตร**[4] กล่าวว่า ครั้งหนึ่งขณะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ป่ามหาวัน เขตเมืองกบิลพัสดุ์ พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ประมาณ 500 รูป ได้มีเทวดาเป็นจำนวนมากมาทัศนาพระพุทธองค์พร้อมทั้งภิกษุสงฆ์นั้น ครุฑและนาคซึ่งเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาก็มาเข้าเฝ้าด้วย ต่างก็พูดจากันด้วยความเป็นมิตร เนื่องจากล้วนขอถึงพระพุทธองค์เป็นที่พึ่ง

นี่แสดงว่าตามปกติแล้วครุฑและนาคจะไม่ทำแบบนี้ เพราะโดยธรรมชาติแล้วครุฑกับนาคเป็นศัตรูคู่ปรับกัน

---

[3] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค
[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค

ที่อยู่ของครุฑ

จากข้อมูลว่าครุฑมี 4 ประเภท เป็นคู่ปรับของนาค สามารถจับหรือทำร้ายนาคในประเภทเดียวกันหรือต่ำกว่าได้ ก็พออนุมานได้ว่า ครุฑจะต้องมีลักษณะที่อยู่ที่ใกล้เคียงกับนาค คือ

1. ***ครุฑประเภทโอปปาติกะ*** เป็นกายละเอียด อยู่ประจำที่ในทิศใดทิศหนึ่งของเขาสิเนรุที่ไม่ใช่ทิศตะวันตก เพราะเป็นที่อยู่ของนาคซึ่งเป็นคู่ปรับกัน จะอยู่ประจำด้วยกันคงไม่ได้ และส่วนหนึ่งต้องมีอยู่แบบซ้อนมิติบนโลกมนุษย์ด้วย แต่มิใช่ใต้ดินเพราะเป็นที่อยู่ของนาคโอปปาติกะ

2. ***ครุฑประเภทสังเสทชะ*** เป็นกายละเอียด อยู่ที่เดียวกันกับครุฑโอปปาติกะ เพราะเป็นครุฑบริวาร

3. ***ครุฑประเภทชลาพุชะ*** เป็นกายหยาบ น่าจะมีลักษณะคล้ายนกแต่ใหญ่กว่า เพราะสามารถจับนาคประเภทงูใหญ่หรืองูเจ้าได้ อาศัยอยู่ตามต้นไม้ใหญ่ในป่า ปัจจุบันแทบจะไม่มีผู้ใดพบเห็นครุฑประเภทนี้แม้ว่าจะเป็นกายหยาบก็ตาม

4. ***ครุฑประเภทอัณฑชะ*** เป็นกายหยาบ น่าจะเป็นนกขนาดใหญ่ประเภทหนึ่ง อาศัยอยู่ตามต้นไม้บางประเภท

การอนุมานนี้สอดคล้องกับในพระไตรปิฎกหลายแห่ง คือ

ใน**ภูริทัตชาดก**[5] หนึ่งในสิบพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ได้กล่าวถึงครุฑที่แปลงร่างเป็นมนุษย์ได้ออกมาจากบริเวณของตนได้ คล้ายกับนาคที่แปลงร่างเป็นมนุษย์และออกมาจากบริเวณของตนได้ ครุฑประเภทนี้จึงน่าจะเป็นประเภทโอปปาติกะ

---

[5] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 2

ใน **ปรมัฏฐกสุตตนิทเทส**[6] **ตุวฏกสุตตนิทเทส**[7] และ **สาริปุตตสุตตนิทเทส**[8] กล่าวถึงครุฑตระกูลเวนไตยะซึ่งอาศัยซ้อนมิติอยู่ในอากาศ คือเป็นอากาศเทวดาประเภทหนึ่ง ดังนั้นครุฑประเภทนี้จึงน่าจะเป็นประเภทโอปปาติกะหรือสังเสทชะ หรือทั้งสองประเภท

ใน **รุกขสูตร**[9] และ **กุลาวกชาดก**[10] กล่าวถึงครุฑประเภทหนึ่งที่อาศัยอยู่บนต้นโกฏสิมพลี ซึ่งมีคำอธิบายว่าคือต้นงิ้วป่า ครุฑประเภทนี้น่าจะเป็นประเภทชลาพุชะหรืออัณฑชะ หรือเป็นไปได้ทั้งสองประเภท

วิธีไปเกิดเป็นครุฑ

ใน **ทวยการีสูตร**[11] **อัณฑชทานูปการสูตร**[12] และ **ชลาพุชาทิทานูปการสูตร**[13] กล่าวโดยสรุปว่า มีภิกษุรูปหนึ่งกราบทูลถามพระพุทธองค์ว่า ผู้ที่ตายแล้วไปเกิดเป็นครุฑแต่ละประเภทนั้นเขาทำกรรมอย่างไร พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า เพราะเขาทำกรรมดีในระดับพื้นฐานต่างๆ เช่น ให้ข้าว ให้น้ำ ให้เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ แล้วปรารถนาจะไปเกิดเป็นครุฑ เนื่องจากเคยได้ยินมาว่าครุฑมีอายุยืน มีผิวงาม มีความสุข ทำให้เขาเหล่านั้นเมื่อตายแล้วก็มีโอกาสไปเกิดเป็นครุฑ

ผู้อ่านอาจจะไม่เชื่อว่าเป็นไปได้อย่างไรที่มีคนอยากไปเกิดเป็นครุฑ อันที่จริงแล้วแม้ในปัจจุบันก็มีตัวอย่างให้เห็นที่คล้ายคลึงกัน คือ หลายคน

---

[6] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส

[7] อ้างแล้ว

[8] อ้างแล้ว

[9] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค

[10] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 1

[11] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค

[12] อ้างแล้ว

[13] อ้างแล้ว

บูชาพญานาคด้วยเห็นว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์ มีอำนาจ กลุ่มคนพวกนี้เองถ้ามีบุญอยู่บ้าง แล้วจิตใจฝักใฝ่ในพญานาค โดยเฉพาะตอนใกล้ตาย ก็มักจะไปเกิดเป็นพญานาค (ตามคำบอกเล่าของพระนักปฏิบัติผู้มีทิพยจักษุหลายรูป) ดังนั้นความชื่นชอบในครุฑก็เป็นไปในทำนองเดียวกับความชื่นชอบในพญานาคนั่นเอง อาจจะเรียกได้ว่าเป็นความชื่นชอบที่ยังไม่สมบูรณ์นัก คล้ายกับคนที่เคยใช้แต่รถจักรยาน แต่ไม่เคยเห็นรถยนต์ก็คิดเพียงว่ารถจักรยานนี้น่าจะวิ่งได้เร็วที่สุดแล้ว

สรุปว่าครุฑคือใคร

จากข้อมูลในพระไตรปิฎก รวมถึงข้อมูลจากการอ่านการฟังพระผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบหลายรูป เมื่อมาประมวลรวมกันแล้วพอจะสรุปได้ว่า

ครุฑ คือสิ่งมีชีวิตที่แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ เทวดากึ่งสัตว์ชั้นจาตุมหาราชิกา เกิดแบบโอปปาติกะ เทวดากึ่งสัตว์ที่เป็นบริวารของประเภทแรก เกิดแบบสังเสทชะ สัตว์ปีกคล้ายนกประเภทหนึ่งที่เกิดในครรภ์ (ชลาพุชะ) และนกขนาดใหญ่ประเภทหนึ่งที่เกิดในฟองไข่ (อัณฑชะ)

ครุฑประเภทเทวดากึ่งสัตว์จะมีลักษณะคล้ายมนุษย์ผสมกับสัตว์ปีก อาจจะมีปีกหรือมีหน้าเป็นสัตว์ปีก หรือทั้งสองอย่าง แล้วแต่บาปที่กระทำกับสัตว์ปีกมากหรือน้อย มีถิ่นอาศัยอยู่ทั่วไปในบริเวณสวรรค์ชั้นจาตุ-มหาราชิกา และมีอยู่ใกล้โลกมนุษย์ คือมีวิมานซ้อนมิติอยู่ในอากาศ จัดเป็นอากาศเทวดาประเภทหนึ่ง ซึ่งในคัมภีร์ไม่ระบุชัดว่าเป็นบริวารของมหาราชท่านใด แต่จากมีคำอธิบายว่า ครุฑเป็นบริวารของท้าววิรุฬหกที่ประจำอยู่ทางทิศใต้ของเขาสิเนรุและอยู่ร่วมกับกุมภัณฑ์ ซึ่งก็อาจจะมีความเป็นไปได้ เพราะครุฑเป็นคู่ปรับกับนาค คงไม่อยู่ด้วยกันทางทิศตะวันตก และไม่เป็นบริวารของท้าววิรูปักษ์ นอกจากนี้ครุฑคงไม่อยู่กับ

คนธรรพ์ ซึ่งเป็นบริวารของท้าวธตรฐในทางทิศตะวันออก เพราะคนธรรพ์เป็นเทวดาเต็มรูปแบบ แต่ครุฑเป็นเทวดากึ่งสัตว์ และครุฑน่าจะไม่สามารถอยู่กับยักษ์ซึ่งเป็นบริวารของท้าวกุเวรทางทิศเหนือได้ เพราะยักษ์เป็นเทวดาขี้โมโห ขี้รำคาญ

ครุฑที่เป็นสัตว์ปีกประเภทหนึ่งที่เกิดในครรภ์ น่าจะอยู่ในป่าลึกหรือป่าที่มีลักษณะพิเศษบางแห่ง ทำให้ปัจจุบันไม่ปรากฏว่ามีผู้เคยเห็นครุฑในแบบเห็นด้วยนัยน์ตาปกติ เพราะเห็นได้ยาก หรือแม้กระทั่งอาจมีคนเห็น แต่ไม่ทราบว่านั่นคือครุฑ

สำหรับครุฑที่เกิดในฟองไข่นั้น ผู้เขียนขอเสนอว่า อาจจะเป็นนกชนิดหนึ่งที่เรียกว่าเหยี่ยวรุ้ง เพราะเป็นนกที่กินงูเป็นอาหารหลัก จึงทำให้เรียกนกชนิดนี้อีกอย่างหนึ่งว่าอินทรีกินงู ก็น่าจะมีความสมเหตุผลเมื่อเทียบเคียงกับข้อมูลในคัมภีร์

กรรมที่นำให้มาเกิดเป็นครุฑ เช่น ทำทาน รักษาศีล มีความอยากที่จะไปเกิดเป็นครุฑ เนื่องจากอาจทราบมาว่าครุฑมีความพิเศษบางอย่าง เช่น เหาะได้ อายุยืน เป็นต้น และมีนิสัยถือตัว มีความเย่อหยิ่งมาก รวมถึงทำบาปกับสัตว์ปีกบ่อยๆ หรือกล่าวได้ว่าเป็นมนุษย์ที่ทำบุญปนบาป เพียงแต่บุญมากกว่าบาปเล็กน้อยนั่นเอง

โดยทั่วไปครุฑเป็นสิ่งมีชีวิตที่ผูกเวรกับนาค คือเป็นคู่ปรับกัน คงคล้ายงูเห่ากับพังพอน หรือแมวกับหนู เป็นต้น

วิเคราะห์ครุฑ

มีอยู่คำหนึ่งที่ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะนำมาขยายความและวิเคราะห์ คือ อากาศเทวดา เพราะผู้เขียนนำเสนอว่าครุฑเป็นอากาศเทวดาประเภทหนึ่ง

อากาศเทวดา มาจากคำเต็มว่า อากาสัฏฐเทวดา ซึ่งอากาสัฏฐะ แปลได้ว่า “ผู้อยู่ในอากาศ” ดังนั้น อากาศเทวดา ก็คือเทวดาผู้ใช้ชีวิต

ส่วนใหญ่ในอากาศ และมีอยู่หลายประเภท[14] ซึ่งครุฑหรือบางครั้งในคัมภีร์จะเรียกว่า สุบรรณ ก็จัดเป็นประเภทหนึ่งในอากาศเทวดาเช่นกัน

ผู้เขียนเคยพบบางคนตั้งคำถามว่า ถ้าอากาศเทวดามีจริง แล้วทำไมคนเราซึ่งสามารถขับหรือนั่งอยู่ในเครื่องบินบินไปในอากาศ จึงไม่เคยเห็นเทวดาประเภทนี้เลย

ผู้อ่านงานของผู้เขียนคงจะสามารถตอบได้โดยง่ายว่า เพราะอากาศเทวดาเป็นชีวิตซ้อนมิติประเภทหนึ่ง ภาษาพระใช้คำว่า ภพซ้อนภพ อธิบายเทียบเคียงโดยใช้ทฤษฎีทางฟิสิกส์ได้ว่า เทวดาเหล่านี้อาจจะอยู่คนละช่วงคลื่นแสงที่ตามนุษย์สามารถมองเห็นได้ หรือแม้กระทั่งไม่ได้อยู่ในทุกช่วงคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มนุษย์รู้จักกันในปัจจุบัน จัดเป็นสสารมืดประเภทหนึ่ง

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ครุฑในตราแผ่นดินของไทย ตราราชการไทย หรือในธนบัตรไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลในพระพุทธศาสนาหรือไม่ อย่างไร

สำหรับครุฑแบบนี้เท่าที่ผู้เขียนค้นคว้าดูพบว่า โดยหลักการแล้วนำมาจากคติของศาสนาฮินดูหรือพราหมณ์มากกว่า กล่าวคือ ครุฑเป็นพาหนะของพระนารายณ์ ถ้าเทียบเคียงข้อมูลในพระพุทธศาสนาแล้วครุฑประเภทนี้น่าจะเป็นครุฑประเภทเกิดในครรภ์ เป็นสัตว์ประเภทหนึ่งคล้ายนก แต่ตัวใหญ่กว่าและบินได้อย่างรวดเร็ว

อันที่จริงผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่ใช่เรื่องแปลกที่ความรู้ของศาสนาฮินดูกับศาสนาพุทธมีความคล้ายคลึงกัน เพราะความแตกต่างของทั้งสองศาสนาที่สำคัญมีเพียงแค่เป้าหมายสูงสุดเท่านั้น โดยเป้าหมายสูงสุดของศาสนาฮินดูคือ อรูปพรหม เช่น อุทกดาบส ครูเก่าของเจ้าชายสิทธัตถะ

---

[14] ผู้เขียนจะยังไม่ลงในรายละเอียดสำหรับหนังสือเล่มนี้

เมื่อสิ้นชีวิตตามคติแล้วถือว่าจะไปรวมเป็นตัวตนอันหนึ่งอันเดียวกับพระพรหม แต่พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธว่ามิใช่ โดยตรัสว่า พระพรหมยังจัดเป็นขันธ์ห้า มีรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งมิใช่ตัวตนที่แท้จริง นั่นคืออุทกดาบสยังไปเกิดในอรูปภพ ยังต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก และพระพุทธองค์ทรงสั่งสอนต่อไปว่า ยังมีสภาวะที่สูงกว่านั้นคือ นิพพาน

กล่าวได้ว่า พระพุทธองค์มิได้ทรงปฏิเสธความรู้ทั้งหมดของศาสนาฮินดู ดังนั้น กลับกันแล้วน่าจะกล่าวว่า ความรู้ในระดับพื้นฐานของทั้งศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธควรเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เพราะเป็นความจริงในระดับโลก ๆ เหมือนกัน เราจึงไม่ควรปฏิเสธความรู้ของศาสนาฮินดูทั้งหมด

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้ปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงความรู้ระดับสูงของทั้งสองศาสนานั้นน้อยลง เริ่มใช้การตีความมากขึ้น ความเห็นหรือข้อมูลหลายอย่างก็อาจจะบิดเบี้ยวไปบ้างก็เป็นธรรมดา

บทที่ 8
วิทยาธร

"ในกาลนั้น เราเป็นวิทยาธรอยู่ที่ภูเขาหิมวันต์ ได้พบพระพุทธเจ้าผู้ปราศจากกิเลสธุลี มียศมาก กำลังเสด็จจงกรมอยู่ ในกาลนั้น เราวางดอกบัว 3 ดอกไว้บนศีรษะ แล้วเข้าไปเฝ้าพระสัมพุทธเจ้า พระนามว่าเวสสภู แล้วได้บูชา ในกัลปที่ 31 แต่กัลปนี้ เราได้ทำกรรมใด ในกาลนั้นด้วยกรรมนั้น เราไม่รู้จักทุคติเลย นี้เป็นผลแห่งพุทธบูชา คุณวิเศษเหล่านี้คือ ปฏิสัมภิทา 4 วิโมกข์ 8 และอภิญญา 6 เราทำให้แจ้งชัดแล้ว พระพุทธศาสนาเราได้ทำเสร็จแล้ว ดังนี้

"ทราบว่า ท่านพระเกสรปุปผิยเถระได้กล่าวคาถาเหล่านี้ ด้วยประการฉะนี้แล"

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 1 เกสรปุปผิยเถราปทาน

สรุปย่อ

ชื่อ	วิทยาธร
สิ่งมีชีวิตประเภท	เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา
สถานที่อยู่	ส่วนใหญ่อยู่ที่ภูเขาหิมพานต์
คุณลักษณะพิเศษ	เป็นเทวดาที่มีฤทธิ์แบบไสยเวท คือคาถาอาคมปนธรรมะ สามารถให้คุณให้โทษกับมนุษย์ได้ แต่ก็ทำได้กับมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กันมาในอดีตเท่านั้น
กรรมที่นำไปเกิด	ให้ทาน รักษาศีล มีใจฝักใฝ่ด้านไสยเวท
เหตุการณ์สำคัญ	พวกทรงเจ้าประเภทที่ไม่ได้หลอกลวง ผู้ที่เข้าทรงคือพวกวิทยาธรทั้งหลายนั่นเอง

วิทยาธรในการรับรู้ของคนทั่วไป

จากการที่ผู้เขียนลองถามบุคคลทั่วไปว่ารู้จักวิทยาธรหรือไม่ วิทยาธรคือใคร ก็ได้ความว่าเคยได้ยิน โดยคิดว่าหมายถึงผู้ให้วิชาความรู้ต่างๆ ซึ่งดูเหมือนจะค่อนข้างห่างไกลจากข้อมูลในคัมภีร์อยู่พอสมควร แสดงว่าชีวิตซ้อนมิติประเภทนี้ไม่เป็นที่รู้จักมากนักนั่นเอง

วิทยาธรเป็นเช่นไรนั้น ผู้เขียนจะเริ่มด้วยข้อมูลในพระไตรปิฎกเช่นเดียวกับบทที่ผ่านมา แต่ในบทนี้จะต้องอาศัยคัมภีร์ชั้นรองมาประกอบเพิ่มมากขึ้น

วิทยาธรในพระไตรปิฎก

คำว่า วิทยาธร มาจากภาษาบาลีว่า วิชฺชาธร (วิด-ชา-ทอน) ซึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทยจะใช้อีกคำหนึ่งด้วยว่า วิชาธร ความหมายตามศัพท์คือ ผู้ทรงไว้ซึ่งวิทยา มีการกล่าวถึงในพระไตรปิฎกไม่มากนัก ดังนี้

ก) ใน**กุณาลชาดก**[1] **เกสรปุปผิยเถราปทาน**[2] และ**สารีปุตตเถราปทาน**[3] มีข้อความแสดงถึงถิ่นที่อยู่อาศัยของวิทยาธรคือ ภูเขาหิมพานต์

ข) ใน**ตีณิกณิการปุปผิยเถราปทาน**[4] มีข้อความแสดงถึงความสามารถของวิทยาธรด้านหนึ่งคือ เหาะได้

ค) ใน**อโยฆรชาดก**[5] มีข้อความแสดงถึงความสามารถของวิทยาธรด้านหนึ่งคือ ร่ายมนตร์เพื่อหายตัวได้

---

[1] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 2

[2] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 1

[3] อ้างแล้ว

[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 2-พุทธวังสะ-จริยาปิฎก

[5] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 1

สำหรับภูเขาหิมพานต์ (หรือบางทีเขียนว่า หิมวันต์) นั้น ตามข้อมูลไม่ระบุชัดเจนว่าภูเขานี้ตั้งอยู่ที่ใด ในเบื้องต้นคงจะอธิบายได้เพียงว่า หิมพานต์ มาจากภาษาบาลีว่า หิมวนฺตุ (หิ-มะ-วัน-ตุ) ซึ่งแปลว่า หิมะมาก[6] ดังนั้นภูเขาหิมพานต์จึงจะต้องเป็นภูเขาที่มีหิมะมาก

เมื่อข้อมูลในพระไตรปิฎกน้อย ผู้เขียนจึงค้นต่อไปยังคัมภีร์ชั้นรองลงมาคือ อรรถกถา ว่ากล่าวถึงวิทยาธรหรือวิชาธรไว้ว่าอย่างไร

วิทยาธรในอรรถกถา

ในอรรถกถาของ **จูฬสุคันธเถราปทาน**[7] มีคำอธิบายเกี่ยวกับวิทยาธรที่น่าสนใจคือ

"...บทว่า วิชฺชาธโร ตทา อาสึ ความว่า เราได้เป็นผู้สามารถไปในอากาศได้ด้วยวิชาที่สำเร็จมา มีมนต์ภายนอกศาสนาเป็นต้น รักษาวิชานั้นไม่ให้เสื่อมไปด้วยการประพฤติเสมอ ด้วยอำนาจการบริหารรักษาไว้ จึงได้กำเนิดเกิดเป็นวิทยาธร..."

ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า

ก) วิทยาธรเหาะได้ด้วยเวทมนตร์ที่เป็นวิชานอกพระพุทธศาสนา

ข) วิทยาธรมีหน้าที่ประจำคือ รักษาวิชาที่เกี่ยวกับเวทมนตร์นั้นมิให้เสื่อม

ในอรรถกถาของ **รัตนะจงกรมกัณฑ์**[8] อธิบายว่า เวทมนตร์ของพวกวิทยาธรนี้ เรียกชื่อได้ว่า วิชชามยาอิทธิ (วิด-ชา-มะ-ยา-อิด-ทิ) ซึ่งแปลว่า สำเร็จได้ด้วยวิทยา

---

[6] พระธรรมกิตติวงศ์, **ศัพท์วิเคราะห์**, หน้า 743.
[7] อรรถกถา ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 2
[8] อรรถกถา ขุททกนิกาย พุทธวงศ์

ในอรรถกถา **อโยฆรชาดก** มีคำอธิบายว่า "*...บทว่า โอสเธภิ ความว่า วิชาธรทั้งหลาย ครั้นร่ายวิชา ชื่อโฆระหรือคันธะเป็นต้นแล้ว ถือโอสถไปสู่ที่ซึ่งข้าศึกทั้งหลายไม่อาจแลเห็นได้ด้วยโอสถเหล่านั้น...*" แสดงให้เห็นว่า นอกจากวิทยาธรจะใช้เวทมนตร์แล้ว ยังต้องใช้ยาบางชนิดร่วมด้วยเพื่อทำให้คนทั้งหลายมองไม่เห็น

จากข้อมูลในอรรถกถา พอสรุปเพิ่มเติมได้ว่า วิทยาธรเป็นหนึ่งในผู้มีฤทธิ์ที่เกิดขึ้นได้ด้วยเวทมนตร์นอกพระพุทธศาสนาและมีการใช้ยาบางชนิดช่วยในการแสดงฤทธิ์ด้วย และหน้าที่หลักของวิทยาธรคือรักษาเวทมนตร์นั้นไว้ไม่ให้เสื่อม

สรุปว่าวิทยาธรคือใคร

จากข้อมูลในพระไตรปิฎก อรรถกถา และความเห็นจากพระนักปฏิบัติผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบตามที่ผู้เขียนได้ศึกษามา พอจะประมวลได้ว่า

วิทยาธร คือ เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาประเภทหนึ่ง ในคัมภีร์ไม่เด่นชัดว่าอยู่ในความปกครองของมหาราชท่านใด แต่พระนักปฏิบัติท่านกล่าวว่าวิทยาธรเป็นหนึ่งในบริวารของท้าวธตรฐ ซึ่งควบคุมดูแลเทวดาอีกประเภทหนึ่งคือคนธรรพ์ อยู่ทางทิศตะวันออก ข้อมูลนี้นับว่ามีความสมเหตุสมผลเพราะวิทยาธรมีลักษณะคล้ายมนุษย์เช่นเดียวกับคนธรรพ์ ขณะที่มหาราชที่ปกครองทิศอื่นล้วนแล้วแต่ปกครองเทวดาประเภทกึ่งมนุษย์ทั้งสิ้น นั่นคือท้าวกุเวรควบคุมยักษ์ ท้าววิรุฬหกควบคุมกุมภัณฑ์กับครุฑ และท้าววิรูปักษ์ควบคุมนาค อาจกล่าวได้ว่า ท้าวธตรฐควบคุมคนธรรพ์ คือเทวดาประเภทที่คล้ายกับมนุษย์สายศิลป์ และควบคุมวิทยาธร ก็คือเทวดาประเภทที่คล้ายมนุษย์สายวิทย์นั่นเอง

ถิ่นที่อยู่ของวิทยาธรโดยส่วนใหญ่คือภูเขาหิมพานต์ ซึ่งไม่เด่นชัดว่าอยู่ที่ใด แต่เป็นไปได้ว่าอาจจะคือส่วนใดส่วนหนึ่งภูเขาหิมาลัย เพราะ

ภูเขาหิมพานต์ แปลว่า ภูเขาที่มีหิมะมาก แต่เป็นลักษณะซ้อนมิติ มนุษย์ทั่วไปมองไม่เห็น เพราะวิทยาธรเป็นชีวิตซ้อนมิติที่มีกายละเอียดประเภทหนึ่ง

ลักษณะพิเศษของวิทยาธรคือ เป็นเทวดาที่ชื่นชอบหรือหมกมุ่นกับวิชาไสยเวท ซึ่งเป็นการใช้เวทมนตร์นอกพระพุทธศาสนาเพื่อทำสิ่งที่พิเศษต่างๆ เช่น เหาะ หายตัว รวมไปถึงพวกรักษามนุษย์โดยใช้เวทมนตร์ผ่านสื่อ เช่น คนทรงทั้งหลาย หมายความว่าวิทยาธรอาจจะเป็นผีประเภทหนึ่งการรักษาก็ได้ตัวยามาที่เรียกกันว่ายาผีบอก เป็นต้น หรือเทพต่างๆที่เข้าร่างทรงนั้น ถ้าตัดเรื่องของการหลอกลวงออกไปและมีการเข้าทรงจริงที่เรียกกันว่าเทพชื่อใดชื่อหนึ่งนั้น เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ล้วนเป็นวิทยาธรทั้งสิ้น ถ้าพิจารณาในแง่ที่ว่า เทพชื่อต่างๆนี้ เกิดจากการที่วิทยาธรอุปโลกน์ขึ้นมาเอง ก็อาจกล่าวได้ว่า วิทยาธรมีการหลอกลวงอยู่บ้าง หรือจะมองว่าวิทยาธรหลงคิดว่าตนเป็นเทพในลักษณะเทพเจ้า ก็เป็นไปได้เช่นกัน

วิทยาธรอาจเทียบได้กับจอมยุทธ์สำนักต่างๆในนิยายกำลังภายในคือคลั่งไคล้ในวิชาและมีการประลองยุทธ์กันเป็นระยะๆ มีการแสวงหาศิษย์ทั้งที่เป็นวิทยาธรด้วยกันเอง รวมไปถึงมนุษย์ที่มีความคลั่งไคล้ในวิชาทำนองเดียวกัน และต้องฝึกฝนทบทวนโดยตลอด มิฉะนั้นวิชาจะเสื่อมได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า วิทยาธรมีชีวิตเพลิดเพลินอยู่ในวิชาการที่ตนชื่นชอบ

สำหรับมนุษย์ที่คลั่งไคล้ในวิชาไสยเวท จนกระทั่งมีวิทยาธรเห็นแววแล้วมาติดต่อด้วย ก็เช่น *ขุนแผน* ในวรรณคดีไทยนั่นเอง คือมีคาถาอาคมเลี้ยงผีตายทั้งกลม เลี้ยงกุมารทอง ซึ่งในกรณีของขุนแผนนั้น เรียกได้ว่าฝึกฝนทั้งไสยขาวและไสยดำ แต่ถ้าพิจารณาอย่างละเอียด ไสยดำที่ขุนแผนทำ คือการผ่าท้องนางบัวคลี่ หนึ่งในภรรยาของตนเพื่อนำเด็กในท้องมาทำกุมารทอง ซึ่งจัดเป็นการกระทำที่ไม่ดีแน่นอน แต่นอกนั้นจะเป็นเรื่องของไสยขาว คือฝึกฝนโดยมีเป้าหมายว่าเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม

นอกเหนือจากที่ฝึกเพราะความคลั่งไคล้ส่วนตัว เช่น ออกรบกับศัตรูของบ้านเมือง หรือรักษาโรคบางอย่าง ก็ถือเป็นเรื่องดีในระดับหนึ่ง

เนื่องจากวิทยาธรเป็นเทวดา จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นเจ้าของวิชาไสยเวทประเภทไสยขาวที่ช่วยทำประโยชน์แก่มนุษย์ แต่หากเป็นมนุษย์ที่ร่ำเรียนวิชาไสยเวทนั้นก็อาจจะเป็นไปได้ทั้งใช้ไสยขาวหรือไสยดำ แล้วแต่อุปนิสัยความลุ่มหลง หรือความหลงผิด ซึ่งแน่นอนว่า ถ้านำวิชาไปใช้ในทางที่ผิดเมื่อตายก็คงไม่ได้ไปเกิดเป็นวิทยาธร แต่คงจะตกนรกมากกว่าเพราะได้กระทำกรรมชั่ว

ดังนั้น กรรมที่จะนำไปเกิดเป็นวิทยาธรก็ได้แก่การให้ทาน รักษาศีล แต่มีความลุ่มหลงในไสยเวทหรือที่เรียกกันว่า มนตร์ปนธรรม หรือเป็นประเภทพระก็นับถือ เจ้าพ่อเจ้าแม่องค์ทรงเจ้าต่าง ๆ (ซึ่งที่จริงเป็นเพียงแค่วิทยาธร) ก็นับถือนั่นเอง แม้ว่าจะนำวิชาไปใช้ในทางที่ถูก เช่น รักษามนุษย์ก็ตาม

เมื่อพิจารณาตามข้อมูลนี้แล้ว หากขุนแผนมีชีวิตจริง เมื่อชั่งน้ำหนักความดีความชั่วที่ปรากฏในตำนาน เมื่อขุนแผนสิ้นชีวิตแล้วก็คงจะไปเกิดเป็นวิทยาธรค่อนข้างแน่นอน

วิเคราะห์วิทยาธร

จะเห็นว่าเทวดาประเภทวิทยาธรนี้มีความคล้ายมนุษย์ประเภทที่เรียกกันว่าบ้าวิชาหรือร้อนวิชาเป็นอย่างมาก และมีสิ่งที่น่าสนใจที่ผู้เขียนเห็นว่าควรนำมาวิเคราะห์คือ ความเป็นไปได้ของเรื่องเวทมนตร์ในการรักษาโรค การหายตัว และการเหาะไปในอากาศ

สำหรับ *เวทมนตร์ในการรักษาโรค* นั้น ผู้เขียนมีประสบการณ์ตรงคือ ตาทวดของผู้เขียนก็มีลักษณะของพวกไสยเวทแบบไสยขาว (ซึ่งมีความ

เป็นไปได้สูงที่จะไปเกิดเป็นวิทยาธรหลังจากที่ท่านสิ้นชีวิตไปหลายสิบปีแล้ว) เคย "กวาดคอ" ให้ผู้เขียนหายจากอาการต่อมทอนซิลอักเสบมาแล้วโดยไม่ต้องใช้ยาแผนปัจจุบัน หรือหลานบางคนถูกน้ำร้อนลวก ท่านก็ใช้มนตร์ช่วยให้หายจากอาการพุพองมาแล้ว ซึ่งตรงนี้ผู้เขียนยืนยันจากประสบการณ์ตรงได้ว่ามีจริง

หรือใน *กรณีทรงเจ้าเพื่อรักษาโรค* นั้น ก็มีลักษณะคล้ายกันคือวิทยาธรร่ายเวทส่งพลังผ่านสื่อคือคนเข้าทรง เพื่อรักษาโรคให้ผู้ป่วย

สำหรับคำอธิบายที่ผู้เขียนเคยได้ยินมาจากพระนักปฏิบัติคือ มีการร่วมช่วยกันระหว่างวิทยาธรเจ้าของวิชากับมนุษย์ที่ฝึกฝนวิชานั้น จนทำให้รักษาโรคได้ การที่วิทยาธรต้องมาช่วยนั้นเพราะเป็นเรื่องของ "ศักดิ์ศรี" ระหว่างแต่ละสำนักวิทยาธรด้วยกันที่จะมีการแข่งกันรับศิษย์และแข่งกันว่าวิชาของใครจะขลังกว่ากัน

แต่ความจริงเบื้องหลังการที่โรคหายนั้น เหตุผลหลักคือ กรรมที่ทำให้เกิดโรคนั้นเบาบางลง ส่วนวิชาของวิทยาธรเป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น

หากวิเคราะห์ในเชิงฟิสิกส์ การ "ร่ายมนตร์" ซึ่งจะต้องมีการท่องซ้ำกันหลายๆ รอบ และมีข้อห้ามต่างๆ ของผู้ที่จะร่ายเวทนั้น เช่น ห้ามผิดลูกผิดเมียคนอื่น ก็คือการบังคับให้รักษาศีลนั่นเอง เมื่อบุคคลนั้นมีศีล รวมกับเกิดสมาธิจากการท่องมนตร์ซ้ำๆ ก็น่าจะทำให้เกิดพลังรักษาโรคได้ คล้ายกับเลนส์นูนที่สามารถรวมแสงเข้าหากันจนกระทั่งจุดไฟได้ ซึ่งในทางการแพทย์ก็ยืนยันแล้วว่าโรคโดยทั่วไปนั้น ร่างกายคนเราสามารถทำให้หายได้เองหากมีกำลังใจและกำลังกายที่แข็งแรงเพียงพอ

สำหรับ *เวทมนตร์ที่ใช้ในการหายตัว* ซึ่งในอรรถกถามีคำอธิบายว่าใช้ยาบางชนิดร่วมด้วยนั้นน่าจะวิเคราะห์ได้ว่า วิทยาธรอาจทำให้เกิดภาพลวงตามากกว่าที่จะหายตัวแบบพระผู้ปฏิบัติได้อิทธิวิธี เพราะวิทยาธร

มีเพียงสมาธิขั้นต้นเท่านั้น โดยยาบางชนิดอาจมีฤทธิ์ที่ทำให้เกิดภาพลวงตานั้น น่าจะมีความเป็นไปได้มากกว่าที่จะหายตัวได้จริง คือคล้ายกับนักมายากลที่สร้างกลให้ผู้ชมคล้อยตามมากกว่า

ส่วน *เวทมนตร์ที่ใช้ในการเหาะนั้น* น่าจะมีลักษณะเหาะได้ในช่วงสั้นๆ คือทำได้จากการที่มีสมาธิขั้นต้นอันเกิดจากการท่องมนตร์ ซึ่งถ้าเทียบกับจอมยุทธ์ในนิยายกำลังภายในแล้ว น่าจะเป็นลักษณะการเหินไปมากกว่าที่จะเป็นการเหาะแบบเทวดาประเภทอากาศเทวดาหรือเทวดาชั้นที่สูงกว่านั้น

กล่าวโดยสรุป เหตุที่วิทยาธรไม่ค่อยมีบทบาทมากในพระไตรปิฎกอาจเพราะเป็นเทวดาในระดับล่างที่ถึงจะมีความพิเศษ แต่ก็มีอานุภาพน้อยมากเมื่อเทียบกับพระผู้ได้อิทธิวิธี แถมยังเป็นเทวดาที่ก้ำกึ่งระหว่างความเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนากับนับถือวิชานอกพระพุทธศาสนาในทางไสยเวท ทำให้คุณวิเศษของวิทยาธรนั้นเทียบไม่ได้เลยกับคุณวิเศษของพระระดับอริยะ ดังนั้นในสมัยพุทธกาลคนทั่วไปจึงเห็นวิทยาธรเป็นเรื่องธรรมดา

ส่วนในปัจจุบันต้องถือว่าวิทยาธรมีบทบาทมากในสังคมไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา เพราะศรัทธาที่ไม่มั่นคงของคนเหมือนในสมัยพุทธกาล คือแม้นับถือพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังนับถือปนๆ กันไประหว่างพระกับเทพต่างๆ ซึ่งที่จริงเป็นเพียงแค่วิทยาธร มิใช่สิ่งที่ถูกต้องนักตามหลักการของพระพุทธศาสนา คือทำให้ผู้ที่นับถือปะปนกันไปพัฒนาตนไปได้ไม่ไกลกว่าเทวดาในระดับล่างนี้เท่านั้น

แล้วผู้อ่านล่ะ อยากไปเกิดเป็นวิทยาธรหรือไม่

บทที่ ๙
ชาวลับแล

"...ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงประกาศธรรมจักรให้เป็นไปแล้ว เหล่าภุมมเทวดาได้บันลือเสียงว่า นั่นพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยม พระผู้มีพระภาคทรงประกาศให้เป็นไปแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เขตพระนครพาราณสี อันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆในโลก จะปฏิวัติไม่ได้

"เทวดาชั้นจาตุมหาราช ได้ยินเสียงของพวกภุมมเทวดาแล้ว ก็บันลือเสียงต่อไป

"เทวดาชั้นดาวดึงส์ ได้ยินเสียงของพวกเทวดาชั้นจาตุมหาราชแล้ว ก็บันลือเสียงต่อไป

"เทวดาชั้นยามา...

"เทวดาชั้นดุสิต...

"เทวดาชั้นนิมมานรดี...

"เทวดาชั้นปรนิมมิตวสวดี...

"เทวดาที่นับเนื่องในหมู่พรหม ได้ยินเสียงของพวกเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวดีแล้ว ก็บันลือเสียงต่อไปว่า นั่นพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยม พระผู้มีพระภาคทรงประกาศให้เป็นไปแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เขตพระนครพาราณสี อันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆในโลก จะปฏิวัติไม่ได้..."

พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค 1 ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

สรุปย่อ

ชื่อ ชาวลับแล

สิ่งมีชีวิตประเภท ภุมมเทวดา จัดเป็นเทวดาระดับล่างประเภทหนึ่งของชั้นจาตุมหาราชิกา คล้ายกับนาคและครุฑ คือมีกำเนิดได้ 4 ประเภท คือ โอปปาติกะ สังเสทชะ ชลาพุชะ และอัณฑชะ

สถานที่อยู่ บนพื้นโลก ตามป่าเขา แต่ซ้อนมิติกัน

คุณลักษณะพิเศษ เป็นเทวดาที่รักสงบ ไม่ชอบพบปะกับเทวดานอกกลุ่มหรือมนุษย์ มีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกับมนุษย์

กรรมที่นำไปเกิด เป็นมนุษย์ประเภทวัดก็ไม่เข้า เหล้าก็ไม่กิน บุญก็ไม่ทำ กรรม (ชั่ว) ก็ไม่สร้าง

เหตุการณ์สำคัญ ภุมมเทวดาประเภทนี้จะรับรู้เรื่องสำคัญก่อนเทวดาประเภทอื่น เพราะอยู่ใกล้มนุษย์ที่สุด เป็นผู้ป่าวประกาศยกย่องคุณความดีทั้งหลายที่พวกตนได้เห็นให้ได้ยินไปถึงชาวสวรรค์อื่นที่สูงขึ้นไป เช่น ตอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาแก่ปัญจวัคคีย์ จนกระทั่งท่านโกณฑัญญะบรรลุธรรมเป็นสาวกคนแรกในพระพุทธศาสนา

ชาวลับแลในการรับรู้ของคนทั่วไป

ถ้ากล่าวถึงคำว่า ชาวลับแล ส่วนใหญ่น่าจะนึกไปถึงอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเชื่อกันว่ามีเมืองที่ซ้อนมิติกันอยู่บนพื้นโลกมนุษย์ที่เรียกว่าเมืองลับแล จนถึงกับตั้งชื่ออำเภอว่าลับแล แต่เมื่อค้นคว้ามากขึ้นก็พบว่า เมืองลับแลนี้มีกล่าวถึงในจังหวัดอื่นอีกด้วย ซึ่งจะมีลักษณะตำนานความเป็นมาที่คล้ายคลึงกัน แม้ว่าจะอยู่ต่างภาคกันก็ตาม

บทนี้ผู้เขียนจะนำเสนอว่า ในทัศนะของการรับรู้ของคนทั่วไปกับคำบอกเล่าของพระผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบหลายรูป ผู้มีประสบการณ์ตรงทั้งในแง่ของการได้ไปเยือนหรือเห็นด้วยทิพยจักษุ รวมถึงข้อมูลในพระ-ไตรปิฎกว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร

เมืองลับแล

ลับแลมีสองความหมาย[1] ได้แก่ *เครื่องกั้นหรือบังตา เป็นแผงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขาตั้งขนาบ 2 ข้าง ยกย้ายได้ มักตั้งต่อช่องประตูเข้าไปบังตาคนภายนอกไม่ให้เห็นภายใน* และ *ชื่อเมืองที่เร้นลับ ถือกันว่าจะพบได้ก็แต่โดยบังเอิญ ถ้าตั้งใจไปไม่พบ*

เมื่อดูจากสองความหมายนี้แล้ว คำสำคัญของลับแลจึงหมายถึง "บังตาคนภายนอกไม่ให้เห็นภายใน" ซึ่งอีกความหมายหนึ่งที่ใกล้เคียงกันก็คือคำว่า "บังบด" ที่ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงในบทต่อไปที่ว่าด้วยพระบังบด

ดังนั้น ชาวลับแลก็คือกลุ่มสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่มีบุคลิกไม่ชอบสุงสิงกับกลุ่มสิ่งมีชีวิตอื่น อาศัยอยู่ในสถานที่ลึกลับห่างไกลจากมนุษย์ที่เรียกกันว่า เมืองลับแล ซึ่งในประเทศไทยมีเสียงเล่าลือถึงเมืองประเภทนี้ในหลายจังหวัดด้วยกัน

---

[1] พจนานุกรมไทย.com/37-593-ความหมาย-ลับแล.html

อย่างไรก็ตาม จากที่ผู้เขียนได้ศึกษามา เมืองลับแลบางแห่ง เช่น คำชะโนด จังหวัดอุดรธานี หรือบริเวณถ้ำใต้แม่น้ำโขง ตามเรื่องราวในคำบอกเล่าสรุปได้ว่าเป็นเมืองของนาค หรือบางที่กล่าวว่าเป็นเมืองที่มียักษ์คอยเฝ้าสมบัตินั้น ผู้เขียนได้กล่าวถึงแล้วในบทก่อนๆ จึงไม่ขอมาลงซ้ำในที่นี้อีก

ดังนั้น บทนี้จะเน้นเฉพาะชาวลับแลที่หมายถึงสิ่งมีชีวิตคล้ายมนุษย์ มีความเป็นอยู่คล้ายมนุษย์ ซึ่งหลบซ่อนอยู่ตามป่า เขา หรือถ้ำเท่านั้น มีเรื่องราวคล้ายๆ กันหลายแห่ง ผู้เขียนขอยกมานำเสนอพอสังเขปดังนี้

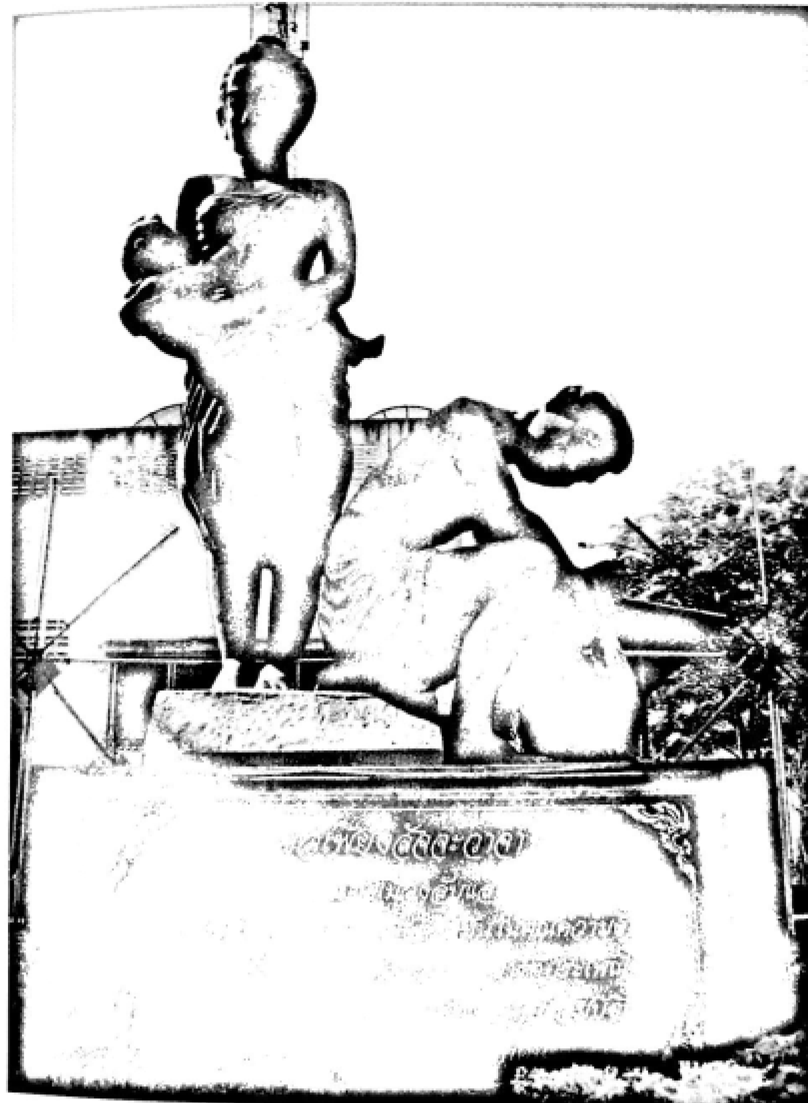
ก) เมืองลับแลที่จังหวัดอุตรดิตถ์

ต้นแบบของคำว่าเมืองลับแล ได้แก่ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีตำนานเล่าลือถึงเมืองลับแลซึ่งซ้อนมิติกับเมืองมนุษย์และตั้งอยู่ ณ อำเภอลับแลนี้ มีเรื่องเล่าโดยย่อคือ ชายคนหนึ่งเดินหาของป่าอยู่แถวตำบลทุ่งยั้ง แล้วเกิดหลงทางเนื่องจากหมอกลงจัดมาก สุดท้ายเดินเข้าไปถึงยังหมู่บ้านแห่งหนึ่งและพบว่ามีแต่ผู้หญิงจำนวนมาก แล้วก็หาทางออกมาไม่ได้ อยู่ต่อมาชายคนนั้นเกิดไปชอบพอกับสาวคนหนึ่งในเมืองลับแลนั้น แล้วอยู่กินกันจนมีบุตรด้วยกัน หมู่บ้านนั้นมีกฎหนึ่งซึ่งทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด คือห้ามโกหก หากใครฝืนกฎจะต้องถูกขับออกจากหมู่บ้าน

วันหนึ่งชายคนนั้นได้พูดโกหกโดยไม่ได้มีเจตนาร้าย แต่ก็ถือว่าผิดกฎจึงถูกขับออกมา แต่ภรรยาและบุตรของเขาไม่ยอมออกมาด้วย จึงจำเป็นต้องจากกัน ภรรยาได้ให้ห่อผ้ามาห่อหนึ่ง บอกว่าให้เปิดตอนออกมาจากหมู่บ้านนั้น แล้วชี้ทางออกจากหมู่บ้านให้ แต่หลังจากเดินมาสักพักชายคนนั้นรู้สึกว่าห่อผ้าหนักจึงเปิดออกดู เมื่อพบว่าเป็นขมิ้น จึงหักขมิ้นออกเป็นชิ้นๆ แล้วโปรยลงตามทางตั้งใจว่าจะให้เป็นสิ่งของอ้างอิงสำหรับย้อนกลับมายังหมู่บ้านในภายหลัง เมื่อออกมาจากหมู่บ้านแล้ว เขาพบว่าสิ่งที่เห็น

เป็นขมิ้นตอนอยู่ในบริเวณหมู่บ้านนั้นกลับกลายเป็นก้อนทองคำ ด้วยความเสียดายชายคนนั้นจึงเดินย้อนกลับไป ตั้งใจว่าจะไปหยิบขมิ้นที่โปรยไปตามทางนั้น แต่ก็พบว่าหาทางเข้าหมู่บ้านนั้นไม่เจอแล้ว

ตำนานเรื่องนี้เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปของคนในจังหวัด ถึงกับมีการสร้างประติมากรรมแม่ม่ายเมืองลับแลที่บริเวณประตูอำเภอเมืองลับแล ดังภาพ[2]



[2] ภาพจาก https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอลับแล

กฎของชาวเมืองลับแลที่ห้ามโกหกนั้น ก็กลายมาเป็นข้อดีของอำเภอลับแลคือ ทำให้กำหนดคุณธรรมของอำเภอขึ้นมาได้ว่า ห้ามโกหก ดังภาพ[3]



ข) เมืองลับแลที่จังหวัดอื่น

จังหวัดเพชรบุรีเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีเสียงเล่าลือถึงตำนานเมืองลับแลอยู่หลายแห่ง เช่น ถ้ำแกลบ วัดบุญทวี ถ้ำเขาหลวง ซึ่งเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด รวมถึงถ้ำวัดเขาบันไดอิฐ ทั้งสามถ้ำนี้แม้จะอยู่ในบริเวณตัวเมือง แต่จากประสบการณ์ของผู้เขียนเองที่เคยไปถ้ำเขาหลวงกับถ้ำวัดเขาบันไดอิฐมาแล้ว ก็รู้สึกได้ถึงความลี้ลับภายในบริเวณนั้น เล่าลือกันว่าทั้งสามถ้ำนี้เป็นปากทางเข้าสู่เมืองลับแล บางครั้งก็เคยมีผู้พบเห็นสิ่งมีชีวิตคล้ายมนุษย์ปรากฏอยู่ตามถ้ำนั้น แต่เมื่อเดินตามเข้าไปก็หาไม่พบ

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นอีกจังหวัดหนึ่งซึ่งมีเรื่องเล่าถึงความลี้ลับมากมาย โดยเมืองลับแลก็เป็นอีกหนึ่งในความลี้ลับนั้น กล่าวกันว่าที่นี่

---

[3] ภาพจาก http://www.winnews.tv/news/12792

มีเมืองลับแลอยู่หลายแห่ง เช่น ถ้ำมรณะ ที่คุณ*เจน ญาณทิพย์* กล่าวว่าเป็นประตูสู่เมืองลับแลอีกแห่งหนึ่ง ผู้เขียนเคยได้ยินพระอาจารย์หลายรูปกล่าวคล้ายกันว่าที่นี่มีหลายแห่งที่เป็นตำแหน่งซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น *ประตูสู่มิติอื่น* และจากประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งเดินทางไปยังจังหวัดนี้บ่อยมากก็รู้สึกได้ถึงความลี้ลับจากถ้ำหลายแห่ง เช่น ถ้ำแห่งหนึ่งในอำเภอศรีสวัสดิ์ที่มีบรรยากาศแปลกมากขนาดที่ว่า หากมีจานบินของมนุษย์ต่างดาวโผล่ขึ้นมา ผู้เขียนจะไม่รู้สึกแปลกใจเลย

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่กล่าวได้ว่า มีตำนานเกี่ยวกับเมืองลับแลแทบจะทุกภาคในประเทศไทย ซึ่งพอจะกล่าวโดยสรุปเรื่องราวได้คล้ายกันว่า เป็นเมืองลี้ลับที่ตามปกติจะเข้าไปไม่ได้ แต่อาจมีปรากฏการณ์บางอย่างบางครั้ง ที่ทำให้บางคนหลุดเข้าไปในเมืองนั้น บางที่ก็เป็นเมืองคล้ายกับหมู่บ้านชนบท คือมีผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก ผู้ใหญ่ อยู่กันอย่างสงบ หรือบางครั้งก็เป็นหมู่บ้านที่มีแต่ผู้หญิง ซึ่งบางทีก็อาจเรียกว่าเป็นเมืองแม่ม่าย

มีข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งคือ หลายครั้งที่ผู้ได้เข้าไปในเมืองลับแลเหล่านี้กล่าวว่า ตนเองรู้สึกว่าอยู่ในเมืองนั้นเพียงชั่วครู่ แต่พอกลับมาสู่โลกปกติกลับพบว่าเวลาผ่านไปนานกว่าที่คิด เช่น ตอนอยู่ในเมืองลับแลจำได้ว่าเวลาผ่านไปวันเดียว แต่พอกลับออกมากลับพบว่าเวลาผ่านไปแล้วเจ็ดวัน เป็นต้น เรียกว่ามีการยืดหดของเวลาเกิดขึ้น นอกจากเกิดการซ้อนมิติที่ต่างออกไป

หัวข้อต่อไปคือการค้นคว้าหลักฐานในพระไตรปิฎก ซึ่งแน่นอนว่าหาไม่พบ เพราะคำว่าลับแลไม่มีในพระไตรปิฎก เพราะไม่ใช่ภาษาบาลี แต่หากอ้างอิงหลักฐานจากที่พระอาจารย์รูปต่าง ๆ ได้กล่าวไว้คล้ายคลึงกันว่าชาวลับแลนี้มิใช่ยักษ์ มิใช่นาค มีความคล้ายมนุษย์ ซึ่งก็หมายถึง ชาวลับแลก็คือภุมมเทวดาประเภทหนึ่ง ดังนั้น ในที่นี้จึงจะใช้คำว่า "ภุมมเทวดา" ในการค้นหลักฐานในพระไตรปิฎกต่อไป

ภุมมเทวดาในพระไตรปิฎก

แม้จะใช้คำว่า ภุมมเทวดา ซึ่งหมายถึง เทวดาที่อาศัยแบบซ้อนมิติอยู่บนพื้นมนุษย์ในการค้นหาก็พบว่ามีกล่าวถึงในพระไตรปิฎกไม่มากนัก ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะภุมมเทวดา เป็นเทวดาระดับล่างสุด ถือว่าเป็นเรื่องพื้นฐานมากจนบุคคลทั่วไปในยุคพุทธกาลนั้นก็น่าจะรู้จักภุมมเทวดากันดี จนกระทั่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องขยายความอะไรมาก

อุปมาได้กับไม่มีการอธิบายถึงขั้นตอนการบวกลบเลขในวิชาแคลคูลัส ซึ่งเป็นคณิตศาสตร์ชั้นสูง แต่ก็ไม่ใช่ว่าการบวกลบเลขไม่จำเป็น เพียงแต่เป็นเรื่องพื้นฐานที่ต้องเข้าใจมาก่อนอย่างดีแล้ว จนกระทั่งไม่จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงอีก

จากการค้นพระไตรปิฎก พบว่ามีกล่าวถึงภุมมเทวดาในสองเรื่องหลัก คือ

ก) ภุมมเทวดา เป็นเทวดาประเภทแรกผู้ชื่นชมยินดี อนุโมทนาต่อความดีงามทั้งหลาย ตัวอย่างเช่น ใน**ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร**[4] ที่กล่าวถึงปฐมเทศนาเมื่อพระพุทธองค์ทรงสอนปัญจวัคคีย์ แล้วท่านโกณฑัญญะบรรลุธรรมนั้น เหล่าภุมมเทวดาซึ่งเป็นเทวดาบนพื้นดินบริเวณป่าอิสิปตนมฤคทายวันได้ฟังอยู่ด้วย ก็ป่าวประกาศอนุโมทนาสาธุการว่า *"...นั่นพระธรรมจักรอันยอดเยี่ยม พระผู้มีพระภาคทรงประกาศให้เป็นไปแล้ว..."* ถือเป็นเทวดาประเภทแรกที่ได้ยินแล้วป่าวประกาศออกไป จนกระทั่งดังไปถึงเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาประเภทอื่น เทวดาเหล่านั้นก็ประกาศต่อ ๆ กันไปชั้นที่สูงขึ้น จนกระทั่งป่าวประกาศถึงความยอดเยี่ยมของคำสอนของพระพุทธองค์ในครั้งนี้ไปถึงชั้นพรหม

---

[4] พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค 1, พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ธัมมจักกัปปวัตตนวรรค และพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค ยุคนัทธวรรค ปฏิสัมภิทากถา

ข) ตัวอย่างของภุมมเทวดา เช่น ใน**มหาสมัยสูตร**[5] กล่าวถึงยักษ์ประเภทหนึ่งที่อาศัยซ้อนมิติบนพื้นมนุษย์ ก็จัดเป็นภุมมเทวดาประเภทหนึ่ง หรือใน**เสริสสกวิมาน**[6] กล่าวถึงภุมมเทวดาชื่อเสริสสกะ ซึ่งอดีตคือพระเจ้าปายาสิ กษัตริย์แห่งแคว้นโกศล พระองค์เดียวกับที่ได้ถกเถียงเรื่องปรโลกกับพระกุมารกัสสปะ จนกระทั่งละมิจฉาทิฏฐิลงได้ แล้วได้ประกาศตนเป็นอุบาสก หมั่นรักษาศีล 5 จนเมื่อสวรรคตแล้วมาเกิดเป็นภุมมเทวดา

ดังนั้นคำว่าภุมมเทวดาในพระไตรปิฎกจึงน่าจะเป็นคำกลาง ๆ ที่หมายถึงเทวดาชั้นจาตุมหาราชิการะดับล่างสุด ซึ่งอาจจะเป็นยักษ์ก็ได้ เทวดาที่คล้ายมนุษย์ก็ได้ หรือประเภทอื่น เช่น นาค เป็นต้น ก็ได้

สรุปว่าชาวลับแลคือใคร

จากข้อมูลตามตำนานต่าง ๆ เมื่อพิจารณาร่วมกับคำบอกเล่าของพระอาจารย์หลายรูปและข้อมูลในพระไตรปิฎก พอจะสรุปได้ว่า ชาวลับแล คือ ภุมมเทวดาประเภทหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายมนุษย์ รวมกันอยู่เป็นกลุ่มในสถานที่ที่ค่อนข้างห่างไกลจากผู้คน เช่น ป่า เขา ถ้ำต่าง ๆ ในลักษณะที่ซ้อนมิติกันบนพื้นมนุษย์นี้เอง

ภุมมเทวดาประเภทนี้ก็คืออดีตมนุษย์ประเภทความชั่วไม่มี ความดีไม่ปรากฏ วัดไม่เข้า เหล้าไม่กิน รวมไปถึงมีอัธยาศัยที่ค่อนข้างเก็บตัวไม่ชอบเข้าสังคม จึงทำให้ไม่ได้ไปทำบาปรุนแรงอะไรกับใคร แต่ก็ไม่ได้ทำบุญใหญ่ที่ไหนด้วย บุญจึงไม่มากพอที่จะไปเกิดเป็นเทวดาที่ดีกว่านี้ แต่ก็ไม่มีบาปมากจึงไม่ต้องไปเกิดในอบายภูมิ

---

[5] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค
[6] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย วิมาน-เปตวัตถุ เถร-เถรีคาถา

ชาวลับแลมีความเป็นอยู่คล้ายมนุษย์ในชนบทที่ห่างไกล เช่น มีครอบครัว มีการทำงาน ทำไร่ไถนา แต่การทำงานต่างๆ นั้นมิได้ทำเพื่อหาเลี้ยงชีพ เพราะเป็นเทวดาที่อยู่ได้ด้วยอาหารทิพย์ เพียงแต่ทำด้วยความเคยชินคล้ายตอนเป็นมนุษย์เท่านั้น คือทำไปเพลินๆ อยู่ไปวันๆ

วิเคราะห์ชาวลับแล

สำหรับเรื่องชาวลับแลในแง่ของชีวิตซ้อนมิติ คงไม่ต้องกล่าวอะไรมาก เพราะมีลักษณะคล้ายคลึงกับชีวิตซ้อนมิติประเภทอื่นที่กล่าวมาแล้วในบทที่ผ่านๆ มา แต่มีสิ่งที่น่าสนใจคือ ชาวลับแลมีลักษณะซ้อนมิติที่อยู่ใกล้กับมนุษย์มาก จนกระทั่งมีเรื่องราวว่ามนุษย์บางคนสามารถหลุดเข้าไปในมิติของชาวลับแลได้ บางเรื่องถึงกับอยู่กินกันแบบสามีภรรยา ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าจะอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าน่าจะวิเคราะห์ชาวลับแลใน 3 ประเด็น ได้แก่

1. มนุษย์ผู้ชายไปอยู่กินกับชาวลับแลผู้หญิงแล้วมีลูกกันได้อย่างไร
2. การยืดหดของเวลาที่ไม่เท่ากันระหว่างเมืองมนุษย์กับเมืองลับแล
3. ประตูสู่มิติอื่น คือจากโลกมนุษย์ไปสู่โลกแห่งชาวลับแล

มนุษย์มีลูกกับชาวลับแลได้อย่างไร

ปัญหานี้สำคัญ เพราะถ้าไม่สามารถให้เหตุผลได้ ก็อาจทำให้ความน่าเชื่อถือเรื่องชาวลับแลนี้ลดน้อยลง เพราะหากบอกว่าชาวลับแลคือภุมมเทวดา ซึ่งต้องเป็นกายทิพย์ที่ละเอียดกว่ากายมนุษย์ แล้วมนุษย์กับกายทิพย์นี้อยู่กินแบบสามีภรรยาจนกระทั่งสาวชาวลับแลตั้งครรภ์มีบุตรที่คล้ายกับมนุษย์มีบุตรได้อย่างไร

คำตอบนี้ผู้เขียนพบใน **อรรถกถาสังคีติสูตร**[7] ซึ่งมีความตอนหนึ่ง

---

[7] อรรถกถา ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค

กล่าวว่า *"...จริงอยู่ ในหมู่มนุษย์และภุมมเทวดาย่อมหากำเนิดสี่เหล่านี้ได้ครบ ในจำพวกครุฑและนาคเป็นต้นซึ่งเป็นสัตว์ดิรัจฉานก็เหมือนกัน..."* ซึ่งสอดคล้องกับ **อรรถกถามหาสีหนาทสูตร**[8] และ **อรรถกถาวิภังคปกรณ์ ปัจจยาการวิภังค์ สุตตันตภาชนีย์**[9] ที่กล่าวเช่นกันว่า ภุมมเทวดามีกำเนิดสี่ คือ โอปปาติกะ สังเสทชะ ชลาพุชะ (เกิดในครรภ์) และอัณฑชะ (เกิดในฟองไข่) กล่าวง่าย ๆ คือ ในคัมภีร์ชั้นรองจากพระไตรปิฎกกล่าวมานานแล้วว่า ภุมมเทวดาสามารถตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรคล้ายมนุษย์ได้

ดังนั้นปัญหานี้จึงได้รับการคลี่คลาย โดยผู้เขียนขออธิบายเพิ่มเติมว่า เมื่อมนุษย์หลุดจากมิติปกติเข้าไปในเมืองลับแล กายมนุษย์จะเปลี่ยนสภาพเป็นกายทิพย์ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องราวในอรรถกถาเช่นกัน ดังเช่นเรื่องของพระเจ้ามันธาตุราช[10] ซึ่งทรงเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ในอดีตกาลที่ห่างไกลก่อนสมัยพุทธกาลนี้ ทรงมีจักรแก้วสามารถเดินทางไปอยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ได้ แต่กายก็เปลี่ยนสภาพเป็นกายทิพย์ พอกลับมายังโลกมนุษย์แล้วก็เกิดอาการร่างกายปรับสภาพจากทิพย์มายังกายมนุษย์เร็วเกินไป จนกระทั่งประชวรแล้วสวรรคตในที่สุด[11]

ดังนั้นมนุษย์ผู้ชายที่เข้าไปในเมืองลับแลจึงสามารถอยู่กินแบบสามีภรรยากับสาวชาวเมืองลับแลได้ และสาวลับแลนั้นก็สามารถตั้งครรภ์คลอดบุตรเป็นภุมมเทวดาได้ ซึ่งถ้าจะวิเคราะห์ให้ละเอียดขึ้นว่าภุมมเทวดาทำได้อย่างไร ก็น่าจะอธิบายได้ว่าเพราะภุมมเทวดาแม้มีสภาพทิพย์ แต่

---

[8] อรรถกถา มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ สีหนาทวรรค

[9] อรรถกถา พระอภิธรรมปิฎก วิภังคปกรณ์

[10] อรรถกถา มหานิทานสูตร ทีฆนิกาย มหาวรรค

[11] รายละเอียดและการวิเคราะห์เรื่องพระเจ้ามันธาตุราชนี้ ผู้เขียนกล่าวไว้ใน **พุทธจักรวาล**

ก็เป็นทิพย์ที่ใกล้กับมนุษย์มาก คือละเอียดกว่ากันไม่มาก ดังนั้นลักษณะทางกายภาพจึงน่าจะคาบเกี่ยวกันได้ระหว่างมนุษย์กับภุมมเทวดา

การยืดหดของเวลา

ตามทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 คือ

1. ทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษ ที่ไม่รวมการพิจารณาแรงโน้มถ่วง

2. ทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไป ที่ตั้งประเด็นไปที่การพิจารณาแรงโน้มถ่วงโดยเฉพาะ จนทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าและเสนอมุมมองใหม่ว่าแรงโน้มถ่วงไม่มีจริง มีแต่การบิดเบี้ยวของกาลอวกาศที่ทำให้เกิดผลเหมือนว่ามีแรงโน้มถ่วง

ทั้งสองทฤษฎีนี้ทำให้เกิดความจริงใหม่ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่า เวลานั้นยืดหดได้ และการยืดหดของเวลานี้มีผลกับทางกายภาพด้วย กล่าวง่ายๆ คือ มีผลต่อมนุษย์ที่จะทำให้แก่เร็วหรือแก่ช้าด้วย

ทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษ อธิบายว่า ยิ่งอยู่ในสภาวะที่มีความเร็วสูงเท่าไหร่ เวลาก็ยิ่งยืดออก มนุษย์ก็จะแก่ช้าลง

ทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไป อธิบายว่า ยิ่งอยู่ในสภาวะที่มีความโน้มถ่วงสูงมากเท่าไหร่ เวลาก็ยิ่งยืดออก มนุษย์ก็จะแก่ช้าลง

ผลเรื่องการยืดหดของเวลาเนื่องจากสองทฤษฎีนี้นอกจากจะพิสูจน์ได้แล้วว่าจริง ยังนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้วย นั่นคือระบบ GPS

ระบบ GPS เป็นระบบที่คนทั่วไปมักใช้ในการช่วยค้นหาเส้นทางในการเดินทาง ซึ่งเบื้องหลังการคำนวณระยะทาง การคำนวณเส้นทางนั้นมีเรื่องของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย กล่าวคือระบบ GPS จะใช้ดาวเทียมซึ่งวนอยู่รอบโลกส่งสัญญาณมายังหอควบคุมซึ่งอยู่บนพื้นโลก แต่ปัญหาคือดาวเทียมนั้น

ก) เคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงกว่าบนพื้นโลก ทำให้เวลาเดินช้าลง

ข) เนื่องจากอยู่สูง จึงมีความโน้มถ่วงน้อยกว่าบนโลก ทำให้เวลาเดินเร็วขึ้น

ผลรวมของเวลาที่เดินช้าลงกับเร็วขึ้นนี้ก็ไม่เท่ากับเวลาบนพื้นโลก จึงต้องมีการคำนวณปรับเวลาให้ตรงกันเสมอเพื่อที่จะนำเวลานั้นมาคำนวณระยะทาง กล่าวกันว่าถ้าไม่ปรับเวลาด้วยทฤษฎีสัมพัทธภาพ ระยะทางที่คำนวณออกมาจะผิดไปในหลักเมตรถึงกิโลเมตรเลยทีเดียว

ทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไปยังมีตัวอย่างในภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง *Interstellar* พระเอกของเรื่องต้องเข้าไปแก้ปัญหาบางอย่างในดาวที่มีความโน้มถ่วงสูงมาก ซึ่งทำให้ตนเองแก่ช้าลงมาก พอกลับมาหาลูกสาวที่ใช้ชีวิตอยู่บนโลกมนุษย์ ก็พบว่าลูกสาวตนเองแก่ชราแล้ว แต่ตนเองยังหนุ่มอยู่

ดังนั้นในกรณีของชาวลับแลที่มีผู้เล่าว่าเคยหลงเข้าไปแล้วในนั้นเวลาช้ากว่าเวลาในโลกปกติ เช่น อยู่ในเมืองลับแล 1 วัน แต่พอกลับมาในโลกปกติพบว่าผ่านไป 7 วัน ถ้าพิจารณาในมุมมองของทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไปก็เป็นไปได้ กล่าวคือ ถ้าใช้ทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษ เวลาช้าลงแสดงว่าอยู่ในสภาวะที่มีความเร็วสูงกว่า ซึ่งไม่น่าเป็นไปได้ เพราะอยู่บนโลกมนุษย์ด้วยกัน แต่ถ้าใช้ทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไป เวลาช้าลงแสดงว่าอยู่ในสภาวะที่มีความโน้มถ่วงสูงกว่า ซึ่งมีความเป็นไปได้

ดังนั้นผู้เขียนเสนอว่า ถ้าอยากจะพิสูจน์คำกล่าวที่ว่า สถานที่ใดสถานที่หนึ่งนั้นเป็นปากทางเข้าเมืองลับแลจริงหรือไม่ ให้พิสูจน์ด้วยการใช้เครื่องมือวัดความโน้มถ่วงบริเวณสถานที่นั้น ถ้าเป็นปากทางเข้าเมืองลับแลจริงควรจะได้ค่าความโน้มถ่วงที่สูงกว่าบริเวณอื่นที่ห่างออกมา

ประตูสู่มิติอื่น

คำนี้ผู้เขียนได้ยินจากพระอาจารย์หลายรูป หรือแม้แต่ฆราวาสซึ่งได้ฌานขั้นต้น เช่น ปฐมฌาน กล่าวถึงคำว่า "ประตูสู่มิติอื่น" ว่ามีบางสถานที่ที่มีลักษณะเป็นช่องทางคล้ายกับเป็นประตูเชื่อมต่อกันระหว่างโลกมนุษย์กับโลกของภุมมเทวดา ประตูนี้ไม่ได้เปิดอยู่ตลอดเวลา จะมีบางช่วงเท่านั้นที่ประตูนี้เปิดออกโดยธรรมชาติ ทำให้มนุษย์บางคนที่อยู่แถวนั้น ในจังหวะนั้น สามารถหลุดเข้าไปในเมืองลับแลได้

เป็นที่น่าสังเกตว่า คำว่าประตูสู่มิติอื่นหรือช่องว่างสู่มิติอื่นนี้ มีความคล้ายคลึงกับคำว่า รูหนอน (Wormhole) ในทางฟิสิกส์มาก และพฤติกรรมก็จะคล้ายกันด้วย คือ เป็นช่องทางนำไปสู่อีกสถานที่หนึ่ง ซึ่งในกรณีของรูหนอนจะเป็นช่องทางลัดนำไปสู่ดาวดวงอื่นหรือกาแล็กซีอื่น หรือแม้กระทั่งเอกภพอื่น แต่ประตูสู่มิตินี้จะเป็นช่องทางนำไปสู่มิติอื่นที่ซ้อนกันอยู่ ซึ่งก็น่าจะถือว่าสนับสนุนความเป็นไปได้ของประตูสู่มิติอื่น อย่างน้อยก็พอจะอธิบายได้ในทางทฤษฎี[12]

คำอธิบายอีกลักษณะหนึ่งคือ อาจเทียบเคียงประตูสู่มิติอื่นนี้ว่าคล้ายกับคลื่นวิทยุที่สมมติว่าเราฟังเพลงของคลื่นใดคลื่นหนึ่งอยู่ และเราก็รู้อยู่ว่ายังมีคลื่นอื่นที่เปิดเพลงหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของรายการอื่นอยู่ เพียงแต่ว่า ณ ขณะนั้นเราหมุนไปฟังสถานีที่เราต้องการฟังอยู่ แต่ก็ปรากฏบ่อยครั้งว่าบางทีก็เกิดเหตุการณ์ "คลื่นแทรก" รบกวนการฟังเพลงของเราไปบ้าง บางครั้งคลื่นแทรกนี้จะหายไปเอง หรือบางครั้งก็ต้องมาปรับสถานีกันใหม่ ซึ่งประตูสู่มิตินี้อาจกล่าวได้ว่าคือ "คลื่นแทรก" ตามธรรมชาติชนิดหนึ่งในการเปิดไปสู่โลกของชาวลับแลที่อยู่ซ้อนมิติกับมนุษย์ได้

---

[12] รายละเอียดของเรื่องรูหนอนกับการเทียบเคียงบางเหตุการณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น ผู้เขียนกล่าวโดยละเอียดไว้ใน **พุทธจักรวาล** และ **อิทธิฤทธิ์มีจริง**

บทต่อไปจะกล่าวถึงรูหนอนหรือคลื่นแทรกที่เป็นฝีมือของมนุษย์พิเศษประเภทหนึ่ง ที่ปกติแล้วจะบังการมองเห็นของมนุษย์ไว้ แต่ถ้าท่านอยากให้มนุษย์คนใดเห็นหรือสามารถเข้าไปในโลกของท่าน ท่านก็สามารถทำให้เกิดรูหนอนหรือคลื่นแทรกนี้โดยไม่ใช่เกิดจากธรรมชาติ

แต่เป็นการเกิดจากคุณวิเศษของท่าน

บทที่ 10
พระบังบด

"...ดูกรอานนท์ เมืองเวสาลีน่ารื่นรมย์ อุเทนเจดีย์ โคตมกเจดีย์ สัตตัมพเจดีย์ พหุปุตตเจดีย์ สารันททเจดีย์ ปาวาลเจดีย์ ต่างน่ารื่นรมย์ อิทธิบาททั้ง 4 อันผู้ใดผู้หนึ่งเจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว กระทำให้เป็นดุจยาน กระทำให้เป็นดุจพื้น ให้ตั้งมั่นแล้ว สั่งสมแล้ว ปรารภดีแล้ว ผู้นั้นเมื่อจำนงอยู่ พึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัป หรือเกินกว่ากัป..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาปรินิพพานสูตร

"...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเรื่องอายุของภิกษุ มีอธิบายอย่างไร ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร เธอนั้น เพราะเจริญอิทธิบาท 4 เหล่านี้ เพราะกระทำให้มากซึ่งอิทธิบาท 4 เหล่านี้ เมื่อปรารถนาก็พึงตั้งอยู่ได้ถึงกัป 1 หรือเกินกว่ากัป 1..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค จักกวัตติสูตร

"...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราฉันอาหารในเวลาก่อนภัตครั้งเดียว เมื่อเราฉันอาหารในเวลาก่อนภัตครั้งเดียว ย่อมรู้สึกคุณ คือความเป็นผู้มีอาพาธน้อย มีโรคเบาบาง กายเบา มีกำลัง และอยู่สำราญ ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เธอทั้งหลายจงมา จงฉันอาหารในเวลาก่อนภัตครั้งเดียวเถิด ด้วยว่าเมื่อเธอทั้งหลายฉันอาหารในเวลาก่อนภัตครั้งเดียว จักรู้สึกคุณคือความเป็นผู้มีอาพาธน้อย มีโรคเบาบาง กายเบา มีกำลัง และอยู่สำราญ"

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ภัททาลิสูตร

สรุปย่อ

ชื่อ	พระบังบด หรือพระผู้สำเร็จ
สิ่งมีชีวิตประเภท	มนุษย์ที่บวชเป็นพระมีสมาธิชั้นสูง เรียกว่า ฌานลาภีบุคคล
สถานที่อยู่	อาศัยอยู่เป็นหมู่คณะ ตามป่าเขาที่เงียบสงบ โดยบังมิให้คนทั่วไปเห็น เช่น ภูเขาควาย และถ้ำจุงจิง ประเทศลาว
คุณลักษณะพิเศษ	มีอายุยืนยาวกว่ามนุษย์ปกติและมีความเชี่ยวชาญในอภิญญา
กรรมที่นำไปเกิด	ความปรารถนาที่จะอายุยืนในเพศภิกษุอย่างแรงกล้าข้ามภพข้ามชาติ
เหตุการณ์สำคัญ	ความปรารถนาที่จะมีชีวิตยืนยาวจนกระทั่งได้พบพระพุทธเจ้าพระองค์ถัดไปในภัทรกัปนี้ คือ พระเมตไตรยสัมพุทธเจ้า

พระบังบดในการรับรู้ของคนทั่วไป

หากถามคนทั่วไปถึงพระบังบด อาจจะมีทั้งไม่รู้จักและรู้จักแต่ให้คำอธิบายแตกต่างกัน เช่น อาจอธิบายว่าเป็นพระเทวดาในระดับภุมมเทวดาบ้าง เป็นพระที่เป็นมนุษย์ผู้ได้ฌานบ้าง เป็นพระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตบ้าง แต่ก็มีข้อมูลที่ล้วนกล่าวไปในทางเดียวกันคือ พระบังบดจะมีอายุยืน อยู่รวมกันเป็นกลุ่มตามป่าเขาที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิตแบบของท่านโดยพรางมิให้มนุษย์เห็น จึงเรียกว่า "บังบด" หรือลับแล โดยการมีชีวิตยืนยาวนี้ก็เพื่อต้องการอยู่ให้ถึงยุคของพระพุทธเจ้าพระองค์ต่อไป คือพระศรีอริยเมตไตรย

สถานที่ที่กล่าวถึงอยู่บ่อย ๆ ว่ามีพระบังบดอยู่รวมกลุ่มกัน คือภูเขาควาย ใกล้นครเวียงจันทน์ ประเทศลาว ตรงข้ามกับจังหวัดหนองคาย ประเทศไทย และถ้ำจุงจิง ชายแดนประเทศลาว ใกล้กับเวียดนาม

ภูเขาควายนี้เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มพระป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะมีพระอาจารย์หลายรูป เช่น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงพ่อคูณ เป็นต้น เคยไปปฏิบัติธรรมที่นั่น บางท่านถึงกับเรียกภูเขาควายนี้ว่า เป็น "วัดเส้าหลิน" แห่งประเทศลาว เพราะเป็นสถานที่ที่ผู้ปฏิบัติสมาธิชั้นสูงจะมาทดสอบจิตใจ ทดสอบพลังสมาธิกัน เนื่องจากภูเขาควายนี้เต็มไปด้วยความลี้ลับมากมาย และมีความเหมาะสมในการปฏิบัติธรรมด้วย เรียกได้ว่าเป็นที่ชุมนุมของทั้งพระที่เป็นมนุษย์ปกติ พระบังบด วิทยาธร ฤาษี รวมถึงพวกชอบไสยเวทหั้งหลาย

ส่วนถ้ำจุงจิงนั้น หลวงปู่สุภา กันตสีโล[1] บันทึกว่าเคยพบพระบังบดที่นั่น และพระบังบดสามารถเหาะได้ด้วย ซึ่งเป็นเรื่องปกติของพระบังบดที่กล่าวกันว่าปฏิบัติธรรมจนเชี่ยวชาญ สามารถแสดงฤทธิ์ได้

---

[1] http://www.luangpusupa.com/ประวัติหลวงปู่สุภา/

ดังนั้น เหมือนกับบทที่ผ่านมาคือ ผู้เขียนจะประมวลความเห็นของพระอาจารย์ต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลในพระไตรปิฎก แล้วจึงจะเสนอความเห็นว่า พระบังบดคือใครกันแน่ระหว่างมนุษย์กับเทวดา

ข้อมูลในพระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้อง

แน่นอนว่า ถ้าค้นคำว่าพระบังบดในพระไตรปิฎกก็คงไม่เจอ เพราะบังบดไม่ใช่ภาษาบาลี อีกทั้งพระบังบดคือพระที่มีความปรารถนาจะไปพบพระพุทธเจ้าพระองค์ถัดไปจากพระพุทธเจ้าของเรา ดังนั้นจึงค่อนข้างแน่นอนว่าจะไม่มีบันทึกอยู่ แต่ในพระไตรปิฎกก็มีเรื่องที่น่าสนใจมากอยู่หลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระบังบด ได้แก่ กัป ภัทรกัป พระเมตไตรยสัมพุทธเจ้า อิทธิบาท 4 และประโยชน์ของการบริโภคแต่น้อย

กัป

ข้อมูลในคัมภีร์พระพุทธศาสนากล่าวถึงคำว่า กัป ซึ่งเป็นระยะเวลาที่แสนโกฏิจักรวาลหรือเอกภพ[2] เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ระยะเวลา 1 กัปนั้นยาวนานมาก มีอุปมาใน**สาสปสูตร**[3] ว่า

"...นครที่ทำด้วยเหล็ก ยาวโยชน์ 1 กว้างโยชน์ 1 สูงโยชน์ 1 เต็มด้วยเมล็ดพันธุ์ผักกาด มีเมล็ดพันธุ์ผักกาดรวมกันเป็นกลุ่มก้อน บุรุษพึงหยิบเอาเมล็ดพันธุ์ผักกาดเมล็ดหนึ่ง ๆ ออกจากนครนั้นโดยล่วงไปหนึ่งร้อยปีต่อเมล็ด เมล็ดพันธุ์ผักกาดกองใหญ่นั้นพึงถึงความสิ้นไปหมดไป เพราะความพยายามนี้ ยังเร็วกว่าแล ส่วนกัปหนึ่งยังไม่ถึงความสิ้นไป หมดไป..."

---

[2] ผู้เขียนวิเคราะห์โดยอ้างอิงข้อมูลจากในคัมภีร์พระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า วัฏจักรหนึ่งกัปนี้ เกิดขึ้นพร้อมกันในแสนโกฏิจักรวาล ซึ่งตรงกับคำว่า "เอกภพ" ในทางดาราศาสตร์ หากผู้อ่านสนใจศึกษาเพิ่มเติม ดูรายละเอียดได้ใน**พุทธจักรวาล**

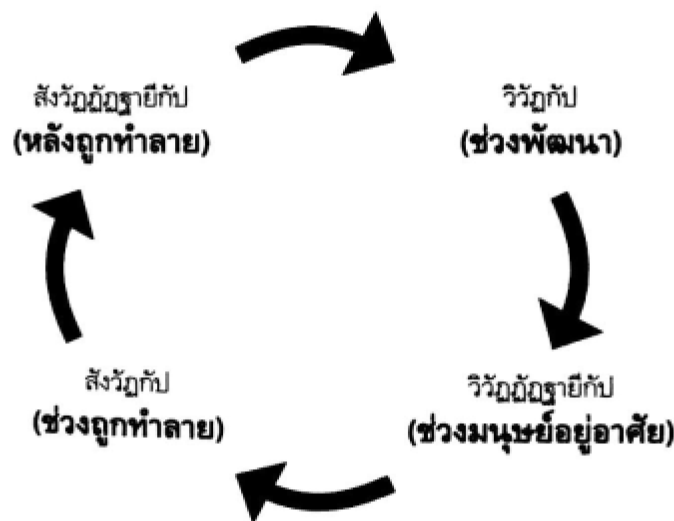
[3] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค

หน่วยวัดระยะ 1 โยชน์โดยทั่วไปคือ 16 กิโลเมตร ดังนั้นนครที่มีลักษณะสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ด้านละ 16 กิโลเมตร แล้วมีเมล็ดผักกาดซึ่งมีขนาดเล็กมากบรรจุอยู่เต็มนครนั้น จากนั้นทุก 100 ปี หยิบออก 1 เมล็ด จนกว่าจะหยิบเมล็ดผักกาดออกหมด จึงเป็นเวลาที่ยาวนานมาก

ระยะเวลา 1 กัปของเอกภพนี้ แบ่งได้เป็น 4 ช่วง วนซ้ำไปมาเป็นวัฏจักร หรือที่เรียกว่า สังสารวัฏ ซึ่งใน **จตุตถปัณณาสก์ อินทรียวรรคที่ 1**[4] บันทึกไว้ว่ามีชื่อเรียกดังนี้

1. ***สังวัฏกัป*** คือ ช่วงที่เอกภพถูกทำลายลงด้วยน้ำ ไฟ หรือลม
2. ***สังวัฏฏัฏฐายีกัป*** คือ ช่วงหลังจากเอกภพถูกทำลาย
3. ***วิวัฏกัป*** คือ ช่วงที่เอกภพกลับมาก่อตัวพัฒนาขึ้นอีกครั้ง
4. ***วิวัฏฏัฏฐายีกัป*** คือ ช่วงที่เอกภพมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการมีชีวิต ทั้งมนุษย์และชีวิตต่างมิติอื่น

กล่าวโดยสรุป 1 รอบของ 1 กัป แสดงได้ดังภาพ



[4] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต

อธิบายได้ว่า ขณะนี้เราอยู่ในช่วงวิวัฏฏัฏฐายีกัป คือช่วงที่เอกภพมีสภาพแวดล้อมที่สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ทั้งมนุษย์และมิใช่มนุษย์สามารถอยู่อาศัยได้ ในแต่ละวิวัฏฏัฏฐายีกัปของหนึ่งกัปนี้อาจมีพระพุทธเจ้ามาบังเกิดหรือไม่มีก็ได้ ในกัปที่เรามีชีวิตอยู่นี้เรียกกันว่า ภัทรกัป ซึ่งหมายถึงกัปที่เป็นมงคล กัปที่ประเสริฐดีงาม

ภัทรกัป

เหตุที่เรียกกันว่า "ภัทรกัป" หรือกัปที่เป็นมงคลนี้ เพราะกัปนั้นจะมีพระพุทธเจ้าบังเกิดขึ้น 5 พระองค์ เพื่อมาทรงสั่งสอนสรรพสัตว์ให้บรรลุธรรมตามพระองค์ในแต่ละรอบของช่วงที่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์นั้นตั้งอยู่ เรียกกันว่า พุทธันดร กัปของเราผ่านมาแล้ว 3 ช่วงพุทธันดร ได้แก่ พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่า พระกกุสันธ-พุทธเจ้า พระโกนาคมนพุทธเจ้า และพระกัสสปพุทธเจ้า ตามลำดับ และขณะนี้เรากำลังอยู่ในพุทธันดรที่ 4 คือช่วงพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าพระโคตมพุทธเจ้า หลังจากที่พุทธันดรนี้สิ้นสุดลง (โดยมีระยะเวลาเท่าใดไม่ทราบแน่ชัด บางคัมภีร์ระบุว่า 5,000 ปีหลังพุทธกาล แต่ข้อมูลนี้พระอาจารย์นักปฏิบัติส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย โดยกล่าวว่าขึ้นอยู่กับการปฏิบัติธรรมของมนุษย์ว่าถ้ายังมีอยู่ พระพุทธศาสนาก็ยังไม่สูญ) จะมีพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป ซึ่งเป็นพระองค์สุดท้ายในกัปนี้ชื่อว่า พระเมตไตรย-สัมพุทธเจ้า[5]

---

[5] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค 2 - พุทธวังสะ - จริยาปิฎก พุทธปกิรณกกัณฑ์

พระเมตไตรยสัมพุทธเจ้า

ใน **จักกวัตติสูตร**[6] พระพุทธองค์ตรัสเล่าว่า อายุมนุษย์โดยทั่วไปจะค่อยๆ ลดลงเนื่องจากความเสื่อมของการปฏิบัติธรรม ทำให้มนุษย์เกิดความโลภ โกรธ หลงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงมีผลต่อโลกทั้งระบบทั้งอาหารการกินและสภาพแวดล้อม รวมถึงอารมณ์ของมนุษย์ เมื่อไหร่ที่มนุษย์อายุเฉลี่ยลดลงถึง 10 ปี เมื่อนั้นจะเกิดมิคสัญญี ความโลภ โกรธ หลงของมนุษย์เลวร้ายถึงขีดสุด เกิดการฆ่าฟันกันไปทั่ว ทำให้มนุษย์กลุ่มหนึ่งทนไม่ได้ ต่างพากันหลบหนีเข้าป่าเพื่อหนีการฆ่าฟันครั้งนี้

หลังจากการฆ่าฟันกันครั้งใหญ่จบลงโดยไม่มีผู้ชนะ มีแต่ความพ่ายแพ้ กลุ่มมนุษย์ที่หลบหนีก็ออกมาสู่เมือง เห็นภาพอันน่าสลดใจนั้น จึงเกิดได้สติขึ้นมาว่าเพราะความโลภ โกรธ หลงนี้เองที่ทำลายมนุษย์ด้วยกัน จึงค่อยๆ ฟื้นฟูการปฏิบัติธรรมขึ้นมา ทำให้อายุเฉลี่ยของมนุษย์ค่อยๆ เพิ่มขึ้นมาด้วยตามสภาพแวดล้อมและอารมณ์ที่ดีขึ้น

จนกระทั่งอายุมนุษย์ยืนยาวถึง 80,000 ปี จะมีพระพุทธเจ้ามาบังเกิดขึ้นในช่วงท้ายกัปนี้ ทรงพระนามว่า พระเมตไตรย์ (ภาษาบาลีคือ เมตฺเตยฺย) ซึ่งจะทรงสั่งสอนเหล่าสรรพสัตว์ให้บรรลุธรรมตามพระพุทธองค์ไปมากมาย

พระเมตไตรยสัมพุทธเจ้า[7] (หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่า พระศรีอริยเมตไตรย) นี้เอง ที่เหล่าพระบังบดตั้งความปรารถนาจะมีชีวิตให้ยืนยาวจนถึงยุคของพระองค์ เพื่อให้ได้ฟังธรรมแล้วบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ตามไปด้วย การมีความปรารถนาที่จะมีชีวิตยืนยาวกว่ามนุษย์ตามปกตินี้เป็นเรื่องราวที่มีความเป็นไปได้ในพระไตรปิฎก โดยพระพุทธองค์ตรัสเป็นนัยไว้ว่า สามารถทำได้ด้วยการเจริญอิทธิบาท 4

---

[6] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค

[7] ขอใช้คำที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

อิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 ในการรับรู้ของชาวพุทธทั่วไปคือ พื้นฐานของการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ประกอบด้วย

1. ฉันทะ คือ ความพอใจที่จะทำสิ่งนั้น
2. วิริยะ คือ ความหมั่นสร้างเหตุที่จะทำให้สิ่งนั้นสำเร็จ
3. จิตตะ คือ การมีใจจดจ่อเพื่อให้บรรลุสิ่งนั้น
4. วิมังสา คือ การปรับปรุงแก้ไขเหตุที่จะทำให้บรรลุสิ่งนั้น

แต่ในพระไตรปิฎกมีความบางตอนที่เล่าว่า พระพุทธองค์ตรัสว่าสามารถใช้อิทธิบาท 4 ในการทำให้มีอายุยืนถึงหนึ่งกัปหรือมากกว่าหนึ่งกัปได้

หนึ่งกัปในที่นี้มีการตีความมากพอสมควรในคัมภีร์ชั้นหลังว่า จะเป็นความหมายเดียวกับหนึ่งกัปของเอกภพหรือไม่ หรือจะมีความหมายอื่นเพราะมีระยะเวลาที่ยาวนานมาก โดยสรุปแล้วมีการตีความว่า อย่างน้อย 1 กัปในที่นี้อาจจะหมายถึงอายุกัป คือ 100 ปี ซึ่งหากใช้ค่า 100 ปีนี้เป็นเกณฑ์ในการตีความ ก็ยังถือว่ามีความยาวนานของอายุมากกว่าปกติ

คำว่าอิทธิบาท 4 สำหรับการทำให้อายุยืนนี้ มีคำขยายความใน **จักกวัตติสูตร**[8] ว่าประกอบด้วย ฉันทสมาธิปธานสังขาร วิริยสมาธิปธานสังขาร จิตตสมาธิปธานสังขาร และวิมังสาสมาธิปธานสังขาร ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า น่าจะเป็นวิธีในการปฏิบัติสมาธิรูปแบบหนึ่งเพื่อการทำให้อายุยืนโดยเฉพาะ อุปมาได้กับท่าทางที่ต่างกันในการออกกำลังกายว่า ถ้าออกกำลังท่านี้จะมีผลต่อกล้ามท้อง ต้นแขน หรือหน้าอก เป็นต้น

---

[8] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค

ประโยชน์ของการบริโภคแต่น้อย

ใน**ภัททาลิสูตร**[9] พระพุทธองค์ตรัสถึงประโยชน์ของการฉันอาหารมื้อเดียวก่อนเที่ยง แล้วหลังจากเที่ยงจนถึงเช้าของอีกวันหนึ่งจะไม่ฉันอาหารเลย (ยกเว้นอาจฉันน้ำปานะ) ว่า ทำให้มีโรคภัยไข้เจ็บน้อย ร่างกายเบาสบาย หรือถ้าพระรูปใดทนการฉันอาหารมื้อเดียวยังไม่ได้ ก็อาจจะแบ่งอาหารที่ได้จากการบิณฑบาตเป็นสองส่วน แล้วฉันส่วนแรกหลังจากบิณฑบาตได้พอสมควรแล้ว อีกส่วนหนึ่งฉันก่อนเที่ยงก็ได้ ซึ่งเมื่อพระ (หรือฆราวาสที่นำวิธีการนี้มาใช้) มีโรคน้อย ร่างกายเบาสบายแล้ว ก็น่าจะเป็นเหตุหนึ่งในการช่วยยืดอายุขัยออกไปได้ด้วยโดยปริยาย นั่นคือคำสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงกล่าวถึงวิธีการยืดอายุขัยของมนุษย์ด้วยการบริโภคแต่น้อย

สรุปว่าพระบังบดคือใคร

จากคำบอกเล่าของพระอาจารย์หลายรูป รวมกับข้อมูลในพระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้อง ก็พอจะประมวลสรุปได้ว่า พระบังบดหรือพระผู้สำเร็จ คือ มนุษย์ผู้อยู่ในเพศภิกษุในพระพุทธศาสนา มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะมีชีวิตยืนยาวเพื่อรอคอยการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพระองค์ต่อไปในภัทรกัปนี้ คือ พระเมตไตรยสัมพุทธเจ้า ด้วยเหตุผลว่าหากสิ้นชีวิตลงสัญญาเก่าคือความจำเกี่ยวกับความต้องการที่จะบรรลุธรรม หรือการเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาอาจจะหายไปด้วย

สำหรับเหตุผลที่พระบังบดสามารถมีอายุยืนยาวนานได้กว่ามนุษย์ทั่วไปน่าจะมาจากคำสอนในพระไตรปิฎกที่พระพุทธองค์ตรัสว่า หากเจริญอิทธิบาท 4 ซึ่งในความหมายนี้น่าจะเป็นวิธีการเข้าฌานแบบหนึ่ง ก็สามารถ

---

[9] พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์

จะมีชีวิตยืนยาวถึงหนึ่งกัปหรือมากกว่าได้ แต่ปัญหาก็คือในรายละเอียดแล้วการเจริญอิทธิบาท 4 เพื่อความมีอายุยืนยาวนี้ทำอย่างไร เรื่องนี้พระบังบดน่าจะทราบถึงวิธีการ แต่จะทำได้หรือไม่ก็น่าจะเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เปรียบได้กับเราทราบวิธีว่ายน้ำ แต่ให้กระโดดลงไปว่ายตามวิธีนั้นเลยก็ยังทำไม่ได้ คือจะต้องมีการฝึกฝนให้ชำนาญก่อน

ตามคำบอกเล่าของพระอาจารย์หลายรูป พระบังบดบางรูปมีอายุถึงพันกว่าปีแล้ว แต่โดยทั่วไปจะกล่าวตรงกันว่า เท่าที่ทราบกันพระบังบดจะมีอายุเฉลี่ยที่หลักร้อยปี พระบังบดหลายรูปมีถิ่นพำนักอยู่ที่ภูเขาควายและถ้ำจุงจิง ประเทศลาว

สถานที่อยู่ของพระบังบดนั้น ท่านจะอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ โดยใช้วิชาของท่านบังมิให้มนุษย์ทั่วไปเข้าถึง ซึ่งเป็นที่มาของชื่อว่า พระบังบด

พระบังบดจัดเป็นฌานลาภีบุคคล คือผู้ที่ได้ฌานสมาบัติ หรือที่เรียกกันว่า อภิญญา ซึ่งเต็มที่คือ อภิญญา 5 ได้แก่ อิทธิวิธิ แสดงฤทธิ์ได้ ทิพยโสต มีหูทิพย์ เจโตปริยญาณ กำหนดรู้ใจผู้อื่นได้ ปุพเพนิวาสานุสติญาณระลึกชาติได้ และทิพยจักษุ มีตาทิพย์ แต่ยังไม่ได้อภิญญาขั้นที่ 6 คือ อาสวักขยญาณ นั่นคือ พระบังบดน่าจะยังไม่ใช่พระอรหันต์ (เพราะถ้าพระบังบดเป็นพระอรหันต์ ก็น่าจะมีเหตุผลน้อยที่จะมีชีวิตยืนยาวเพื่อไปฟังธรรมของพระพุทธเจ้าพระองค์ถัดไป ถ้าท่านเป็นพระอรหันต์แล้วต้องการมีชีวิตยืนยาว น่าจะเพราะเหตุผลว่าต้องการโปรดสรรพสัตว์ให้บรรลุธรรมตาม ซึ่งบุคลิกของพระบังบดมิได้เป็นเช่นนั้น) จึงเป็นที่มาของคำเรียกว่า พระผู้สำเร็จ คือสำเร็จอภิญญาที่ไม่เกิน 5 ขั้น

พระบังบดไม่ฉันอาหารแบบมนุษย์ปกติ แต่มีชีวิตอยู่ได้ด้วยฌานสมาบัติ รวมถึงวิชาของพระผู้สำเร็จ แต่อาจมีบางรูปที่ใช้สมุนไพรบางชนิดช่วยแทนอาหาร แต่ก็ใช้ครั้งละไม่มาก วิถีชีวิตทั่วไปของท่านคือเข้าฌานสมาบัติ แต่มีการบิณฑบาตโปรดมนุษย์และเทวดาระดับชั้นจาตุมหาราชิกา

บ้าง รวมถึงการทำสังฆกรรมตามพระวินัยของสงฆ์ ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งในการที่ท่านอยู่ด้วยกันเป็นหมู่คณะ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะมีอายุยืนและรู้วิธีการแล้วก็ตาม แต่ก็เหมือนกับการกระทำในศาสตร์อื่นคือ บางท่านสามารถทำได้บ้าง บางท่านทำได้จนถึงระดับสุดยอดบ้าง เพราะความสามารถไม่เท่ากัน พระบังบดก็เช่นกัน เมื่อถึงจุดหนึ่งก็ต้องมรณภาพลง แต่ด้วยความปรารถนาเช่นนี้ เมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก กรรมก็จะชักนำไปให้พบพระผู้สำเร็จที่ยังมีชีวิต แล้วได้บวชและร่ำเรียนจนกระทั่งกลับมาเป็นพระผู้สำเร็จใหม่ แล้วมีอายุที่ยืนขึ้น คือมีความชำนาญมากขึ้น

วิเคราะห์พระบังบด

เรื่องราวของพระบังบดมีความน่าสนใจหลายประการ ทั้งเรื่องเหตุของความปรารถนาอย่างแรงกล้า ความเชี่ยวชาญในอภิญญาคือคุณวิเศษทั้งหลาย การพิจารณาสถานที่ที่เหมาะสมในการอยู่อาศัย ฯลฯ แต่ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนจะขอยกมาเพียงสองประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาวิเคราะห์คือ ความเป็นไปได้ในการทำให้อายุยืน และความเป็นไปได้ในการกำบังการมองเห็น

การทำให้อายุยืน

หนังสือชื่อ *ฟิสิกส์แห่งอนาคต* ในบทที่ 3 อนาคตทางแพทยศาสตร์ : ความสมบูรณ์แบบและยิ่งกว่านั้น[10] กล่าวถึงความพยายามของนักวิทยาศาสตร์ในการยืดอายุขัยของมนุษย์ ซึ่งปัจจุบันมีความก้าวหน้าไปมาก จนมี

---

[10] Michio Kaku, **Physics of the Future**, Chapter 3 FUTURE OF MEDICINE: Perfection and Beyond

ความเชื่อกันในกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ว่ามีวิธีทำให้มนุษย์อายุยืนขึ้นได้ มีทฤษฎีหนึ่งที่น่าสนใจมากชื่อ ทฤษฎีการจำกัดแคลอรี (Caloric Restriction) กล่าวว่า ถ้ามนุษย์ลดการบริโภคลง 30 เปอร์เซ็นต์หรือมากกว่านั้นจะทำให้อายุยืนขึ้น 30 เปอร์เซ็นต์ ทฤษฎีนี้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตของพระเรื่องการฉันอาหารหนึ่งหรือสองมื้อ แล้วหลังจากเที่ยงวันลงไปจนถึงเช้าจะไม่ฉันอะไรอีก พระพุทธองค์ยังตรัสด้วยว่า ทำให้มีโรคภัยไข้เจ็บน้อย ร่างกายเบาสบาย ซึ่งน่าจะเป็นเหตุช่วยให้อายุยืนได้

ดังนั้นหากพระบังบดฉันน้อยมากหรือบางรูปก็ไม่ฉันเลย แล้วอยู่ได้ด้วยกำลังแห่งฌาน เพราะมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะมีอายุยืน ซึ่งทำให้ครบอิทธิบาท 4 คือ มีความพอใจที่จะอายุยืน มีความหมั่นในการฝึกฝนวิธีที่ทำให้อายุยืน มีใจจดจ่อและปรับปรุงวิธีการนั้นให้ดียิ่งขึ้น ก็เป็นไปได้ที่ท่านจะมีอายุยืนกว่ามนุษย์โดยทั่วไป

อาจกล่าวโดยอุปมาได้ว่า หากชีวิตมนุษย์คือรถยนต์ การมีชีวิตต่อไปคือรถยนต์เคลื่อนที่ ซึ่งต้องมีการเติมน้ำมันลงไป แล้วจุดระเบิดให้เกิดการขับเคลื่อนของฟันเฟืองต่างๆ ทำให้รถเคลื่อนที่ไปได้ แต่การเคลื่อนที่นี้ก็เกิดความร้อน เกิดการเสียดสี ทำให้เครื่องยนต์สึกหรอเสื่อมสภาพ หมายความว่า ในขณะที่รถยนต์เคลื่อนที่ได้ แต่กระบวนการที่ทำให้เกิดการเคลื่อนที่ก็ทำให้รถยนต์เสื่อมสภาพลงไปด้วย เปรียบได้กับชีวิตมนุษย์ที่ต้องมีการรับประทานอาหารเพื่อให้เกิดพลังงานในการใช้ชีวิตต่อไป แต่ด้วยกระบวนการนี้ ก็ทำให้อวัยวะต่างๆ สึกหรอไปด้วย ชีวิตก็เสื่อมสภาพไปด้วย

แต่ถ้าเกิดมีวิธีการใหม่ที่ทำให้ฟันเฟืองของรถยนต์ขับเคลื่อนไปได้โดยไม่ต้องใช้น้ำมันจุดระเบิด เกิดความร้อน การเสียดสีในระบบเครื่องยนต์ เครื่องยนต์เกิดการสึกหรอน้อยที่สุด ด้วยหลักการนี้รถยนต์ก็สามารถเคลื่อนที่ได้โดยยืดอายุการใช้งานออกไป เปรียบได้กับมนุษย์ที่หากมีวิธี

ที่รับประทานให้น้อยที่สุดหรือไม่รับประทานเลย แต่สามารถมีพลังงานในการขับเคลื่อนชีวิตต่อไป ก็จะทำให้ลดการเสื่อมสภาพของอวัยวะไปโดยปริยาย เพราะไม่ต้องใช้ในการทำให้เกิดพลังงาน

ดังนั้น จากข้อมูลการที่พระบังบดมีอายุยืนขึ้นโดยมิได้รับประทานอาหารเหมือนมนุษย์ปกติ แต่อาจใช้การชิมสมุนไพรบางอย่างร่วมกับฌานที่ท่านมี หรือบางท่านอาจใช้ฌานอย่างเดียว ก็อธิบายได้ว่า เพราะท่านใช้ทฤษฎีจำกัดแคลอรี ไม่ต้องมีพลังงานที่เกิดจากแคลอรีในอาหาร แต่มีพลังงานอันเกิดจากฌานขับเคลื่อนร่างกาย ทำให้ไม่ต้องใช้อวัยวะในการเปลี่ยนอาหารให้เป็นพลังงาน การสึกหรอก็ลดลงโดยปริยายนั่นเอง

นอกจากนี้การที่ในแต่ละวันพระบังบดมักจะเข้าฌานสมาบัติเป็นส่วนใหญ่ และอยู่ในที่ที่เงียบสงบ วิเคราะห์ได้ว่ามีผลทำให้การใช้พลังงานในร่างกายน้อยกว่าปกติมาก จึงเพิ่มความเป็นไปได้ในการยืดอายุของท่านออกไปให้ยาวนานกว่ามนุษย์ปกติ

ส่วนจะสามารถมีชีวิตยืนยาวไปถึงยุคของพระเมตไตรยสัมพุทธเจ้าได้หรือไม่นั้น ผู้เขียนก็ไม่อาจจะคาดการณ์ได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าวิธีการทำให้อายุยืนกว่ามนุษย์ทั่วไปนี้เป็นไปเพื่อเป้าหมายที่ชัดเจน คืออยู่เพื่อรอคอยการบรรลุธรรม โดยวิธีการนั้นคือ ต้องตัดความสุขทางอาหารออกไป ตัดความสุขในการท่องเที่ยวเพลิดเพลินออกไป และมีชีวิตส่วนใหญ่ด้วยการเข้าฌาน เป็นวิธีสำหรับบุคคลผู้มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการใช้ชีวิตเพื่อการปฏิบัติธรรมอย่างเต็มกำลัง จึงมิใช่วิธีที่มนุษย์โดยทั่วไปจะสามารถทำได้

การกำบังการมองเห็น

การที่พระบังบดกำบังสถานที่อยู่ของพวกท่านมิให้มนุษย์เห็นนั้น พอจะอธิบายได้ในทางฟิสิกส์ โดยมีความเป็นไปได้ 2 วิธี[11] คือ

1) ***การสร้างวัตถุชั่วคราวขึ้นมากำบัง*** คือ การที่พระบังบดใช้ฤทธิ์ "ทำให้หายไป" (ซึ่งเป็นหนึ่งในอิทธิวิธีที่ท่านสามารถทำได้) สร้างสสารชั่วคราวบางอย่าง เช่น ผนังถ้ำ เป็นต้น มาบังสถานที่อยู่อาศัยของท่านทำให้มนุษย์มองไม่เห็น ในทางฟิสิกส์ก็คือ การสร้างมวลสารชั่วคราวขึ้นมาจากการจัดเรียงอะตอมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอากาศให้มาอยู่ในรูปแบบของสสารชั่วคราวที่ต้องการ ซึ่งเทคโนโลยีในปัจจุบันสามารถทำได้บ้างแล้ว ที่เรียกกันว่า นาโนเทคโนโลยี

2) ***การบังคับแสงให้หักเหอ้อมสสาร*** คือ การที่พระบังบดใช้ฤทธิ์ของท่านทำให้สสารที่ต้องการกำบังมีสภาพที่มนุษย์มองไม่เห็น ในทางฟิสิกส์ก็คือ การจัดเรียงอะตอมรอบ ๆ สถานที่อยู่ของท่านให้มีสภาพที่ไม่สะท้อนแสงชั่วคราว ทำให้แสงนั้นอ้อมสถานที่อยู่ของท่านไปทางด้านหลังแล้วไปสะท้อนวัตถุที่อยู่ด้านหลัง วกอ้อมกลับมาสู่สายตาของมนุษย์ จึงทำให้มนุษย์ที่อยู่บริเวณนั้นมองไม่เห็นสถานที่อยู่ของท่านไปโดยปริยาย

---

[11] หากผู้อ่านสนใจรายละเอียดเพิ่มเติม สามารถดูได้ในหนังสือ **อิทธิฤทธิ์มีจริง** บทที่ 4 การกำบังการมองเห็น

บทส่งท้าย

"...โลกหน้าบุคคลจะพึงเห็นเหมือนดังที่บพิตรทรงทราบด้วยมังสจักษุนี้ หามิได้ ดูกรบพิตร สมณพราหมณ์พวกใดเสพเสนาสนะอันสงัดซึ่งอยู่ในป่า สมณพราหมณ์พวกนั้น เป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียรส่งตนไปแล้วอยู่ในเสนาสนะนั้น ยังทิพยจักษุให้บริสุทธิ์ มีทิพยจักษุอันบริสุทธิ์ ล่วงจักษุของมนุษย์แล้ว ย่อมแลเห็นทั้งโลกนี้ทั้งโลกหน้า และเหล่าสัตว์ผู้ผุดเกิดขึ้น ก็โลกหน้า บุคคลจะพึงเห็นได้ด้วยประการฉะนี้แล..."

พระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก
ทีฆนิกาย มหาวรรค ปายาสิราชัญญสูตร

"...นักปรัชญาหลายคนกล่าวว่า หากทดสอบในสถานการณ์เดียวกันแล้วไม่สามารถให้ผลลัพธ์เดียวกันได้ การคาดการณ์ใดก็จะเป็นไปไม่ได้และวิทยาศาสตร์จะพังลง (แต่) นี่คือสถานการณ์แบบนั้น อนุภาคโฟตอนที่เหมือนกัน เคลื่อนที่ในทิศทางเดียวกัน ตกกระทบแผ่นกระจกเดียวกันแต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับต่างกัน เราไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่า (หลังจากกระทบแผ่นกระจกแล้ว) อนุภาคโฟตอนจะไปปรากฏที่ตำแหน่ง A หรือ B กันแน่..."

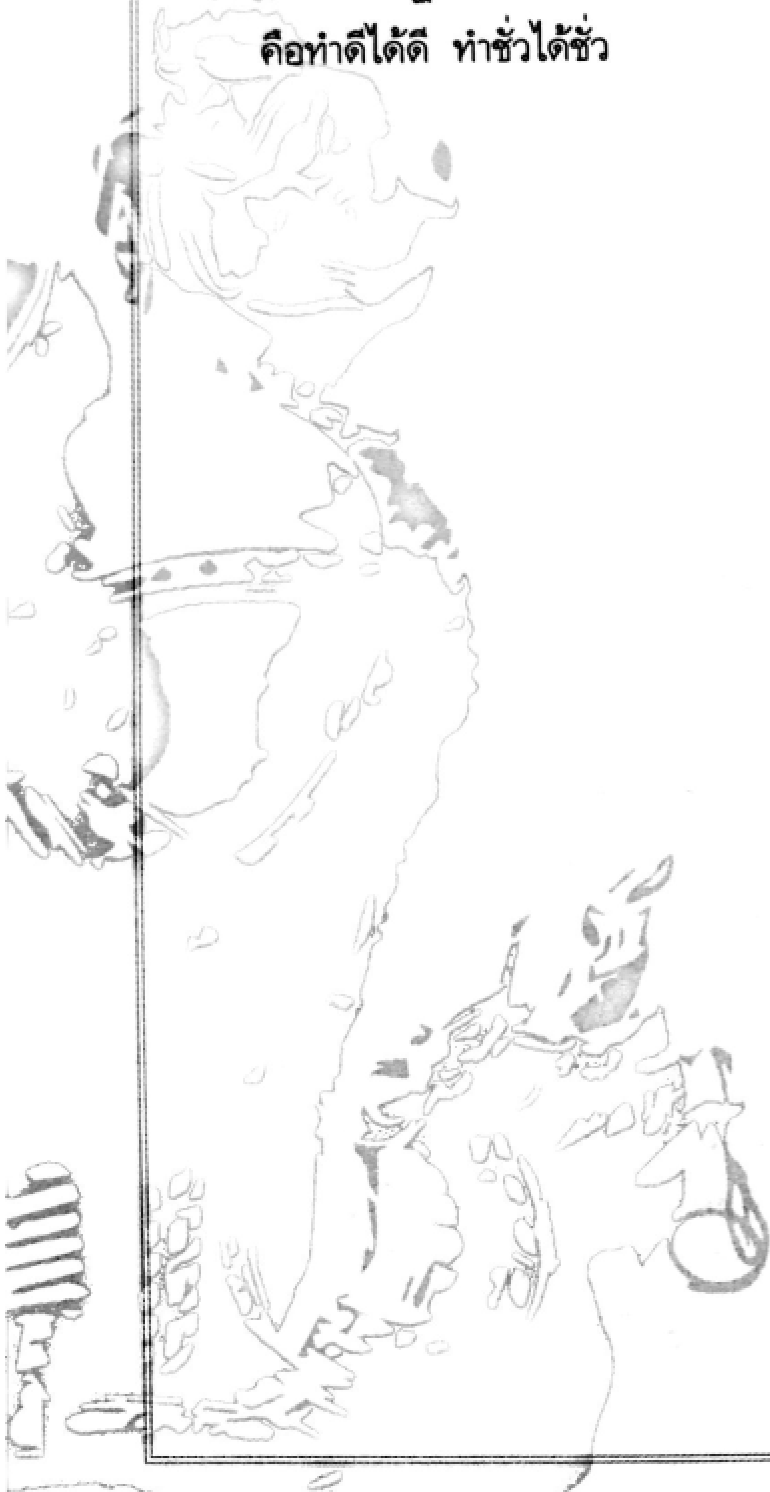
ส่วนหนึ่งจากหนังสือ
QED: The Strange Theory of Light and Matter
ชื่อบท Introduction เขียนโดย Richard P. Feynman

สรุปย่อ

- การอ้างอิงข้อมูลในพระไตรปิฎกของชีวิตซ้อนมิติทั้งหมด มีปรากฏอยู่ 92 แห่ง มีทั้งในพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก
- ข้อมูลปรากฏมากสุดในพระสุตตันตปิฎก รองลงมาคือ พระวินัยปิฎก น้อยที่สุดคือพระอภิธรรมปิฎก
- สิ่งที่น่าสนใจมากคือ มีพระวินัยที่เกี่ยวกับยักษ์และนาค แสดงโดยนัยว่า มิใช่มนุษย์
- ชีวิตซ้อนมิติที่นำเสนอในเล่มนี้ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม

  1. เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาที่มีมหาราชปกครอง ได้แก่
  ท้าวกุเวรปกครองยักษ์
  ท้าวธตรฐปกครองคนธรรพ์และวิทยาธร
  ท้าววิรุฬหกปกครองกุมภัณฑ์และครุฑ
  ท้าววิรูปักษ์ปกครองนาค
  ในกลุ่มนี้ในพระไตรปิฎกปรากฏข้อมูลของยักษ์มากที่สุด
  2. กลุ่มชาวลับแลเป็นเทวดาระดับล่าง อาศัยอยู่บนพื้นมนุษย์ เป็นกลุ่มที่ไม่ชอบพบปะกับมนุษย์และเทวดากลุ่มอื่น
  3. กลุ่มพระบังบดเป็นมนุษย์พิเศษในเพศพระสงฆ์
- ชีวิตซ้อนมิติทั้งหมดมีลักษณะร่วมกันคือ ปกติมนุษย์จะมองไม่เห็น ยกเว้นชีวิตซ้อนมิตินั้นอยากจะให้เห็น อธิบายได้ว่า เห็นได้โดยการทำกายให้หยาบขึ้นจนพอที่มนุษย์จะมองเห็น หรืออธิบายในภาษาฟิสิกส์คือ ปรับสภาพร่างกายให้อยู่ในช่วงคลื่นแสงที่มนุษย์สามารถมองเห็นได้

- ทั้งหมดนี้เป็นการยืนยันถึงความรู้ที่เหนือประสาทสัมผัสปกติของมนุษย์ คือ การเวียนว่ายตายเกิดมีจริง โลกนี้โลกหน้ามีจริง การพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์พิเศษเพื่อความหลุดพ้นในสังสารวัฏทำได้จริง นับเป็นแก่นในพระพุทธศาสนาเรื่องหนึ่งคือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว



หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงชีวิตซ้อนมิติที่อยู่ใกล้กับมนุษย์มาก ได้แก่ ยักษ์ คนธรรพ์ กุมภัณฑ์ นาค ครุฑ วิทยาธร ชาวลับแล และพระบังบด โดยประมวลข้อมูลทั้งจากคำบอกเล่าของพระอาจารย์ร่วมสมัยหลายรูป จากตำนานต่างๆ รวมถึงข้อมูลในคัมภีร์พระพุทธศาสนาตั้งแต่พระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์ชั้นรองอื่น ได้ข้อสรุปที่น่าสนใจดังนี้

ข้อมูลจากพระไตรปิฎก

ข้อมูลในพระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชีวิตซ้อนมิตินี้มีมากถึง 92 เรื่อง แบ่งเป็น **พระวินัยปิฎก** 12 เรื่อง **พระสุตตันตปิฎก** 79 เรื่อง และ **พระอภิธรรมปิฎก** 1 เรื่อง แสดงรายละเอียดได้ดังตาราง

พระวินัยปิฎก อ้างอิง 12 เรื่อง

หมายเลข	เรื่อง	หมวด	อ้างอิงบทที่
1	เวรัญชพราหมณ์	มหาวิภังค์	3. ยักษ์
2	ฆ่ายักษ์	มหาวิภังค์	3. ยักษ์
3	ส่งไปสู่ที่มีสัตว์ร้ายและยักษ์ดุ	มหาวิภังค์	3. ยักษ์
4	สิกขาบทที่ 6	มหาวิภังค์	3. ยักษ์
5	นาคตัวเมีย	มหาวิภังค์	6. นาค
6	ปาราชิกกัณฑ์	ภิกขุนีวิภังค์	3. ยักษ์
7	สังฆาทิเสส สิกขาบทที่ 5	ภิกขุนีวิภังค์	3. ยักษ์
8	เรื่องชฎิล 3 พี่น้อง	มหาวรรค	6. นาค
9	มุจจลินทนาคราช	มหาวรรค	6. นาค

10	นาคแปลงกายเป็นมนุษย์มาขอบวช	มหาวรรค	6. นาค
11	ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร	มหาวรรค	9. ชาวลับแล
12	อนาถบิณฑิกคหบดีเข้าเฝ้า พระพุทธเจ้าครั้งแรก	จุลวรรค	3. ยักษ์

พระสุตตันตปิฎก อ้างอิง 79 เรื่อง

หมายเลข	เรื่อง	หมวด	หมวดย่อย	อ้างอิงบทที่
1	สามัญญผลสูตร	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	2. ทิพยจักษุ
2	อัมพัฏฐสูตร	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	3. ยักษ์
3	มหาสมัยสูตร	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	บทนำ 3. ยักษ์ 4. คนธรรพ์ 5. กุมภัณฑ์ 6. นาค 7. ครุฑ 9. ชาวลับแล
4	มหานิทานสูตร	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	บทนำ 3. ยักษ์ 4. คนธรรพ์
5	ชนวสภสูตร	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	3. ยักษ์
6	สักกปัญหสูตร	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	4. คนธรรพ์
7	มหาโควินทสูตร	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	4. คนธรรพ์
8	มหาปรินิพพาน-สูตร	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	10. พระบังบด
9	ลักขณสูตร	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	3. ยักษ์ 4. คนธรรพ์

10	อาฏานาฏิยสูตร	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	3. ยักษ์ 4. คนธรรพ์ 5. กุมภัณฑ์
11	จักกวัตติสูตร	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	10. พระบังบด
12	อปัณณกสูตร	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	บทนำ
13	จูฬโคสิงคสาลสูตร	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	3. ยักษ์
14	ภัททาลิสูตร	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	10. พระบังบด
15	อุปักกิเลสสูตร	มัชฌิมนิกาย	อุปริปัณณาสก์	2. ทิพยจักษุ
16	อินทกสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
17	สักกสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
18	สูจิโลมสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
19	มณิภัทสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
20	สานุสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
21	ปิยังกรสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
22	ปุนัพพสุสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
23	สุทัตตสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
24	ปฐมสุกกาสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
25	ทุติยสุกกาสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
26	จีราสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
27	อาฬวกสูตร	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	3. ยักษ์
28	สาสปสูตร	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค	10. พระบังบด
29	สุทธกสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	4. คนธรรพ์ 6. นาค 7. ครุฑ
30	สุจริตสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	4. คนธรรพ์
31	มูลคันธทาตาสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	4. คนธรรพ์

32	สารคันธาทิทาตา-สูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	4. คนธรรพ์
33	มูลคันธทานูปการ-สูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	4. คนธรรพ์
34	สารคันธาทิทา-นูปการสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	4. คนธรรพ์
35	ปณีตตรสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	6. นาค
36	อุโปสถสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	6. นาค
37	หรติสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	7. ครุฑ
38	ทวยการีสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	7. ครุฑ
39	อัณฑชทานูปการ-สูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	7. ครุฑ
40	ชลาพุชาทิทา-นูปการสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	7. ครุฑ
41	นกุลปิตาสูตร	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	3. ยักษ์
42	ปัญจสิขสูตร	สังยุตตนิกาย	สฬายตนวรรค	4. คนธรรพ์
43	ตาลปุตตสูตร	สังยุตตนิกาย	สฬายตนวรรค	4. คนธรรพ์
44	นาคสูตร	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค	6. นาค
45	รุกขสูตร	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค	7. ครุฑ
46	ตถาคตสูตร	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค	9. ชาวลับแล
47	เอตทัคคบาลี	อังคุตตรนิกาย	เอกนิบาต	2. ทิพยจักษุ
48	โทณสูตร	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	3. ยักษ์ 4. คนธรรพ์
49	อินทรียวรรค	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	10. พระบังบด
50	สุริยสูตร	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	บทนำ
51	มาตาสูตร	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	3. ยักษ์

52	คยาสูตร	อังคุตตรนิกาย	อัฏฐกนิบาต	2. ทิพยจักษุ
53	ชุณหสูตร	ขุททกนิกาย	อุทาน	3. ยักษ์
54	ปาวาสูตร	ขุททกนิกาย	อุทาน	3. ยักษ์
55	อาฬวกสูตร	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต	3. ยักษ์
56	เหมวตสูตร	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต	3. ยักษ์
57	สูจิโลมสูตร	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต	3. ยักษ์
58	เสริสสกวิมาน	ขุททกนิกาย	วิมานวัตถุ	9. ชาวลับแล
59	สุมนเถรคาถา	ขุททกนิกาย	เถรคาถา	6. นาค
60	อยกูฏชาดก	ขุททกนิกาย	ชาดก	5. กุมภัณฑ์
61	จตุโปสถชาดก	ขุททกนิกาย	ชาดก	6. นาค
62	ภูริทัตชาดก	ขุททกนิกาย	ชาดก	6. นาค 7. ครุฑ
63	กุลาวกชาดก	ขุททกนิกาย	ชาดก	7. ครุฑ
64	กุณาลชาดก	ขุททกนิกาย	ชาดก	8. วิทยาธร
65	อโยฆรชาดก	ขุททกนิกาย	ชาดก	8. วิทยาธร
66	ปรมัฏฐกสุตต-นิทเทส	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส	7. ครุฑ
67	ตุวฏกสุตตนิทเทส	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส	7. ครุฑ
68	สาริปุตตสุตต-นิทเทส	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส	7. ครุฑ
69	ปฏิสัมภิทากถา	ขุททกนิกาย	ปฏิสัมภิทามรรค	9. ชาวลับแล
70	สารีปุตตเถรา-ปทาน	ขุททกนิกาย	อปทาน	5. กุมภัณฑ์ 8. วิทยาธร
71	อุปวาณเถราปทาน	ขุททกนิกาย	อปทาน	5. กุมภัณฑ์
72	ติณกุฏิทายกเถรา-ปทาน	ขุททกนิกาย	อปทาน	5. กุมภัณฑ์

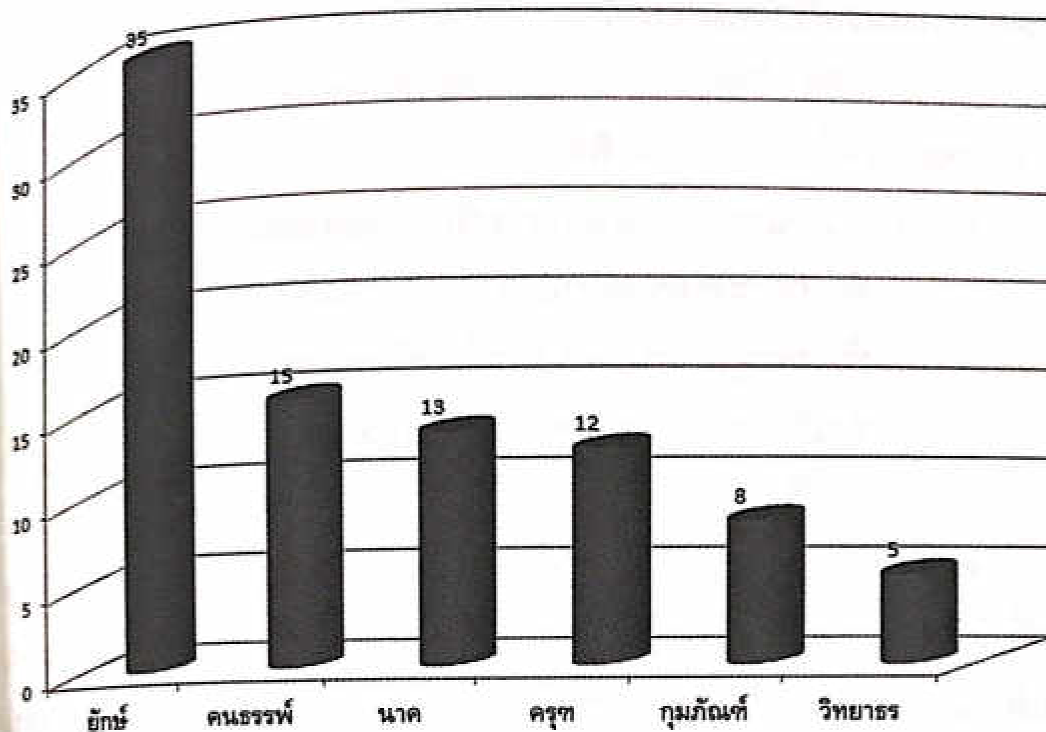
73	ปทุมกุฏาคาริกเถราปทาน	ขุททกนิกาย	อปทาน	5. กุมภัณฑ์
74	อุปสีวเถราปทาน	ขุททกนิกาย	อปทาน	5. กุมภัณฑ์
75	สัพพลทายกเถราปทาน	ขุททกนิกาย	อปทาน	5. กุมภัณฑ์
76	สุมนพุทธวงศ์	ขุททกนิกาย	อปทาน	6. นาค
77	เกสรปุปผิยเถราปทาน	ขุททกนิกาย	อปทาน	8. วิทยาธร
78	ตีณิกณิการปุปผิยเถราปทาน	ขุททกนิกาย	อปทาน	8. วิทยาธร
79	พุทธปกิรณกกัณฑ์	ขุททกนิกาย	อปทาน	10. พระบังบด

พระอภิธรรมปิฎก อ้างอิง 1 เรื่อง

หมายเลข	เรื่อง	หมวด	หมวดย่อย	อ้างอิงบทที่
1	คติอนุโยค	กถาวัตถุปกรณ์	มหาปัณณาสก์	3. ยักษ์

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ

ก) จำนวนข้อมูลอ้างอิงของแต่ละชีวิตซ้อนมิติที่มีปรากฏในพระไตรปิฎกเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย (ยกเว้นชาวลับแล เพราะไม่ปรากฏคำที่ตรงกันอย่างชัดเจน แต่เป็นการตีความว่าเป็นภุมมเทวดาประเภทหนึ่ง ซึ่งภุมมเทวดาอาจจะเป็นประเภทอื่น เช่น ยักษ์ หรือนาคก็ได้ และยกเว้นพระบังบด ซึ่งไม่มีในพระไตรปิฎกแน่นอน เพราะเป็นพระในสมัยหลังพุทธกาล) แสดงได้ดังภาพในหน้าถัดไป



ข) สำหรับยักษ์นั้น ถึงกับมีในพระวินัยบางข้อที่แสดงถึงความผิดที่ภิกษุทำกับยักษ์ว่าเบากว่าความผิดที่กระทำกับมนุษย์ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ยักษ์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มิใช่มนุษย์ การที่จะตีความว่ายักษ์หมายถึงมนุษย์ที่มีร่างกายใหญ่โตในบางเผ่าพันธุ์นั้นจึงไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน

ค) สำหรับนาคก็เช่นเดียวกับยักษ์ คือ มีปรากฏในพระวินัยปิฎกซึ่งเป็นที่มาของการบวช แม้ปัจจุบันการบวชก็ต้องมีการถามผู้จะบวชข้อหนึ่งว่า มนุสฺโสสิ ซึ่งแปลว่า คุณเป็นมนุษย์หรือไม่

ง) ข้อมูลที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎกมีครบทุกหมวด คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย ทำให้ข้อมูลมีความหนักแน่นมาก โดยเฉพาะทีฆนิกาย ซึ่งเป็นหมวดพระสูตรขนาดยาวมีเรื่องราวที่น่าเชื่อถือในเชิงวิชาการว่าเป็นข้อมูลในสมัยพุทธกาลจริง ก็ล้วนปรากฏข้อมูลเรื่องชีวิตซ้อนมิตินี้อยู่อย่างที่เรียกได้ว่าเป็นเรื่องปกติ มิใช่เรื่องราวอุปมาอุปไมยแต่ประการใด

สรุปกลุ่มของชีวิตซ้อนมิติ

จากการค้นคว้าตามที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนขอสรุปกลุ่มของชีวิตซ้อนมิตินี้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาที่มีมหาราชปกครอง ได้แก่

ท้าวกุเวรปกครองยักษ์

ท้าวธตรฐปกครองคนธรรพ์และวิทยาธร

ท้าววิรุฬหกปกครองกุมภัณฑ์และครุฑ

ท้าววิรูปักษ์ปกครองนาค

กลุ่มนี้คืออดีตมนุษย์ที่ทำกรรมดีมากกว่ากรรมชั่ว แต่ก็ยังดีไม่มากพอที่เมื่อตายแล้วจะไปเกิดเป็นชาวสวรรค์ที่สูงกว่านี้ บางประเภทเป็นเทวดาที่คล้ายมนุษย์แต่ยังมีความลุ่มหลงกิเลสในบางเรื่องมากเป็นพิเศษ เช่น คนธรรพ์ลุ่มหลงในเสียงเพลงและการละเล่น วิทยาธรลุ่มหลงในไสยเวท มีบางประเภทที่เป็นเทวดาลักษณะคล้ายกึ่งมนุษย์กึ่งสัตว์ ได้แก่ นาคและครุฑ บางประเภทก็เป็นเทวดาที่คล้ายมนุษย์ที่ดุร้ายน่ากลัว ได้แก่ ยักษ์และกุมภัณฑ์ ซึ่งแสดงว่าบุญในตัวยังไม่มากพอที่จะไปเป็นเทวดาที่สมบูรณ์แบบกว่าในสวรรค์ชั้นอื่น

กลุ่มที่ 2 เป็นเทวดาระดับล่างอาศัยอยู่บนพื้นมนุษย์ เป็นภุมมเทวดาประเภทหนึ่ง มีอุปนิสัยรักสงบ ไม่ชอบพบปะกับมนุษย์หรือเทวดากลุ่มอื่น จึงหลีกเร้นอาศัยอยู่เป็นกลุ่มตามป่าเขาที่ห่างไกลมนุษย์ ซึ่งเป็นที่มาของคำเรียกขานว่า ชาวลับแล กลุ่มนี้มักจะเป็นอดีตมนุษย์ประเภทบุญไม่ทำกรรมชั่วไม่สร้าง ไม่สนใจสังคม เมื่อตายแล้วจึงเป็นภุมมเทวดา แล้วก็ไปรวมกลุ่มของภุมมเทวดาที่มีอุปนิสัยคล้าย ๆ กัน อยู่ร่วมกันตามสถานที่ซึ่งจะว่าไปก็น่าจะเรียกได้ว่าถึงจะมีความสุข แต่ก็เป็นความสุขที่ไม่ประณีตนัก

กลุ่มที่ 3 พระบังบด เป็นมนุษย์ในเพศภิกษุที่พัฒนาตนจนได้คุณวิเศษ มีอายุยืน อาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตามป่าเขาโดยใช้ฤทธิ์บดบังมิให้มนุษย์เห็นหรือเข้าไปพบได้ ยกเว้นท่านจะต้องการให้เห็นเอง ซึ่งอาจเรียกว่ามนุษย์พิเศษที่มีความปรารถนาที่จะอายุยืนเป็นพิเศษ

สรุปชีวิตซ้อนมิติของทั้ง 3 กลุ่มได้ดังภาพ

อย่างไรก็ตาม ชีวิตซ้อนมิติทุกกลุ่ม ไม่เฉพาะชาวลับแลและพระบังบดเท่านั้นที่ล้วนแล้วแต่สามารถอาศัยซ้อนมิติอยู่บนพื้นมนุษย์บนอากาศไม่ไกลนัก หรือใต้ดินที่ไม่ลึกมาก เพียงแต่มนุษย์ทั่วไปมองไม่เห็นเท่านั้น

รู้เรื่องเหล่านี้มีประโยชน์อะไร

ชีวิตซ้อนมิติทั้งหมดนี้เป็นการยืนยันได้อย่างดีถึงความรู้ที่เหนือประสาทสัมผัสปกติของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการเวียนว่ายตายเกิด โลกนี้

โลกหน้า การพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์พิเศษเพื่อความหลุดพ้นในสังสารวัฏ ล้วนมีจริง ไม่ใช่เรื่องอุปมาอุปไมย มีหลักฐานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมากมายที่กล่าวถึงอย่างสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้นจึงเป็นการยืนยันถึงแก่นในพระพุทธศาสนาเรื่องหนึ่ง คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งถึงแม้จะทำความดีแล้วก็ต้องทำให้มาก เพราะหากทำไม่มากพอก็ยังต้องไปเกิดเป็นชาวสวรรค์ในระดับล่าง ความสุขก็มีแต่ไม่ประณีตนัก ทั้งยังมีอายุขัยที่ไม่ยาวนัก เมื่อสิ้นอายุขัยแล้วก็ยังต้องกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ และเนื่องจากกรรมเก่าที่สร้างความดีมาไม่มาก ก็ทำให้เกิดในสภาพแวดล้อมที่เพียงแค่พอใช้ได้ โอกาสที่จะพลาดพลั้งไปทำกรรมไม่ดีในชาติที่เกิดเป็นมนุษย์อีกครั้งก็มีความเป็นไปได้ แล้วเมื่อตายลงคราวนี้ก็อาจจะไม่ได้เกิดเป็นแม้แต่ชีวิตซ้อนมิติฝ่ายดีนี้แล้ว อาจจะไปเกิดในอบายภูมิ คือ ชาวนรก เปรต หรืออสุรกาย ซึ่งเป็นชีวิตที่ไม่มีความสุข

ประโยชน์อีกข้อหนึ่งคือ จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตนเพื่อความหลุดพ้นไม่เกิดในสังสารวัฏอีกนั้น มิใช่ทำได้โดยง่าย ขนาดรู้ว่าอะไรดีอะไรชั่วหลายคนยังคงได้ไปเกิดเป็นเพียงแค่ชาวสวรรค์ชั้นต้นเท่านั้น หรือแม้แต่การปฏิบัติตนอย่างเต็มที่แบบพระบังบด ซึ่งแต่ละท่านจะต้องมีสติปัญญาที่สูงในระดับหนึ่ง แต่ท่านเหล่านั้นก็ยังยอมรอคอยการมาบังเกิดของพระพุทธเจ้าพระองค์ต่อไป เพื่อการได้ฟังธรรมที่จะทำให้บรรลุธรรมได้ในที่สุด

นั่นคือ แม้รู้ว่าการกระทำใดเป็นเรื่องที่ดีนั้นก็ยังต้องทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้มาก หลายภพหลายชาติ จนกว่าบุญจะเต็มเปี่ยม สามารถบรรลุธรรมได้ ดังนั้นเราชาวพุทธจึงไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต

ผู้เขียนจึงขอจบเนื้อหาสำหรับเล่มนี้ไว้เพียงแค่ปากทางเพื่อเข้าสู่สวรรค์ชั้นสูงนี้เท่านั้น ในอนาคตอาจจะมีโอกาสได้ "เคาะประตูสวรรค์" ชั้นที่สูงขึ้นไปกว่านี้

ขอได้รับความขอบคุณและความปรารถนาดีจากผู้เขียน มา ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.

บรรจบ บรรณรุจิ. **คนตายกลับบ้านได้.** พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558.

พระธรรมกิตติวงศ์. **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด** ม.ป.ท., 2548.

_______. **ศัพท์วิเคราะห์.** กรุงเทพฯ: เลี่ยงเชียง, 2550.

พระมหาโชติปญฺโญ (ใจ ยโสธรรัตน์). **หนังสือพุทธรังษีธฤษดีญาณ ว่าด้วยสมถแลวิปัสสนากัมมัฏฐาน 4 ยุค.** กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2479.

พระสิริมังคลาจารย์. **จกฺกวาฬทีปนี.** พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2548.

พระอริยคุณาธาร. **ทิพยอำนาจ.** พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2495.

สรกานต์ ศรีตองอ่อน. **พุทธจักรวาล.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558.

_______. **อิทธิฤทธิ์มีจริง.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2559.

_______. **ผีมีจริง?.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560.

แสง จันทร์งาม. **พระพุทธศาสนาจากพระโอษฐ์.** พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์, 2544.



เกี่ยวกับผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรกานต์ ศรีตองอ่อน จบการศึกษาทั้งทางด้านวิศวกรรมโยธาและพระพุทธศาสนา อาชีพหลักคือรับราชการเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านวิศวกรรมโยธา

งานเขียนหนังสือเกี่ยวกับธรรมะ - วิทยาศาสตร์เป็นงานที่ทำด้วยความพอใจในการแสวงหาปัญญาทางธรรม ผลงานที่ผ่านมาได้แก่ *พุทธจักรวาล* *อิทธิฤทธิ์มีจริง* และ *ผีมีจริง?* หนังสือทุกเล่มรวมถึงเล่มนี้มีจุดร่วมที่เหมือนกันคือ สนับสนุนคำสอนของพระพุทธศาสนาในเรื่องโลกนี้โลกหน้า สังสารวัฏ และกฎแห่งกรรมว่ามีจริง พอที่จะอธิบายได้ด้วยมุมมองทางฟิสิกส์และเทคโนโลยีสมัยใหม่

จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีความสนใจที่หลากหลายทั้งในศาสตร์สมัยใหม่และศาสตร์โบราณ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาและฟิสิกส์สมัยใหม่

อนาคตตั้งใจเป็นข้าราชการที่ดีต่อไป และตั้งใจจะเขียนหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในแง่มุมความเป็นไปได้ของเรื่องราวที่เหนือประสาทสัมผัสของปุถุชนต่อไปอีกหลายเรื่อง

ยักษ์ คนธรรพ์ กุมภัณฑ์ นาค ครุฑ วิทยาธร ชาวลับแล และพระบิงบด
คือสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่อาจจะแตกต่างจากมนุษย์ทั่วไป
แต่เชื่อกันว่ามีอยู่จริง มีตำนานเล่าขานมากมาย
มีการกล่าวถึงในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาชั้นรองอื่นๆ
ชีวิตซ้อนมิติทั้งหมดนี้ยืนยันความรู้และความจริง
ที่เหนือประสาทสัมผัสปกติของมนุษย์
การเวียนว่ายตายเกิด โลกนี้ โลกหน้า
การพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์พิเศษเพื่อความหลุดพ้นในสังสารวัฏ
ซึ่งทั้งหมดนี้พิสูจน์ได้ด้วยฟิสิกส์สมัยใหม่

หมวดศาสนา/ธรรมะประยุกต์

ออกแบบปก

www.amarinbooks.com @Amarinbooks อมรินทร์ธรรมะ

185 บาท



ISBN 978-616-18-2368-9

